A. KADİR KONUKSEVER

CADDEYE UZAK ÖYKÜLER

agorakitaplığı

CADDEYE UZAK ÖYKÜLER
A. KADİR KONUKSEVER

agorakitaplığı

17

A. KADİR KONUKSEVER

1971 yılında Diyarbakır'da doğdu. Diyarbakır Lisesi'nden mezun oldu ve gazetecilik yapmaya başladı. Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgeleri başta olmak üzere Irak, İran, Suriye'de Türkiye ve yabancı medya kuruluşlarına haber yaptı. İşletme, hukuk ve görsel iletişim okuyup hiçbirini bitiremedi. Lisede kompozisyon yarışmasıda aldığı dereceyle başlayan yazı hayatı bir süre dergilerde, internet sitelerinde devam etti. Halen gazetecilik, televizyonculuk ve radyoculuk yapıyor. Bekâr.

CADDEYE UZAK ÖYKÜLER

A. Kadir Konuksever

a

agorakitaplığı

Türkçe Edebiyat 2

Caddeye Uzak Öyküler

A. Kadir Konuksever

Kapak tasarım: Mithat Çınar
Dizgi: Sibel Yurt

İkinci Basım: Mart 2004
Birinci Basım: Ocak 2004
ISBN: 975 - 8829 - 18 - 1

Baskı ve Cilt: Kitap Matbaacılık
Tel: (0212) 501 46 35

AGORA KİTAPLIĞI
Gümüşsuyu Mahallesi Osmanlı Yokuşu,
Muhtar Kâmil Sokak No: 5/1 Taksim/İSTANBUL
Tel: (0212) 243 96 26-27 Fax: (0212) 243 96 28
www.**agorakitapligi**.com
e-posta: agora@agorakitapligi.com

Anneme, babama,

ve bütün 'başını eğip susmak yerine, kaldırıp dil çıkaranlara'...

TEŞEKKÜR

Murat Toklucu, bir teşekkür çok kifayetsiz biliyorum, bundan çok daha fazlasını hak ediyorsun. Bu iş senin aslında; tevazu değil, gerçek; minnettarım yaptığın her şey için. Müjgan, senin için de aynı şeyler geçerli, zorlamasan olmazdı, teşekkürler. Enver, Esat, Remzi Amca, Hakan, Ahmet, Ekrem Abi, Veysi; her defasında o doğru dürüst çalışmayan hafızamı silkeleyip bana sürekli yeni hikâyelerle gelmeniz gülümsetti hep yüzümü. Gerçekten çok iyisiniz. Batman'lı Mehmet Mehdi'nin hikâyesinin izini birlikte sürdüğümüz ve hikâyeye en güzel ismi bulan Ali Sürmeli ve Erkan Can, umarım heyecanınızı hâlâ yitirmemişsinizdir.

ÖNSÖZ YERİNE

Küçük bir ayakkabı boyacısı çocuk Diyarbakır otobüs terminalinde, İkinci Taktik Hava Üssü'nden kalkan F-16 savaş uçaklarının kulakları sağır eden gürültüleri uzaklaşıncaya kadar elleriyle sıkıca kulaklarını kapatıyor ve ağlıyordu. Arkadaşları, onun sürekli tekrarlanan bu davranışıyla alay ediyor, o ağlarken gülüyorlardı. Kentin üzerinden sürekli savaş uçakları geçiyor ve çocuk sürekli ağlıyordu...

Bu gözlem dört saat boyunca terminalde otobüs bekleyen bir öğretmene ait. Çocukla diyalog kurma çabaları sonuç vermemiş, daha sonra onun bu haline gülen diğer çocuklardan bu ufak tefek oğlanın yakın bir zamanda köyden kente göç etmiş olduğunu öğrenmişti.

Aslında hikâyeye yabancı değiliz, en azından ülkenin doğusunda on beş yılı aşkın süren ve yoğunluğu tartışılan savaştan salt haber bültenleri ya da gazetelere yansıyan rakamsal ifadelerle ye-

tinmeyen herkesin aşina olduğu olaylardan biri bu. Ancak toplum olarak yine de her zaman orada yaşanan trajedileri görmezden geldik. Ana haber bültenlerine yansıyan ve daha çok kırmızı renginin hakim olduğu lezzetsiz görüntüler insanları hemen her gün akşam yemeklerinde yakaladı ve midesi kalbinden daha hassas toplumumuzun iştahı kesildi. Temiz ekran söylemiyle ekran kırmızı tonlara da, ardındaki gerçeklere de kapatıldı ardından. Koyun sayar gibi sayılan insan ölümleri soğuk rakamlar olarak yansıdı beyaz ekrana. Galiba tek üzülen, aslında üzülmüş gibi yapan anchorman'ler kazındı beynimize.

Her felakette olduğu gibi ateş ancak düştüğü yeri yakıyordu yine. Binlerce aile evlatlarını savaşa kurban verirken, binlerce köy boşaltıldı, binlerce insan cezaevlerinde ve işkence tezgâhlarında bedel ödemeye mahkum edildi. Savaşın şu ya da bu şekilde içinde olan, yaşayan ve şahit olan da ancak psikologlara, sosyologlara araştırma konusu olacak hastalıklara yakalandılar. Otobüs terminalinde başını avuçlarının arasına alıp uçakların geçip gitmesini bekleyen çocuk gibi.

Kolaycıyız, düşünürken bile bu yaman çelişkiye mağlup oluyoruz. Savaşın sadece skor tahtalarına yansıyan sonuçlarından daha önemlisi vardı ki bunu görmezden gelmek daha kolaydı. Oysa ki orada sadece savaşanlar yoktu. Herkesin unuttuğu bir şey vardı; insanlar ve hikâyeleri. Yıllarca süren savaşın, şiddetin ve kanın arasına sıkışmış insanlar ve onların hikâyeleri.

Okuyacağınız hikâyeler o coğrafyanın insan yüzü. Kendi tercihleri olmayan ancak içerisinde olmaya zorlandıkları savaşın etrafında günlük yaşamını sürdürmeye çalışan insanların hikâyeleri. Bir televizyon programının adı gibi; hepsi gerçek. Yaşanan ama henüz bitmemiş, kolay kolay da bitmeyecek bir savaşın hikâyeleri. Hiç değilse daha uzun süre zihinlerden silinmeyecek görüntüleriyle, bunalımları ve sendromlarıyla.

A. Kadir Konuksever

Aralık 2003

PİYA

Dünyada güzel olduğu için öldürülen
belki de tek insan, Türkan Sert'in anısına...

İnsanın yürüyüşü de parmak izi gibidir. Birbirine benzemez. Parmak izinin iç içe geçmiş kıvrımları nasıl benzerlerinden ayrılıyor, insanın kimliğini ortaya koyuyorsa, yürüyüşü de böyledir. Uzaklarda yürüyen bir tanıdığınızı diğerlerinden ayırt edebilirsiniz rahatlıkla. O, salınışı ve devinimiyle diğerlerinden hemencecik ayrılır. Bu konuda neredeyse hiç yanılmadım. Bir yürüyüşü diğerine benzetebilirsiniz, ama asla aynı olmaz.

Okulun bahçesine dağılmış üç bin öğrenci arasında Piya'yı elimle koymuş gibi bulurdum. Tek bir kez yanılmadım

ve yürüdüğünde şöyle biraz yukarıdan baktığım zaman, takılıp kalırdı bakışlarıma. İşte beni kahreden, içimi acıtan da bu. Herhangi birinin hafif zıplar gibi, insanda neşe içinde olduğu sanısını uyandıran o yürüyüşünü O'na benzetmek, ama O'nun olmadığını bilmek. Bir daha kimse öyle yürümeyecekti bu kentin yollarında...

Şeker hastası kapı komşumuz Yaşar Teyze'nin, üzerine kuma getiren kocasına kızıp intihar etmek için bir kilo baklava yediği gün karşılaştık Piya'yla. Kuran kursu hocalığı da yapan Yaşar Teyze'nin küçük öğrencilerinden birinin, sanki kendisi tehlikedeymiş gibi attığı 'imdat' çığlığıyla Sabır Apartmanı birbirine girmiş, herkes ziyaret yeşili rengiyle evden çok bir yatırın girişini andıran kapısına dayanmıştı Yaşar Teyze'nin. Şerbet bulaşığı ve rengi kaçmış yüzüyle, trajik olmaktan çok komikti, yerde yatarken bulduğumuz emektar Kuran kursu hocası. Oda birbirine girmiş, mutlu (!) bir evliliğin tadı çıksın diye alınmış baklava ortalığa saçılmıştı. Kumayı evde bırakarak kaçmıştı Edip Usta; çıkacak çıngarı muhtemelen tahmin etmiş, akşama dek yatışacağını umarak soluğu marangozluk yapmaktan çok esnafla domino oynadığı atölyesinde almıştı.

Sabır Apartmanı'nda gündüz saatlerinde erkekler işte güçte olurdu. Kadınlarsa ya ev temizliğiyle uğraşırlar, ya da pencerelerden trapezciler gibi sarkarak dedikodu yaparlardı. Binada bulunan tek erkek bendim. Tabii inisiyatifi elinde tutması gereken tek kişi de. Yardımcı olmaktan çok ağıt yakmaya başlamış bina sakini hanımların arasından, Yaşar Teyze'yi kaptığım gibi fırlamıştım sokağa. Şeker komasından olmasa bile, mide fesadından öbür tarafa gitmesi olası bu garip kadını hastaneye yetiştirerek kazandığım haklı gururumu, muzaffer bir komutan edasıyla öğleden sonra hastanın

başucuna toplanmış kadınlarla paylaşırken, sırtımı sıvazlamalarına izin veriyor ve annem de yetiştirilmemde gösterilen hassasiyet konusundaki tebrikleri kabul ediyordu. Tüm o yaşananlara sebep olan kumaysa sessiz sedasız bir köşede oturmuş, sağır ve dilsiz gibi -ki gerçekten öyleymiş, Edip Usta bayağı 'ucuza' kapatmış- olan biteni izliyor, bir şeyler çıkarmaya çalışıyordu gördüklerinden. Binamıza yeni taşınan Hikmet Abla biricik kızı Piya'yla odaya girdiklerinde benden başka herkes kumayı paylıyor, kadının da doğası gereği sessiz kalmasına bir anlam veremeyip dudaklarını bükerek, birbirlerine sessiz sorular fırlatıyorlardı. Onlar odadaki bu garip halet-i ruhiyeyle karşılaşmanın şaşkınlığıyla dudaklarında donan selamı çıkartmaya uğraşırlarken, benim o biteviye anlattığım kahramanlık hikâyelerim de son bulmuş oldu.

Böyle tanıştık işte 'gâvurun kızı'yla. Amcamın eski aşklarını anlatırken sık kullandığı bu tabir, benzer durumlar karşısında pelesenk olacaktı hayatımın geriye kalanında. Aşk acıtan bir şeydi. Garipti de, bu kadar acıtırken, bu kadar insanın dengesini bozup alt üst ederken niye peşinde koşarlar, niye özlemini çekerlerdi ki? Eğer o sıralarda duymuş olsaydım, Louis Aragon'un "Mutlu aşk yoktur" sözünün ne kadar yerinde olduğunu anlayacaktım.

Mutsuzluk ve çaresizlik. Ölüm karşısında, hastalık ya da fakirlik, ya da herhangi bir felaket karşısında duyulan çaresizlik ne kadar zordur? Elinden bir şey gelememesi ne kadar hiçleştirir, ne kadar yok oluşa sürükler insanı? Bunu kestirmek güç, ama Piya'nın karşısında hissettiklerim bunların toplamı kadardı. Halbuki az önce gururlu, kendine güvenen ve sırtımı sıvazlayanların tebriklerini kabul ederken ne kadar mutluydum. Bir insanın hayatını kurtarmak, en azından buna vesile olmak hoştu. O sedef rengi teni,

simsiyah saçları ve karanın en koyusu gözleriyle melekle insan arasında bir yerlerde duran 'gâvurun kızı'nın karşısında bunu hissediyordum işte; hiçlik.

Gülünç aslında, bir sevdaya tutulmanın henüz arifesinde insanın hayal gücünün bu kadar sınır tanımaması. Niye çok param yok? Niye sinema artistleri gibi yakışıklı değilim? Bunlar gibi daha yüzlerce 'niye'. Niye Piya'yı etkilemek için daha pek çok şeye sahip değilim? Daha sonraları en çok hayıflanacağım şey; 'niye o saatte oradaydım?' olacaktı. Çok mutlu değildim belki, ama bu kadar mutsuz hiç değildim. Çocukların yakantop oynamak için 'o benim, bu senin' diyerek seçim yaptıklarında, oyun alanının ortasında kalan ve seçilmeyen tek kişi kadar yalnız ve mutsuzdum. Çünkü top da senin değilse, oynama şansın kalmıyordu.

Hayatıma girmekle kalmadı, gelip okuluma da kaydını yaptırdı Piya. Evleri değiştiğinden uzak kalan okulundan ayrılması gerekmişti. Annesiyle öğrenci işlerinin yürütüldüğü odanın kapısında karşılaştığımızda ağlayacak gibi hüzünlüydüm. Yarısından fazlasının erkek olduğu üç bin kişilik bir okulun içerisinde kaybolacaktık. Birileri ona yaklaşma cüretini gösterecekti ve böyle bir ihtimal sinirden titrememe yol açıyordu. Annesinin kızını bana 'emanet' etmesi bile içimi rahatlatmadı. Yanı başında duruyor, ertesi gün başlayacağı bu yeni okulunu inceliyordu. Arada bir duvarlardan kurtardığı bakışlarını bana dikiyor, beni de inceliyordu. Bense üstlendiğim bu yeni görevin ağır sorumluluğu altında daha o an ezilmeye başlamıştım. Bir de bu 'emanetçilik' işi çıkmıştı başıma.

Ertesi gün ilk yaptığım şey kendi çapımızda okulda kurduğumuz çetenin elemanları aracılığıyla Piya'nın benim 'davam' olduğunu yaymak oldu. Tabii onun bu gerçeği (!) duy-

mamasını da sıkı sıkıya tembih ederek. O gün öğleyin okuldan çıkışımızı müjdeleyen son zil çaldığında, okula gelmeyenler dışındaki bütün erkekler Piya'nın benim gözümde ne anlam ifade ettiğini öğrenmişti. Bir 'davam' olmuştu artık, hem de onun haberi bile olmadan. Yaptığım resmen 'emanete ihanet etmek'ti, ama elimden de başkası gelmezdi.

Surların kentinde 'dava' demek sevgili demektir. Ancak salt bu sıfatı karşılamaktan çok daha fazlasıdır. Mahkeme koridorlarından aşırılmış gibi duran bu sözcük, çocukluğunu gençliğine devreden ben yaştaki herkes için çok önemli bir anlam taşırdı. Dava demek; onu sevmek demektir, onu korumak ve tüm sorumluluğunu üzerine almak demektir. Onun için kavga etmek, senin varlığından haberi bile yokken onun için ölüme gözü kapalı yürümektir.

Sonraki günlerde, belki biraz abarttığımız bu 'ölümün üzerine yürüme' olgusu için pek çok fırsatım olduğunu söylemeliyim. Daha iki hafta bile geçmeden Piya için ettiğim kavgaların sayısı onu, aşmıştı. 'Dava'nın bir anlamı da dert değil midir aslında? Her taraftan ihbar yağıyordu bizim sınıfa. Şu rahatsız etti, bu arkadaşlık teklif etti, diye. Adamları tek tek okul çıkışında yakalıyor, arkadaki tren istasyonuna götürüyorduk 'dava' arkadaşlarımla. Sonuçta düello teklifimden sonra, o da arkadaşlarıyla gelmiş oluyordu ve istasyonun artık kullanılmayan raylarının üzerinde kıran kırana birbirimize giriyorduk. Bugün vücudumun çeşitli yerlerinde taşıdığım yara izlerinin önemli bir bölümü o günlerin anısıdır.

Birkaç ay bu şekilde geçti. Aslında insanlara bir 'dava'nın olduğunu deklare ettiğinde kimse dönüp bakmaz. Saygı duyulur buna. Ama kendini bilmeyen ve dışarıdan gelip böyle bir olgunun kutsallığından haberi olmayan tiplerle, sürekli,

soluğu istasyonda alıyorduk. Seyrekleşmekle birlikte zaman zaman kozlarımızı paylaşmaya devam ediyorduk eski rayların orada. Piya dışında bütün okul biliyordu kafamda, suratımda ve kollarımda bitmek tükenmek bilmeyen yaraların hikâyesini. Neredeyse okulda kavga etmediğim adam, bende de yarasız yer kalmadı. Okulun koridorlarında dolaşan serserilerin bu kadar fazla olması oldukça şaşırtıcıydı benim için.

Derken bir gün, onu rahatsız eden var mı diye Piya'nın peşine taktığım alt sınıf öğrencilerinden Faruk sınıfımızın kapısında göründüğünde sızladı daha kabuk bağlamamış yaralarım. Ama gereği neyse yapılan da oydu. Bu sefer getirdiği haber bambaşkaydı ki alt üst oldum. Piya yakasına yapışıp, bana iletmesi için yüzüne haykırmıştı çocuğun: "Beni bir daha takip etme, ona da söyle okul çıkışında beni görsün!!!" Beynim durdu, bir şey düşünemez oldum. Kavga etmek ne kolaydı halbuki, şimdi konuşacaktık ki ölümden beterdi. O hep, ne zaman, diye merak ettiğim, kâbusum olan gün gelip çatmıştı işte. Öğrenmişti muhtemelen arkasından çevirdiğim dolapları. Mesajı benimle birlikte yüksek sesle bağıran hayvan sayesinde bütün sınıf da öğrenmişti. "Gideriz," dedim, havamdan bir şey kaybetmemiş görünerek. Gittim mecburen.

Gerisin geriye gidiyordu ayaklarım. Sürüye sürüye okuldan en son çıkanlardan biri oldum. Sınıfta, koridorda ve tuvalette ancak bu kadar oyalanabilmiştim. "Bekleteceksin," demişti amcam, "kızları daima bekleteceksin." Çok hevesli görünmek onun gözündeki değerimi düşürecekti. Halbuki sadece sinirlendiriyormuş. Hele benimki gibi garip bir durumdayken.

Kapıda bekliyordu. Kitaplarını göğsünde kavuşturduğu kollarının arasına almıştı. Onu gördüğüm güne lanet oku-

yarak yanına gittim. Tam önünde durdum. Beni süzüyordu, kafamı önüme eğdiğim halde bunu biliyordum. Ama kaldırıp gözlerine bakmaya cesaret edemiyordum. Caddeden arabalar gürültüyle geçiyordu. Sonra bir trenin keskin düdüğü duyuldu. Kavgalarımı hatırladım, onun için yaptığım kavgalarımı, içim buruldu, kendime acıdım artık tenhalaşmaya başlayan lisenin önünde, olacakları beklerken. Amcama inat, beklettiğim için sıkıca bir azarladıktan sonra, yatışarak esas konuya geldi.

"Benim niye haberim yok?"

Kafamı kaldırdım, ama gözlerinden uzak, başının üzerinden gerilere dikerek bakışlarımı. Hiç başlamayacak sanmıştım. Başlamayarak, susarak beni cezalandıracağını, böylelikle beni daha kolay ezeceğini düşünüyordum.

"Benim yüzümden mi oldu bunlar?"

Elini alnımdaki çiziklerin üzerinde gezdirirken, aslında çok kızmadığını ummaya başladım. Ne sözlü için tahtaya kalktığımda, ne camı kırdıktan sonra hesap vermek için babamın karşısına dikildiğimde, ne de işe geç gittiğimde beni dövmek için kollarını sıvayan amcamın oğlunun karşısında bu kadar içim titremişti. Yüzüme dokunan elinden vücuduma yayılan his, meraktan çok şefkatti. Elini çekti. Başımı yeniden önüme eğdim. Ne diyeceğimi bilemedim. Konuşamazdım, çünkü ne cümle kurabilecek, ne de o cümleye ses verebilecek takatim kalmıştı. Yeniden içinde bulunduğum duruma üzüldüm. Nedense boğazıma bir şeyler düğümlenmiş, gözlerim yaşarmıştı. Artık hiç bakamazdım yüzüne.

"Önce bana söyleseydin ya!"

Yumuşamıştı, ilk anki kızgınlığının amcamın uyuz taktiğinden kaynaklandığına hükmettim. Gülümsediğini duy-

dum sonra, ya da bana öyle geldi, birazcık cesaret edebilsem kaldırıp başımı, bakardım. Ama buna gerek kalmadı. Hemen ardından kurduğu cümle bu kez beni güldürdü, o an içimde, sonrasında da tüm yaşamıma yayılan bir gülümseme ve sınırsız bir mutluluk duygusu oluştu.

"Kızmadım, ama yapma bir daha, kavga etme kimseyle, madem ki davamsın, kendine iyi bakmalısın."

İlk olarak, iki yıldan beri çalıştığım gazetenin temsilcisi Ertan Abi hissetti. Büroya kadar bilinçsizce yürüyüp koltuğa çöktüğümde, yüzümdeki aptal gülümseme ve akşama kadar kıpırdamadan aynı koltukta oturmama bakıp o sığ tespitte bulunmuştu: "Âşık mı oldun oğlum sen?" Aşk ne ki? Aşk bu kadar büyük olamazdı ki, ölürdüm ben onun için ölürdüm, kurban olurdum ona ben...

Taşındık Sabır Apartmanı'ndan. Yeni bir yer, yeni arkadaşlıklar; ama illa ki eski arkadaşlıkları, komşuları, mahalleliyi unutmadan. Hele dava asla unutulmaz. Ellerini tuttuğumda bunları söyledim Piya'ya. Çok uzaklara gitmiyordum. Ama aynı binada oturamayacağımız gerçeği bile fazlasıyla ağır geliyordu ikimize de. Onu teselli etmeye çalışıyordum, ama kendimi nasıl teselli ederdim, bilemiyordum. O kadar alışmıştık ki. Her gün okulda neredeyse saniyemiz ayrı geçmiyor, üstelik biraz da benim zorlamamla Hikmet Abla'yla sıkı ahbap olan annemin ısrarlarıyla ya onlar bize geliyor ya da biz onlara gidip, gece yarılarına kadar çekirdek çitliyor, siyah beyaz ekranda soğuk nevale filmleri hep birlikte izliyorduk. Telefonumuz iki kez çaldığında dışarı çıkıyor olurdu. Soluğu sokakta, hemen yanında alıyordum. Saatlerce konuşuyor, ileride olmak istediğimiz şeylerden bahsediyorduk. Her seçimimiz bizi birbirimize daha çok yaklaştıracak şey oluyordu. Ama şimdi, ba-

na ait olmayan bir seçim bizi ayırıyordu işte. En azından komşu olarak evlerimiz ayrılıyor, başka bir semte taşınıyorduk. Okul zaten bitmişti. Eskisi kadar sık görüşemeyeceğimizi biliyorduk ve bu fazlasıyla canımızı yakıyordu. Yüzlerce söz verdim, yüzlerce söz verdi. Kavilleştik, sonra da ayrıldık. Kamyonun arkasından el salladı, ağlıyordu...

İlk günlerde ayaklarım beni hep Sabır Apartmanı'na götürdü. Ne davamdan, ne arkadaşlarımdan ayrılabildim. Günün çoğunu birlikte geçirmemize karşın yeterli gelmiyordu. Sonraki günler de yine önemli adreslerimden biri olmaya devam etti Sabır Apartmanı, ama ziyaretlerim gittikçe seyrekleşti ve bir süre sonra tümden kesildi. Hep böyle olmaz mı? Ayrıldığınız yerlerden kopamazsınız, sonra yeni yerinize yeni arkadaşlarınıza ve yeni yaşamınıza alışarak öncekileri ihmal edersiniz. Benimki de tıpkı böyleydi. Üstelik kentin sokakları gittikçe güvenliğini yitirmişti, her gün birileri faili meçhul (!) cinayetlere kurban gidiyordu. Hayatın üzerine kara bulutlar çökmüştü ve hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı. Ne arkadaşlıklar, ne dostluklar, ne akrabalıklar ve ne de aşklar. Her şeyin yönünü, ülkenin de gündemini belirleyen kara bulutlar tayin eder olmuştu. Korkunun hükümranlığı bilinmeyen ininden çıkıyor, kesif bir duman gibi sokaklara yayılıyor, bütün sözleri ve aşkları sarıyordu. Akşamları evlerde ölüm bilançoları çıkarılıyordu.

"Sıra kimde?"

Kuşkusuz en çok sorulan soru buydu. İnsanın içini en çok ürperten. Caddede yatan adama korku dolu gözlerle bakan herkes bu soruyu mutlaka sormuştur kendine. Kafası kaldırımdan aşağı sarkmış, aldığı tek kurşun yarasından hâlâ kan damlıyordu. Çoktan küçük bir göle dönmüş, yatağından akmaya başlamış koyu renkli kıpkırmızı bir sıvı; in-

sana can veren, can alan. Bir cana daha kıyılmıştı güpegündüz ve arkasından tek şahit bırakmadan. Aşka da kıyılıyordu o günlerde, her şeye kıyıldığı gibi.

Piya'yla gittikçe seyrekleşen görüşmelerimiz önce telefonla sürmüş, ardından tümden kesilmişti. Liseden sonra bir pazarlama şirketinde sekreterlik yapmaya başlamıştı. Ailesinin geçimine katkıda bulunuyordu böylece; herkes bir şekilde geçinmek ve hayatta kalmaya çalışmak zorundaydı.

Caddelerdeki kesif duman gittikçe artıyordu, her geçen gün birilerini daha içine çekerek gittikçe koyulaşıyordu. Ölüm, cinsiyet, meslek ya da herhangi bir öncelik tanımıyordu. Ve adaleti yoktu. Ölüm ölüm olalı beri, hiç bu kadar rezil, bu kadar aşağılık olmamıştı.

Bir gün polis telsizleri, o hep alıştığımız ölüm kodunu tekrarladıktan sonra, benim çok yakından tanıdığım bir ismi de ekledi sonuna. Genç bir kız, olay yerinde yaşamını yitirmişti ve failleri kaçmışlardı her zamanki gibi. Satır darbeleriyle aldığı yaralar sonucu kan kaybından ölmüştü. İncelemesi için olay yerine savcı bekleniyordu: "Faili Meçhul Cinayetler Sürüyor." Ertesi günün gazetelerinde yer bulabilirse, muhtemelen böyle bir başlıkla küçük bir haber olacaktı koskoca bir yaşam, koskocaman bir sevda.

Kapının eşiğinde öylece yatıyordu. Ölüm ne hazin bir son. Ne mutlak bir bitiş. Belki de dünyada ölümün hiç yakışmayacağı tek insan için hele. Yüzünde belli belirsiz bir şaşkınlıkla donakalmıştı eşikte. Hiç beklemediği bir şeydi besbelli. Hareketsiz, kaskatıydı. Yüzünde flaşlar patlıyordu. Bir aydınlanan, bir kararan bu yüzde keder vardı artık. Belki de ilk kez. O gülümsemelere çizilmiş gözlerde keder ne kadar yakışıksız duruyordu halbuki. Aşk acısı mı daha büyüktür, yoksa ölüm acısı mı? Ya her ikisi? Daha büyük bir acıyı tarif

etmeye kim cesaret edebilir ki artık? Flaşlar patlıyordu hâlâ, zihnimde parıldayan binlerce hatıra gibi yanıp sönüyorlardı art arda. Üç yıl önce başlayan bir sevdanın son ışıkları gibi...

Aklıma bana 'evet' dediği gün geldi, yine böyle donup kalmıştım. Yüzüne dokundum. Saçlarını okşadım. Kan bulaşmıştı perçemine. Kurban olduğum Piya'm. Ne kadar isterdim ben de ölebilmeyi. Hemen şimdi, yanına uzanıp gözlerimi kapasam ve bir daha açamasam. Ağlamalı ya da kafamı duvarlara vurmalıydım. İçimde fırtınalar koptu art arda, ama bedenim sessiz ve donuktu. Kıpırtısız, tepkisiz kalakalmıştım.

Şair haklıydı, her ölüm erkendi, ama ölüm Piya'yı yaşamının tan vaktinde yakalamıştı.

Güneşin can bulduğu o eşsiz coğrafya. Diyarbakır'ın bir ilçesi. Saat sabaha karşı iki suları. Hayvan tüccarı Mehmet Samo sinirli sinirli eyvanda yürürken, şalvarının ayak bileklerine kadar uzayan navranı ardından salınıyordu. Kırk düğme yeleğinin cebinden sarkan saatinin gümüş zinciri de bu salınıma eşlik ediyordu. Ayağı bazalt taşlardan yapılmış zemine serili hasıra takılıp yuvarlandığında, daha çok sinirlendi. Zaten tüm dengesini kaybetmişti. Dirsek teması arayla asker gibi dizilmiş, esas duruşta bekleyen ev halkının da korku dolu gergin bekleyişi sürmekteydi.

"Gene arayın ulan!"

Emir üzerine derhal koşar adım uzaklaşan hane halkı evin dört bir yanına dağıldılar. Sedirlerin altı, kiler, döşeklerin arası, çekmeceler bir kez daha ve hızlıca arandı. Ama nafile bir sonuçla yeniden dizildiler eyvana. Hepsinin yüzünden çaresizlik ve endişe okunuyordu.

"Nasıl yok ulan, almadınız mı?"

Almamışlardı, bunu bildiği halde sorup duruyordu. Cevabı beklemeden konuşmaya devam etti Mehmet Samo, zaten kimsede cevap verecek takat yoktu.

"Televizyonda ne bok görseniz alırsınız, şeker derler koşarsınız, çikolata derler hemen evde, her bir şeyi almakta üzerinize yok, ulan niye sigara almazsınız? Hadi ben bir bok yedim unuttum, ya size ne oluyor, hayvanın evlatları, ben sigarasız ne yaparım sabaha kadar?"

Gerçekten Mehmet Samo'yu tanıyanların yürekten şahitlik edecekleri bir şeydi bu. Samo asla sigarasız yapamazdı. O yörenin birtakım özellikleriyle ön plana çıkan yegâne şahsiyetiydi Samo. Birincisi ticaret adamıydı, dürüst çalışır ama sıkı pazarlık ederdi. İkincisi dünyanın en hoş sohbet adamıydı ve üçüncüsü ki bu en önemlisi, tiryakiydi. Onun sigara tiryakiliği hastalık derecesindeydi. Tiryaki dediysek emzik gibi ağzından düşürmeyenlerden değildi. Ölçülü ama tadını çıkara çıkara içerdi sigarayı. "Zehir mehir ama tiryakisi için en güzel şey," derdi çoğu kez. Amerikan sigarasını kehribar ağızlığına taktığı o eşref saatlerinde etrafına toplananlar, ne sohbetine ne de sigara içişine doyamazdı. Yani, kısacası bu meret en güzel nasıl içiliyorsa Mehmet Samo da öyle içerdi. Ardından yükselen gri dumanlara en güzel hikâyeleri iliştirir, tadına doyulmaz bir adam olup çıkıverirdi.

O gün kendi hikâyesi yazılıyordu kuşkusuz, ama bundan bihaberdi Samo. Titreyen ev halkı ve ortalıkta tiryaki deve-

ler gibi deli divane dolaşan Mehmet Samo bir sonuca ulaşamıyordu. Yoktu işte, lanet olası evde değil sigara, tütünün kırıntısını bulana aşk olsun. Olunca her köşeden bir iki dal biterdi ya, olmayınca olmazdı.

Asker düzeninde eyvanda bekleyenler her hareketini gözlüyor, içlerinden çılgınca bir şey yapmaması için dua ediyorlardı. Kolay değildi Samo'nun bu halleri. Bir kez daha yaşamışlardı. Rengi benzi kaçmış, eli ayağı titremeye başlamıştı. Öyle bir hal almıştı ki 'Bu adam bu akşam can verir' diye düşünmüşler, korkuyla yine ortalıkta dört dönüp, neyse ki iki dal sigara bulabilmişlerdi. Allah'a binlerce kez şükredip sigaraları önüne koyduklarında Samo bir nefeste sigaraların tekini yarılamıştı. Kaçan rengi de hemen yerine gelmişti. Bu nedenle zaman zaman ev halkı köşeye, bucağa sigara serpiştirir, zulalardı. Ama öyle görünüyordu ki zulalar patlamıştı. Yapacak bir şey de yoktu; Samo ya çıldıracak ya da elinden bir kaza çıkacaktı.

Sedire çöktüğünde o korkunç fikir geldi aklına. Ellerini başının arasına aldı ve koyu bir kahve buyurdu. Sigarasızlığın ağrısından ne zaman içmeye başladığını bile hatırlamadığı kahvenin telvesi diline geldiğinde çoktan kararını vermişti. Kahve sigara yarasını daha çok kanatırdı. Dışarıya çıkacak, sigara arayacaktı.

Evde kopan vaveylayı duyanlar kuşkusuz birinin öldüğüne hükmederlerdi. Ama gecenin o saatlerinde sokağa çıkmanın aslında bundan pek farkı da olamazdı. Zaman kötü, geceler haindi. Hemen her gün birilerinin faili belirsiz kişilerce öldürüldüğü sokaklara, üstelik gecenin o saatinde çıkmak akıl kârı mıydı?

Çocuklar sarıldı önce ayaklarına. Her biri bir taraftan feryat figan ederken, karısı yalvarıyordu. Mehmet Samo ka-

rarında ısrarlı, üstelik inadına ailesini üzmeye çalışıyor, yangına körükle gidiyordu:

"Alsaydınız ulan, gideyim gebereyim de görün gününüzü."

Ne kadar yalvarsalar da hayvan tüccarı Mehmet Samo yerinde duramaz hale gelmişti. Biliyordu çünkü, kendi dursa başı durmaz, ağrılar içerisinde yatırmazdı onu sabaha dek. Sigaraya bağlılığı aşkla, sevdayla örülüydü Samo'nun. Yani bu bağlılığın üzerine türkü yakılsa azdı. Neredeyse bu bağlılık önce efsaneleşecek, sonra da dengbejlere klam olacak türdendi.

Dış kapıyı çektiğinde ev derin bir sessizliğe gömüldü. İçerdekiler ağlayamıyorlardı bile. Şimdiden kendilerini 'dul' ve 'yetim' sayabilirlerdi. Korkuyla birbirlerine sokulduklarında Samo da sokakta gecenin karanlığına ürpertiyle baktı. Zifiri karanlık gecede inadına ne ay, ne de yıldız görünüyordu. Bir an geri dönmeyi düşündüyse de vazgeçti. Zira çevredeki evlerin penceresinde beliren korku dolu gözleri ayrımsadığında, bunun erkekliğe bok sürmek anlamına geleceğini anladı. Yürüdü, kararlı ve vakur adımlarla.

Nereye, kime gideceğini bilemiyordu. Gece gece Hz. Hızır gelse kimse açmazdı kapısını, kapıyı açmayı bırakın, yol ortasında düşse, öldü mü diye bakmak için sabahı beklerlerdi. Gergin ve düşünceli, kasabanın meydanına çıkan yola girdiğinde aslında kapılarını açmayanların, öldü mü diye bakmaya gelmeyeceklerin ne kadar haklı olduklarına kanaat getirdi. Hiç kimse yoktu ortalarda. Ne bir insan, ne de bir hayvan. Sokak köpekleri bile görünmüyordu. Halbuki insan olsun, hayvan olsun en ufak bir canlılık belirtisi onun kendisini daha iyi hissetmesine yol açacaktı. Meydanın sessizliğinden fazlasıyla ürken Mehmet Samo ara sokaklardan gitme-

nin daha akıllıca olduğuna hükmetti. Hemen yolunu değiştirerek daha karanlık ama daha güvenli olduğunu düşündüğü bir sokağa giriverdi.

Hızlı yürüdüğünü düşünse de karanlıkta seçebildiği yapılardan nerede olduğunu kestiriyor, aslında ne kadar az yol kat ettiğini, onun sigara karşısındaki azim dolu arayışına ayaklarının tam anlamıyla itaat etmediğini görüyordu. İçinden düşüncelerini korkaklığına kadar vardıracaktı neredeyse, ayaklarını açarak geceye doğru korkusuzca yürümeye çalıştı bu düşüncelerden hoşlanmayarak, ama nereye? O da bilmiyordu.

Allah'a emanet yürürken kanını donduran bir ses, gecenin karanlığından kopup kuvvetli bir akisle beslenerek çarptı kulağına Mehmet Samo'nun:

"Dur!"

Durmak ne ki, dondu kaldı Mehmet Samo. Bıçak değse kanı akmazdı. Öyle bir duruştu ki bu, her şey durmuştu, ağustos böcekleri bile cırlamayı kesmişlerdi:

"Kimsin ulan?"

Şoka girmişti. Kim olduğunu düşündü. O da bilmiyordu. Nasıl zor bir soruydu bu coğrafyada ve gecenin bu karanlık saatinde. Hiçbir şey diyemezdi. Sorunun kimlerden geldiğini bilse, uygun bir cevap verebilirdi, ama işi içinden çıkılmaz yapan şey de buydu işte. Soru beraberinde çok şeyi barındırıyordu. Cevap bir isimden çok bir aidiyeti işaret etmeliydi ki, iki ucu boklu değnek dedikleri tam da bu durum için söylenmiş olsa gerekti. 'O taraftanım' dese, bu adamlar diğer taraftan olabilirdi. 'Diğer taraftanım' dese öbür tarafın adamları olabilme ihtimali vardı, hiçbir taraftan olmasa bile bir şey demeliydi. O komik hikâyedeki gibi 'Kuşbazım' da diyebilirdi ama neye yarardı, hadi demeye karar verse de söyleyebilir miydi?

Konuşabilir miydi Mehmet Samo, ömür billah konuşamazdı, denediyse de utanarak, sadece hırıltılı bir sesin döküldüğünü fark etti dudaklarından. Sokağa çıkış amacını bile unutmuştu.

Zifiri karanlığa biraz alışan gözleri üç kişiyi seçebildi. Ellerinde ona yöneltilmiş silahlarını nereden kopup geldiği belli olmayan bir ışığın namludan yansımasıyla fark etti. Dizlerinin bağı tümüyle çözüldü. Hele namluya sürülen merminin metalik gürültüsü ve mekanizmanın yerine oturduğunu işaret eden o çirkin sesi duyduğunda zavallı Samo yas tutmak için evine geleceklerin ne diyeceklerini düşündü. "Bir dal sigaraya gitti rahmetli," diyeceklerdi.

Sırat Köprüsü'nün üzerindeydi Mehmet Samo, bundan daha kötü bir duruma düşemezdi. Bir an geri dönüp kaçmayı düşündüyse de, bu düşünceyi hemen defetti kafasından, az da olsa yaşama şansını tümden yitirmeyi göze alamadı. Çaresiz evden çıkmasını istemeyenlerin, yasında sigaraya kurban gittiğini düşüneceklerin ve o saatlerde sokağa çıkmanın delilik olacağını söyleyecek herkesin hakkını teslim etti Mehmet Samo. Keşke eteklerine yapışan çocuklarını, iki gözü iki çeşme ağlayan karısını dinleseydi. Keşke vurgun olmasaydı bu kadar Allah'ın imansız bitkisine. Lanet okudu içinden, bildiği ve aklına gelen her şeye.

Işık hızıyla beyninden geçen düşünceleri nihayet son buldu, çaresiz bir felaketle karşı karşıyaydı ve teslim olacaktı. "Buraya kadarmış," diye geçirdi içinden. Herkes bir şekilde ölüyordu nasılsa, onun yazgısı da buymuş demek.

Yeni kararıyla biraz rahatladığını hissetti. Sokağa girdiğinden beri süklüm püklüm bir hal almış, âdeta çökmüştü. Ağırlığını bir ayağından diğerine vermekten vazgeçerek, iki

ayağı üzerinde dimdik durup olacakları beklemeye başladı. Kendisine kızmıştı, çok kızmıştı, öylesine çok öfke duyuyordu ki, içinden onlar öldürmeden kendi suratını tokatlamak geldi. Tam dediğini yapmak üzerine beyni kollarına güç vermişken, en az silahı kadar metalik ve ürkütücü bir sesle aynı soruyu yineledi beriki:

"Sana söylüyorum ulan, kimsin sen? Necisin?"

Kendisine duyduğu tüm kızgınlığıyla gücünü toplayan Mehmet Samo nihayet konuşabildi.

"Ben orospu çocuğuyum!!!"

"!!!"

Sessizlik. Karanlıktakiler belli ki böyle bir şey beklemiyorlardı. O karanlıktan bile şaşkınlıkları görülebilirdi kuşkusuz. Birkaç kez dönüp birbirlerinin yüzüne baktılar. İçlerinden biri kendini toparlayıp tekrar seslendi:

"Ne... Ne demek lan bu?"

"Ne demesi var mı kardeşim, insan orospu çocuğu olmasa gecenin bu saatinde sigara bulmak için sokağa çıkar mı?!!!"

"?"

Yani, bravo Mehmet Samo'ya, maksadı bu kadar güzel açıklayan daha başka ne söylenebilirdi ki! Ama tüm çaresizliğiyle ağzından dökülen kelimeler doğrusu trajik ve yürek tırmalayıcıydı. Ve de komik.

Karanlıktaki adamlar yine birbirlerine baktılar, ardından kurulu saat gibi hep bir ağızdan kahkahalarla gülmeye başladılar. Durup durup yeniden makaraları koyveriyorlardı. Sonra büyük bir minnet duyarak Mehmet Samo da gülmeye başladı. En azından gülüyorlardı. İyiye işaret sayılabilir miydi bu? Hep beraber uzunca bir süre gülmekten alıkoyamadılar kendilerini. İdamdan dönen birinin halet-i ruhiyesi vardı Samo'nun gülümsemesinde. Bütün sinirleri boşalmış, güldükçe gülüyordu...

Dönüş yolunda karanlık sokakları korkusuzca adımlarken düşündü sigarayı bırakmayı. Sigarayı bırakmasa bile, 'En azından bu kadar bağlı olmamalı' diye söylendi. Ama olmazdı ki, sigarasız yaşanmazdı ki, her ne kadar onunla yaşamak zor olsa da.

'Ne zor değil ki buralarda?' diye düşündü sonra.

Arkasından gri bir duman bırakarak yürüyordu...

İSİM BENZERLİĞİ

Gece çalan telefon kadar sevimsiz bir şey olabilir mi? İyi haber olma ihtimali binde bir bile değildir. Hele gazeteciyseniz, hele Güneydoğu'da yaşıyorsanız, hele bir savaşın orta yerindeyseniz. En iyi gerilim filminden bile daha etkilidir; buz kesersiniz. Terliğe, halıya, sehpaya takılarak düşe kalka bulduğunuz ahizeyi kulağınıza götürdüğünüzde, sehpadan hediye dizinizdeki şişi ve ağrıyı unutacağınıza hiç şüphe yoktur. Bütün temennileriniz arayanın bir telefon sapığı olması üzerinedir. Temenni dediğin hiç olmayan şey değil midir zaten? Ya biri ölmüştür, ya bir yerlerde bombalar patlamıştır ya da çatışma çıkmıştır. Köy basılmıştır, köy boşaltılmıştır, ya da bunlara benzer sevimsiz bir durum o saatte rüyanıza da, uy-

kunuza da, hatta belki hayatınıza da ara vermenize neden olacaktır. Telefondaki ses olanları biteviye yinelerken, aklınızdan geçen tek şey gelen telefonla yok olan huzurunuzdur. Hem de artık sadece uyurken bulduğunuz huzurunuz.

Cizre'nin bilmem kaçıncı basılışında yollara düştüğümüzde, aklımızda yüzde yüz olacağını bildiğimiz tek şey vardı: ya gözaltına alınacak ya da en hafif deyimiyle hırpalanacaktık. Anlayacağınız bütün tatsız sürprizlere hazırdık. Öngörümüzün bu kadar güçlü olması, sanılanın aksine moral depolamamıza yol açmıyor, moralimizi kaybetmemizi kolaylaştırıyordu. O dönemde Cizre'ye gidip sağlam dönen tek bir babayiğit hatırlamıyorum. Varsa da kesinlikle abartıyordur. Tabii mekanize bir zırhlı taburla gitmemişse. O yola çıkışımızda da kimbilir kaçıncı kezdir dilimde dualarla Cizre'ye yol alıyordum.

Uzun, fakat üstümüzdeki sıkıntıyla daha bir uzayan yolculuktan sonra olmayı hiç istemediğimiz yere geldik; Cizre'nin girişindeki polis noktasına. Sactan yapılmış derme çatma barakanın altında henüz sabah saatleri olmasına karşın, sıcaktan pişmiş birkaç Özel Harekât Timi bekliyordu. Az ötede ise panzerler ve üzerinde makineli tüfek kulesi bulunan, 'şortland' diye garip bir isim verdikleri araç duruyordu. Barakanın bulunduğu yerin arkasındaki küçük tepenin üzerine gizlenmeye çalışılmış makineli tüfek mazgalı vardı. Timlerin yüzüne bakıp içeride olan biten hakkında rahatlıkla kehanette bulunabilirdiniz. Gergin, kızgın ve hedef tahtasındalar.

İçeriye gireceğiz, bunun için yeterince kararlıyız. Ancak duruşlarından onların da sokmamak için kararlı olduklarını hemen anlıyoruz. Hatta penceresinden çaresizlikle baktığımız aracımızın yanına gelmek için acele bile etmiyorlar. "Ulan," diyorsun kendi kendine, "Silahlı olmak bu kadar

mı kıçını kaldırır insanın?" Çaresizce ve üstelik onları kızdırmayı da göze alarak biz sesleniyoruz. Çünkü aşağıda uzanan Cizre'nin kimi yerlerinden duman tütüyor, yer yer de silah sesleri bize kadar ulaşıyor.

Cizre... Mezopotamya'nın bu eşsiz tarihi kenti o günlerde çatışmaların, ölümlerin başkenti. Tam ortasından geçen Dicle'nin o muhteşem güzelliği, insanlığa belki de bağışlanan en büyük aşk, Mem ile Zin'in ancak mezarda buluşabilmelerinin hikâyesiyle ne kadar ters düşüyordu halbuki.

Cizre 'ada' anlamına geliyor. Rivayete göre Nuh'un gemisi tufandan sonra buraya, Cizre'nin yanı başında tüm görkemiyle uzayan Cudi'nin tepesine gelmiş. Yolda kıyısına baş koyacağı başka dağlar da varmış ama yol vermemişler Nuh'a. 'Çiyaye be xer', yani Hayırsız Dağları demişler bu nedenle. Nuh da kendisini teslim eden Cudi'ye yanaşmış ve insanlık yeniden yeşermiş Mezopotamya'nın eşsiz coğrafyasında.

Düşünmeden edemiyor insan; bu günler için miydi o tadı dimağımızda kalan efsaneler, kuruluş hikâyeleri ve güzel masallar. İnsanlığın yeniden yeşerdiği topraklara kan akıyordu, yangın yerine dönmüştü Nuh'un adası.

Cizre'de haberci olarak bulunmanın bir prosedürü vardır. Cizre Emniyet Müdürlüğü'ne gelişimiz haber verilecek, ardından bizi almak için bir ekip gönderilecek ve gittiğimiz her yerde bu ekip kıçımızdan ayrılmayacaktı. Biz ara sokaklara girerek izimizi kaybettirmeye çalışacaktık, ama onlar her seferinde telaş içinde bizi bulacaklardı. Üstelik bu bahsettiğim 'standart durum' prosedürüydü, yani şimdiki gibi olağanüstü durumlar olmadığında işleyecek bir prosedür. Eeee, Cizre'nin de olağan durumları pek görülmediğine göre? Gittiği her yere arkalarındaki polislerle giden kimselerden hoşlanmazdı Cizreli. Polislerle dolaşırsanız ne kim-

se sizinle konuşur, ne de yüzünüze bakardı. Dahası polislerle geziyorlar diye adımızın 'ajan'a çıkması işten bile değildi ki, bu da bölgede çok tehlikeli bir şey olurdu.

Hem gün boyu hırsız-polisçilik oynamanın riski çok yüksekti. Sinirler daima gergin olurdu bir kere. Bunu arabadan arabaya birbirimize el hareketleriyle anlatırdık sürekli! Hatta kimi zaman ayaklarla. Bize refakat edecek (engelleyecek) ekibi arkamıza alıp yola çıktığımızda bir kamyonu çoğu kez siper edinip gazlardık. O anda telsizler işlemeye başlar, Cizre bir kez daha basılmış gibi ekipler seferber olurdu. O sıcak tozlu yollarda biz kaçmaya çabalarken, onların birbirine girmesi eğlenceli olurdu. Biz ortadan kaybolurduk, onlar bulurdu. Bu tavrımız aslında bir şeye daha yarardı; kovalamacayı izleyen Cizreli bizi destekler, yüreklendirir ve kendimizi iyi hissetmemize yol açardı. Kurulan sıcak ilişkilerin büyük bölümü bu 'tavşan kaç-tazı tut' oyunu sayesinde olurdu. Ardından en güzel röportajlar, kıyıda köşede kalmış haberler gün ışığına çıkardı. Gün içerisinde haberlerimizi, röportajlarımızı tamamlayana kadar mecburen kaçışımızı sürdürürdük. Ne zaman ki hava kararmaya yüz tutardı; işte o zaman ortalıkta tavşan da kalmazdı, tazı da. Koyu sislerin ardından Cizreli evine çekildiğinde, dışarıda ya Özel Harekat Timleri olurdu, ya da Cizre'yi basmaya gelenler, üçüncüye ne düşerdi ki artık.

Bütün gün onları koşuşturmanın hıncını artık nasıl alırlar bilemem, ama sıkıştırdıkları her yerde hırpalarlardı. Bu nedenle işimizi bitirir bitirmez kendimizi hızla meşhur Kadıoğlu Otel'e atmanın yollarını arardık. Hava karardığında onlar da ortalarda gözükmemeye dikkat ederlerdi. Çünkü Cizre'de asla tahmin edemeyeceğiniz tek şey vardı ki, o da kurşunun nereden geleceğiydi. Onlar da, siperlerin, kalın

duvarların ya da zırhlı araçların içerisine girerler ve gergin beklerlerdi, ta gün ışıyana kadar...

Neyse, biz yine hikâyemize dönelim... Seslenmemizin sonucunda, gruptan ayrılan timlerden biri aracımıza yaklaştı. İyi bir gece geçirmediği ve gergin bir bekleyişten çıkıp geldiği çok belliydi. Sabahçı grup gelip nöbeti devralacaktı, haliyle biz de bu nöbetlerinde yapacakları son işlerden biri olacaktık.

Zaten onlarca defa yolda durdurulmuş ve kontrol noktalarında kimliklerimizi defalarca ya bir askere ya da bir polise uzatmış olduğumuzdan, yolcu mevcudu sayısındaki dört kafa kâğıdı elimdeydi. Sormasına fırsat vermeden bir kez daha uzattım. Eskimiş, eprimiş bir kimlik gördüğünüzde, sadece bu bilgiden sonra bile daha doğum yeri hanesine bakmadan kimlik sahibinin nereli olabileceğine dair bir tahminde bulunabilirsiniz bu bilgiden sonra. Bu nedenle yenidir batılılarınki. Tim elindekilerle içeriye girdi, daha doğrusu barakanın altına girdi. Küçük masanın üzerindeki sayfaları kıvrılmış deftere bakmaya başladı. Kimliklerdeki isimleri kontrol ediyordu. Eğer herhangi bir suçtan aranıyorsanız isminiz bu defterlerde yer alır. Hani siz de salaksınız ya, bunu bile bile canınız o noktadan geçmek ister, gelip burada lades olursunuz ve derdest ederler!

Beş-on dakikanın ardından geldi bizimki. Elime tutuşturduğu kimlikler arasında benimki yoktu. Belli ki bir sorun çıkmıştı ve bunu az sonra öğrenecektim:

“Abdulkadir Konuk kim?”

Bu bendim. Daha doğrusu beni işaret ediyordu, ama tam olarak değil.

“Konuk değil, Konuksever,” diye düzelterek kapıyı açıp dışarıya çıktım.

"Sen misin?"

"Benim."

"Konuk?"

"Konuksever!"

"Gel, sen gel!"

Anlamıştım, beni Abdulkadir Konuk sanmışlardı. Cezaevi firarisi ve yazar Abdulkadir Konuk. Aslında çok tanınmış bir simaydı Konuk, yurtdışında yaşıyordu. Oradan çeşitli sol gazete ve dergilere yazılar yazıyordu. Abdulkadir Konuk hakkında bu bilgilere sahiptim ama görünen oydu ki polisler bu kadarına bile sahip değillerdi.

Adamın arkasından yürürken, bir yandan da sevinmedim dersem yalan olur. Çünkü kimlikleri verdikten sonra bizi sokacaklardı Cizre'ye, öyle olmasa peşin peşin söylerlerdi. Ama küçük bir sorunumuz vardı ve bunu halletmek için bütün maharetimi kullanmalıydım. Zira Cizre'nin dibine kadar girip, eli boş dönmek kadar kötü bir şey olamazdı o an için. Evet, birileri ölüyor, kent yanıyordu ama bunun için üzülmeye bile vakit yoktu. Bazen olurdu böyle, ateş, kalın ve artık hissizleşmiş derimizden içeriye geçmezdi, lâkin onu bir bir resmeder, kameralarımıza kaydederdik. Pek çok hayati şey gibi üzülmeyi de hep ertelemek zorundaydık.

Polis eliyle barakanın arkasını işaret ederek 'gel' işareti yapınca, araçtaki arkadaşlarım da çıktılar. Yine bir el işaretiyle araçtan inenleri durdurup bana refakat etmeye başladı. Barakanın arkası izbe bir yerdi. Yoldan görünmüyordu. Orada beni bekleyen iki Özel Tim'in kimse tarafından görülmesi de pek mümkün değildi. Zaten aksi de bir işe yaramazdı.

"Öyle bölücü yazılar yaz ve hiç korkmadan ta buralara kadar gel, neyine güveniyorsun ulan sen?"

En şirin halimle yavaş ve tane tane cevap vermeye çalıştım:

"Memur bey, benim bahsettiğiniz adam olmam mümkün değil. Benim soyadım Konuksever, adamınki Konuk."

"Adını değiştirmişsin işte!"

"İyi de böyle bir değişiklik mantıklı mı sizce? Yani adım aynı olsun, soyadımın da kuyruğundan biraz keseyim. Hasan yapardım, ne bileyim Cemal yapardım, soyadına da bir şeyler uydururdum böyle bir saplantım olmazdı ne ki 'Konuk' Allah aşkına."

Biraz ikna olmuş gibi göründüler, hiç soluklanmadan devam ettim:

"Adam yurt dışında, Türkiye'ye girmesi muhtemelen yasaktır. Hadi girdi bir şekilde, ne işi var Allah'ın Cizre'sinde? Üstelik benim çalıştığım kurumun basın tanıtım kartı var, alın işte burada."

İyice ikna oldular ya da bana öyle geldi. Elinde basın kartımı tutan polis kararsızlık yaşıyordu. Habire çevirip duruyordu. Sessizlik başlamıştı, gözler buluşuyor ve birbirinden onay bekliyorlardı. Uzayıp giden sessizlikten istifade edip yeniden anlatmaya başladım. Devletin bölünmez bütünlüğüne dair uzun bir söylev çektim. Ama beriki kararsızlığını yenemiyordu bir türlü. Arkadaşlarını biraz daha süzdükten sonra isteksiz uzattı kimliğimi. 'Ve zafer!' dedim içimden. Bu sonuca ulaşana kadar gayet iyi konuşmuştum. Kararlıydım da, öyle olmasa adam ikna olmazdı. "İnanmıyorsanız açın merkeze sorun, ama sizinle dalga geçerler bu karışıklıktan dolayı," deyivermiş ve adamı can evinden vurmuştum. Arkadaşlarının kendisiyle dalga geçeceğini düşünmüştü belki de. "Abdülkadir Konuk ile aramızda en az yirmi yaş fark vardır," diyerek son vuruşu yapmış ve olayı bitirmiştim.

Kimliğimi alıp teşekkür ettikten sonra dönüp yürümeye başladım. İçimden işimizi bir an önce bitirip dönebilmek için Allah'a dua etmeye başladım. Tabii yaşadığımız bu salaklığı arabada merakla bekleyen arkadaşlarıma anlatmak için de sabırsızlanmıştım. Tam o sırada durmamı söyledi uzun boylu olanı. Arkamı dönmüştüm ki burun buruna geldik, o da yürüyormuş benimle, bunun şaşkınlığını üzerimden atamadan en az kırk beş numaralı postalıyla dizime sert bir tekme attı. Gözlerim karardı. Tozların arasına, yere kapaklandım. Canım çok kötü yanmıştı. Emekler vaziyette yerde duruyordum. Takatim kalmamıştı. Acı içinde açtığım ağzımı kapadım, salyalarım dudaklarımdan damlıyordu çünkü. Canım gerçekten çok acımıştı. Güçlükle kafamı kaldırarak bana vurana bakmaya çalıştım. Pek oralı görünmüyordu. Üstelik arkadaşları diğerine de vurması için teşvik ediyordu. Berikinin buna pek istekli görünmemesi içimi ferahlattı biraz.

Güçlükle "Niye?" diye sordum, "Kimliğimi de verdiniz. Eğer oysam tutuklarsınız, değilsem bırakırsınız, ya bu tekme niye?"

Verdiği cevap hâlâ aklımdadır, dizimde o tekmeden sonra oluşan menüsküs her sancıdığında da acıyla hatırlarım o sözleri: "Ya oysan?(!!!)"

BİR DELİ GÜLDÜ

Orası bildiğiniz alelade köylerden biridir. Tek farkı, Batmanlı Mehmet Mehdi'nin doğduğu yer olmasıdır bize göre. Dünyanın en güzel aşklarından birini bize armağan eden Mehmet Mehdi. Nasıl hikâye edilir bilmem ki, yiğit biridir Mehdi. Kaderi tüm köylülerle benzer çizilmiştir onun da. Ne yapar ki köylü köylük yerde? Tarla, çift-çubuk ve sonra yaşı geldiğinde askerlik. Tek renk budur belki de, erkeklerin iki yıl gibi bir süre doğduğu-doyduğu topraklardan ayrılması ve yeni yerler görme şansı bulması.

Mehmet Mehdi de yaşı geldiğinde askere gitti. Hiç izin kullanmadan hısımlara göre uzun, ele göre kısa süren askerlik görevini yerine getirdi ve köyüne geri döndü. O da

ilk kez gurbete gitmiş, yeni yerler görmüş, yeni insanlarla tanışmıştı. Ama köyünü özlemişti. Kırlarda gezmeyi, ava çıkmayı ve sadece kendisinin bildiği hayallere dalmayı özlemişti. Küçük deresinin başında ve kimseler olmadan kurduğu hayallerini.

Bir başka döndü askerden Mehdi. Esasında durgun, sessiz bir adamdı, ama daha bir düşünceli göründü tanıdıklarına. Kolay değil, o kadar zaman ayrı kalmıştı buralardan. Hayatınıza bir süreliğine de olsa ara veriyorsunuz ve bambaşka bir dünyaya giriyorsunuz. Böyle değil miydi askerlik? Kim olsa garipleşir. Kim olsa yabancılık çeker. O da uzun süre ayrı kalmış tüm insanların tuhaflığıyla buluştu köyüyle, ama başka bir hal de vardı Mehdi'de, en azından anasının gözünden kaçmayan bir gariplik.

Köyün dibinde biten dere ve yanındaki asırlık ceviz yoldaşlık eder oldu Mehdi'ye yeniden. Bir de keklik avı. Kurşunu namluya sürüşünde, askerdeki atışlarda birinci oluşu düştü aklına. Belli belirsiz tebessüm etti. İlk denemesinde hedef kâğıdının üzerine 'üç nokta teşkil' oluşturmuş görevini tamamlamıştı. Komutanı sırtını sıvazlamış, 'aferin' demişti. O günün anısı takdir belgesi şimdi evinin duvarındaydı. Mutlu olduğunu düşündü Mehmet Mehdi; en azından mutlu olması gerektiğini. Ama içinde tarifi zor bir boşluk vardı. Elleriyle yokladı, düşüncesiyle yokladı, bulamadı. Her seferinde böyle garip hissettiğinde 'hayırdır inşallah' deyip, üzerinde durmamaya gayret etti. Komutanı teskereye uğurlarken söylememiş miydi? "Esas askerliğiniz şimdi başlıyor," diye. "Hayat zordur, buradan çok daha zor, kendinize mukayyet olun ve devletinize güvenin. İşinizi gücünüzü ihmal etmeyin. Herkes kendi görevini yerine getirirse devletimiz güçlü, siz de refah içinde olursunuz." Evet, Meh-

met Mehdi için olmasa bile, hayat zordu gerçekten. Askerlik sonrası aylak günlerini yaşıyordu Mehdi. Yarın öbür gün işlerinin başına geçmesi gerekecekti. Sıkıntı bastı içini, yüreğinin o bomboş yeri de sızlamaya başladı bir süre sonra.

Bir gün mavzeriyle kırlara çıktı. Evde, köyde duramıyordu artık. Anasının onu uğurlarken uzun süre kapının eşiğinde beklediğini düşündü. İnatla dönüp geriye bakmamıştı ama orada olduğunu biliyordu; içten içe üzüldüğünü de. Bu durum daha çok üzüyordu Mehdi'yi. Kendi içindeki sıkıntılı boşluk yetmezmiş gibi, anasının üzülmesi beter ediyordu onu. Adımlarını sıklaştırarak biraz bencilce, kovmaya çalıştı kafasından anasını ve köyünü. Şimdi av zamanıydı. Yapmayı en çok istediği şeye odaklandı. Gözlerini kısıp uzaklara baktı. Ama atamamıştı yüreğinden, belki de yeterince bencil, gamsız değildi.

Yolunu ve gittiği yeri iyi bilirdi Mehdi. Bütün kestirmeleri bilirdi. İki nokta arasında yapılacak yolculukta en çabuk o gidip gelirdi. Yöresini, coğrafyasını tanır, avucunun içinden ayırmazdı. Bugün tavşan avlayacaktı ve nerede olduklarını tahmin etmesi hiç de zor değildi.

Nitekim bizim ölçülerimize göre uzun, onunkine göre kısa bir yoldan sonra istediği yere gelmişti Mehdi. Kurumuş dere yatağı ve sık yeşil ağaçların süslediği bu yer tavşanlar için uygun bir barınma alanı olmalıydı. Kendisine bir gizlenme yeri seçti. Sessiz olmaya gayret ederek etrafı gözlemeye başladı. Böyle anlarda heyecanı yüzünden rahatlıkla okunabilirdi Mehdi'nin.

Bu sefer değil ama. O avını bekleyen vahşi bir hayvanın içgüdülerine büründüğü pusuda bu kez garip bir adam oturuyordu. Dikkatini toplayamıyordu. Tavşanların minik ayaklarının çıkarttığı belli belirsiz sesler bile çok heyecan-

landırmadı Mehdi'yi. Neredeyse 'madem ki geldim vurayım bari,' diyecekti. Kendini toparlamaya çalıştı. Namlusunu küçük bir dal parçasına yasladığı kolunun üzerine yerleştirdi. Böylece kalbinin yaydığı titreşim namlunun ucuna ulaşamayacak, hedefini tam nişanlayacaktı. Namlusunun ileride eline geçirdiği bir şeyi kemiren tavşanı göstermesi gerekirken, yukarılarda bir yere uzanmış olduğunu acı içinde ayrımsadı Mehdi. Neler oluyordu ona böyle?

Tavşana yöneltti dikkatini yeniden. Mermiyi yatağa sürmüştü. Bunu her usta avcı gibi önceden yapardı. Av zamanlarında nefes almayı bile unuttuğu olurdu. Ne zaman ki fişeğin üzerine tetik düşer, o zaman derin bir solukla yeniden kendine ve dünyaya gelirdi. Tavşanın huzursuzca bekleşmesinden anladı, yanlış giden bir şeylerin olduğunu. Korkuyla çevresine bakıyordu küçük hayvan. Çevresinde normal olmayan bir şeyler vardı ki, bu da Mehdi'nin sessizliğine özen göstermediği, gösteremediği nefesinden başka bir şey olamazdı. Mehdi, yiv ve setin odaklandığı noktaya oturttu tavşanı. Tetiğin boşluğunu aldı usulca. Kaçırması olanaksız görünüyordu. Çevredeki kuş seslerini, ağaçların hışırtısını duymaz oldu. Şimdi iki kalp çarpıntısı vardı sadece etrafta; Mehdi'nin ve küçük avının. Hayat durmuştu sanki. Mehdi vurdu vuracak, tavşansa habersiz ama huzursuz bekleşiyordu.

Derken kahverengi tüylü hayvanın yanına başka bir tavşan daha geldi. Sonra bir yenisi daha. İlk gelenin elindeki yemişe merakla bakmaya başladılar. Mehdi şaşkın, olup biteni izliyordu. Vuracaktı vurmasına ya, kararsız duygular sezinledi. O kadar güzellerdi ki, birbirlerinin elinden kapmaya çalıştıkları yemişle dönüyorlar, taklalar atıyorlardı. Mehdi'nin hedefinden çıkmışlar, oynaşıyorlardı. Sordu Mehdi

kendi kendine, 'Neler oluyor bana Allah'ım?' Tüfeği indirdi ve bir avcıdan çok sıradan insanlar gibi izlemeye koyuldu tavşanları. Birer birer kaçıp yok oldular sonra. Mehdi de tabakasını çıkarıp tütününü sarmaya başladı. Onun için ilk kez 'avdan eli boş döndü' diyeceklerdi. Düşününce başka zaman yaralanacağı bu sözleri bile önemsemeyeceğini anladı. Kafasında yanıtını bulamadığı pek çok soru vardı kendine dair. 'Kalbin mi yumuşuyor Mehdiii?' diye içinden seslendi kendi kendine.

Mavzeri, sonraki günlerde ancak alışkanlıkla yanına aldığı alelade bir eşya olup çıkıverdi. Ne tavşana, ne de kekliğe, ne de bir başka canlıya bir daha kurşun atabileceğini iyi biliyordu. Kıyamadığı tavşanla birlikte hayatında bir şeylerin değişeceğini, bir daha eskisi gibi olamayacağını sezinliyordu. Kırlarda geziyor, her seferinde daha uzaklara gidiyordu yarı bilinçsiz. İçindeki boşluk da gün be gün büyüyor, boşluktan çok acıtacak bir şeye dönüşüyordu. Annesinin sık sık kulağına çaldığı evlilik meselesi geldi aklına. Komşulardan birinin kızını bile önermiş, askerliğini de tamamladıktan sonra uzun uzadıya beklemesini kötüye yoracak insanlardan söz etmişti. Daha önce olsa buna gülerdi, ama şimdi bunu yapmak bile gelmiyordu içinden. O sadece yürüdü, yürüdü ve böylelikle kendinden uzaklaşacağını sandı.

Her seferinde köyünden daha uzaklara yürüdü, ama kendisinden uzaklaşmak şöyle dursun, iç sızılarıyla daha çok baş başa kaldı. Hiçbir şey eskisi gibi avutmuyordu Mehdi'yi. İnsanın böyle eliyle gösteremeyeceği bir derdinin olması zorluğun en zoruydu. Başın ağrısa başını, karnın acısa karnını tutarsın, ya Mehdi neresini gösterseydi sızlıyor diye? Hem hangi doktor deva olabilirdi ki bu sancıya?

Artık geceyi dışarıda geçirme pahasına gitmeye başladı

bilinmeyene doğru. Çobanlara yoldaşlık etti, hayvanlara ve nihayet geceye. Heybesindeki küçük şilteyi yatak yaptı kendine. Gecenin serinliğinde uykuya durduğunda aklında uçuşan bin bir türlü düşünceyi de kovdu. Hiç değilse uykuları huzurlu oluyordu ama bu geceye kadar.

Düşünde Kaf Dağı'nın ardına gidiyordu. Mavzeri ve heybesi omuzlarında yürüyordu durmadan. Dereleri, ormanları ve tepeleri aşıyordu. İsteği Kaf Dağı'na varmak da değildi, kendisinin de bilmediği başka bir şey arıyordu. Bunun için daha hızlı ve daha kararlı yürüyordu. Ona müjdelenmişti sanki, 'Yürü ve Kaf Dağı'na git, aradığını bulacaksın.' İçindeki sıkıntıyı atıyordu yürümekle, âdeta koşarcasına adımlarken bitmez tükenmez yolu, yüzü de gülüyordu artık. Sonra uyandı. Düşünde nereye ve kime yürüdüğünü bilemeden uyanmış, ama yüreği büyük ölçüde hafiflemişti. Garip bir rüyaydı ve daha garip hissetti kendini. Garip ama hafif. Belki de uyanamamıştı hâlâ, kalkmaya yeltendiğinde bunu düşünüyordu. Yerinden doğruldu ve kendisini izleyen bir çift meneviş gözle karşılaştığında henüz uyanmadığına karar verdi! Hemen ayağa kalktı. Oradaydı ve hâlâ kendisini izliyordu şaşkın. Bu güzel kıza hissettirmeden bacağını çimdikledi. Duyduğu acı bunun gerçek olduğunu anlattı ona. Merakla süzdüler birbirlerini. Nice sonra sorabildi meneviş gözlüye kim ve kimlerden olduğunu. Anasına anlattığında menevişi, dünyada hiç kimsenin bu kadar güzel gülümseyemeyeceğini söyleyecekti Mehdi. O gün o saatte anladı içindeki boşluğun nedenini.

Uzun zamandır çıktığı avlarda daha tek bir kez olsun tetik düşürememişti hedefinin üzerine Mehdi, ama dağarcığındaki meneviş gözlerle av olmuş ve ilk kez sadece mavzerle ölünemeyeceğini görmüştü. Menekşe gözlerin sahibi fe-

na avlamıştı Mehmet Mehdi'yi. Üstelik bundan gocunduğu da yoktu. Varsın o av olsundu, meneviş gözlüsü de avcı.

Şimdiye değin yüreğine bir sevda düşürememişti Mehdi. İçinin titremesinin başka bir anlamı olamazdı. Yeni başlayan unutkanlıklarının ve uykusuz geçen gecelerinin de. Seviyordu Mehmet Mehdi, hem de öyle bir sevgi ki tarifi mümkünsüz, ancak içini açıp gösterebileceği büyüklükte. Bir çift göz bu kadar mı tuzla buz ederdi adamı? Bir ten bu kadar mı güzelleşir, acı olurdu uykusuz gecelere?

Dedik ya, bir başka dönmüştü askerden köyüne Mehdi, avdan dönüşü ise bambaşka oldu. Delirdiğine yordular onun, ya da erdiğine. Münzevi yaşamı daha bir kimsesizleşmişti artık. Kimseyle konuşmaz, bir başka susar olmuştu bu kez. 'Varlıklar gerçek doğalarını gizlemekten hoşlanmazlar mıydı?' Ne anası, ne babası, tek söz alamadılar ağzından. Kıramadılar Mehdi'nin görünmez kilitlerini. Çok sonradır ki sevdaya yordular. Mehdi sır vermez olmuştu, bilinmeyen gizi dağa, taşa, yola sordular, zordu ama buldular bir çift meneviş gözün sahibi yaman avcıyı...

Sevda hikâyeleri hep kötü bitecek değil ya, verdiler meneviş gözlüyü Mehdi'ye. Sonradır ki Mehdi'nin yüzü gülmeye başladı. İnci gibi dişleri görünür oldu, renk geldi yüzüne. Sevincinin büyüklüğü sınır tanımıyordu. Dicle'den daha çoktu, Karacadağ'dan daha büyüktü, kabına sığmaz bir taşkın duyguydu ki, yer düşmüyordu Mehdi'ye. Söz kesildi, tarih düşürüldü takvime.

Mehdi bir garip sabırsızlıkla kıvranır oldu sözden sonra. Bu dur durak bilmez sabırsızlığının altında, minnetten başka bir şey yoktu aslında. Kendisine dünyanın en büyük sevincini bağışlayan sevdiğine nasıl öderdi borcunu? Minnet etmezdi Mehdi, sevda için bile olsa etmez, edemezdi. Yüre-

ğinin büyüklüğü de bu ağır vebal altında gittikçe küçülür görününce, kararını verdi Mehdi. Meneviş gözlüye öyle bir hediye vermeliydi ki, ne kimse böyle bir şey vermiş, ne de almış olsundu. Parayla alınıp satılamayacak bir şey. Sevdasının diyetini böyle ödeyebilecekti Mehdi. Ama ne verecekti sevdiğine?

Bir kez daha yollara vurdu kendini. Sonsuz, uzun ve bitmez yollara. Keklik vurduğu tüm kuytuları bir bir geçti; kendisinin de, coğrafyasının da sınırlarını aştı. Ancak yüreğinin gamı geçit vermiyor, geçilmiyordu. Kursağında bir lokma yokken bile yüreğindeki sevdayla, aşkla yürüyordu. Mavzeri yoktu artık; küçük bir çıkını ve asasıyla arşınlıyordu yolları.

Türlü düşünceler garip oyunlar oynuyordu bu aşk adamına. Hayalle gerçek arasında bir yerlerdeydi. Pek akıl kârı gibi görünmüyordu arzusu, ama yürüyerek, adımlarını açarak ve hırsla adımlayarak ulaşabileceğini düşünüyordu. Ama nereye? Kendi de bilmiyordu. Yürümek, uzaklaşmak onun doğasıydı; sorunların da, sevincinin de üzerine böyle gidiyordu. Bu şekilde ifade ediyordu Mehmet Mehdi kendini.

Çok uzun bir yürüyüş oldu. Geceleri ve gündüzleri birbirine ekleyerek ve sayısını bile unutarak yürüdüğü yol ve sabırsızlığı birbirine eklenince tümden değişti, bambaşka biri olup çıkıverdi. Anası görse, 'garip bir derviş' deyip geçip giderdi. Sakalları uzamış, üzerinde rengi kaçmış elbiseleri lime lime olmuştu. Civarından geçtiği köylerde insanların garip bakışlarını görse, o da farkına varacaktı, ama nerede? Onun aklından bilinmeyene yürümekten başka tek düşünce geçmiyordu.

Bütün gamı gibi aklını da bir an alan o güzel kokuyu duyana dek sürdürdü yürüyüşünü. Bu sanki bir koku değil de

sihirli bir rüzgârdı. Yakınından geçenleri kendine çeken tatlı bir düştü ki, Mehdi'yi de kattı rüzgârına. Kokuların en güzeliydi. Bugüne dek böyle şey duyumsamamış, anlatanı da işitmemişti. Cennetten bir parçanın yeryüzüne indiğini sandı. Artık yürümüyor, kokunun büyüsüyle ayakları yerden kesilmiş, uçuyordu. O kadar kendinden geçmişti ki, sonra hikâyesini anlattığında kokuyu duymasının ardından yaşadığı ânı hatırlamadığını fark edecekti. Nice sonra durdu. Bulmuştu kokunun kaynağını. Büyük bir manastırdı bu. Ne yapacağını bilemeden baktı öylece bir süre. Oldukça eski ve görkemli yapıdan yayılan koku nefesini kesiyordu. Hangi çiçek böyle kokardı ki? Hangi cennet bitkisi olduğuna karar veremedi Mehdi.

Nasıl girdi içeriye, hangi yollardan geçti ve kendini bahçedeki güllerin koynuna nasıl attı, hatırlamadı bile. Aklının küçük bir oyununa yenik düşmüş kızıl, kara, sarı ve beyaz güllerin arasında yüzü gözü gül çiziğinden eser kanlar içinde bulmuştu kendini Mehmet Mehdi, aradığını da.

Ne garip bir yerdi burası; yanında kendisini sevgiyle izleyen papazı fark ettiğinde bu sonuca varmıştı. Oysa ki destursuz girdiği bu dünyevi şeylerle ilgisi olmayan insanların kendisine kızmaları, kapı dışarı etmeleri gerekmez miydi? Perişan bir haldeydi, elbiseleri paramparça, elleri ve yüzü çizik içerisindeydi. Ama ondan yayılan en güçlü duygu, mutluluk ve destursuz girdiğinden gözle görülebilen mahcubiyetti. Ayağı kalktı, kırmızı bir gül yaprağı dalından yere düşerken Mehdi de başını önüne eğdi.

Gül bahçesini açtı yaşlı papaz Mehdi'ye, kalbinin ve manastırın kapılarını da. Çünkü sevda adamıydı Mehdi, dünyada böyle güzel bir uğur olabilir miydi? Derviş gibi yollara düşüren sevda ne büyük bir sevdaydı, ne güzel bir düştü ar-

tık örneği kolaylıkla görülemeyen. Halden anladı yaşlı papaz. Yıllarca güllerini nasıl yetiştirdiyse Mehdi'yi de öyle yetiştirdi. Suyunu, aşını eksik etmedi.

Mehdi zamanının tūmünü gül bahçesinde geçirdi. Sadece zorunlu ihtiyaçları için kendisine tahsis edilen küçük kulūbesine giriyor, diğer zamanlarda güllerinden uzak kalamıyordu. Güllerde kendini buluyordu. Güllerde aşkını, menevişi keşfediyordu yeniden.

Uzun zamanlar geçti aradan. Yolunu izini buldular Mehdi'nin. Dön dediler, dönmedi. Daha yapacak, öğrenecek çok şey vardı. Anlamadılar. "Gülü tarife ne hacet, ne çiçektir biliriz," dediler, delirmiş dediler, 'Deli Mehdi'ye çıktı adı ama her seferinde onu getirmeye gelenlere tek şey söyledi: "Tamam olduğunda dönerim, onun için geldim buraya, yine onun için döneceğim." Menekşe gözlerin sahibiydi kastettiği, her dokunduğu gülde onun bedenine de dokunuyordu.

Uzun sürdü Mehdi'nin gül sanatını öğrenmesi. Ellerini ve yūreğini kanata kanata öğrendi. Bir gün şikâyet etmedi. menekşe ketum aşktı, kamelya mağrur, lale ise asil, ama gül ilahi aşktı. Aşkların en güzeli, en yücesiydi. Gül gibi, gülün hikâyesini de öğrendi.

Mezopotamya'nın eşsiz coğrafyasının, bu güzel çiçek için anavatan olduğunu belledi öğrendiği hikâyelerden. Kendini efsanevi Babil'in Asma Bahçelerini yaptıran Babil kralı Nebukadnezzar'a benzetti. Onunki de bir aşk, onunki de bir sevda hikâyesi olsa gerekti. Akad kralı Sargon da, Babil'in Kralı Nebukadnezzar da düşlerini gerçekleştirmek için Dicle kıyılarına, Mehdi'nin şimdi bulunduğu coğrafyaya, yani güllerin anavatanına gelmişlerdi. Öyleyse Mehdi niye yapamasındı ki? Belki Babil'in Asma Bahçeleri kadar bü-

yük bir bahçe olmayacaktı, ama aşk dolu olacaktı. Sevdalarının şahidi, ispatçısı olacaktı. Aklında onu boğan yükü şimdi omuzlarındaydı; gül kalemleri ve küçük döşeğiyle bir kez daha yollara düştü 'Deli Mehdi'. Menevişine koşuyordu.

Gül kalemlerini gömdü mevsim bahara durduğunda, güvercin gübresini, suyunu eksik etmedi Mehdi. Kimi zaman can suyu, kimi zaman kanını akıttı fidelerin dibine. Öyle bir gül bahçesi yaptı ki sevdiğine, eşi benzeri görülmedi bir daha. Muhammedilerin altında kıydılar nikâhını, orada Mehdi'nin oldu meneviş gözlü, Mehdi de meneviş gözlünün. Güller ve göğün tüm yıldızları şahit oldu, kırmızı yakuta kesmiş güllerin arasında ve elmas parıltısında yıldızların altında, sevda olacağına vardı. Deli Mehdi ve menevişin sevdası, dediler adına...

Kırk yıl geçti aradan. Sevgi verdiler birbirlerine, çocuk verdiler. Gül bahçesine atılan aşklarının tohumu göverdikçe göverdi, büyüdü efsane oldu, klam oldu dengbejlerin yanık sesinde. Deli Mehdi bir bahçesindeki, bir yüreğindeki güllere koşuşturup durdu yıllarca. Gül bazen kırmızı oldu, bazen meneviş. Günler bitti, devran döndü, bir ayağı yirmi birinci yüzyılda aşk hikâyesinin üzerine kara bulutlar çöktü.

İnsanın doğduğu, emek verdiği, ter döktüğü; kök saldığı topraklardan koparılması ne kadar zordur. Ne acı vericidir; her şeyden çok anıların yeşerdiği yerlerden sürülmek. Hele Mehmet Mehdi için o topraklardan kopmanın diğer adı ölümdür, yok oluştur, sonsuz bitiştir. Ama buyurmuştur buyuran, karar kesindir, ya köy korucusu olunacak, ya da sonsuz bir bitişe kurban verilecektir güllerin köyü.

Kabul etmez Mehmet Mehdi, çocukları da karşı çıkarlar. Bir garip gönül adamı Deli Mehdi, nasıl gül kalemini bırakıp silah alırdı ki eline?

Sürüldüler. Evleri ateşe verildi. Deli Mehdi'nin adının başına eklenen sıfatın gerçekliği su götürmezdi artık, oğulları sürükleye sürükleye çıkardılar köyden. Daha düne kadar tavuklarının birbirine karıştığı komşuları, haki elbiseleri giyince aslan kesilmiş yakıp yıkıyorlardı köyü. Gözlerinin yaşla dolan soluk ışığında, buzlu camın ardından bakar gibi baktı köyüne Deli Mehdi. Dumanlar yükseliyor ve patlama sesleri yankılanıyordu. "Güllerim," diyebildi sadece; bayılmıştı. Kırmızı yakutlar kana kesmiş, elmas yıldızlar ışığını kaybetmişti. Petrol kenti Batman'a vardıklarında Mehdi'nin de gözlerinin ışığı gibi her şey karanlığa kesmişti. Yeni bir yer, yeni bir ev, yeni bir yaşam için yeter miydi Mehdi'ye?

Konuşmadı kimseciklerle. Ağzını bıçak açmaz oldu günlerce. O suskun yüreğiyse kıpır kıpırdı. Nasıl bakardı menevişinin yüzüne? Ya kendine, aynadaki aksinden utanmaz mıydı? Daha fazla duramazdı Mehmet Mehdi, durmadı da zaten, ilk diktiği kara gülün ağacından yaptığı asasına dayanarak çıktı bir gün Batman'dan. Yol iz bilmezdi halbuki. Yol uzundu, Deli Mehdi yaşlı. Yorgun bedeni güçlükle taşıyordu onu. Yürüyor da yürüyordu.

Geri döndü sonra. Yeni bir kentin gailelerine kendilerini kaptıran oğulları köyleri dışında her yere bakınışlardı aslında. Kendisi döndü Mehmet Mehdi. Çok korktular bu gidişten ama hayra yordular, birkaç gün ortadan kaybolmuştu Mehdi, sonra yüzünde güllerle geri gelmişti.

Sonraki zamanlarda alıştılar böyle kaybolup, yeniden ortaya çıkmasına. Kimsecikler bilmiyordu, ama o köyüne yürüyordu. Güllerine koşuyordu Mehdi. Ne Batman'ı, ne de yeni evini sevmişti. Ne Mehmet Mehdi bir pencerenin arkasında, ne de gül saksıda olurdu. Türküdeki gibi, "Dağda

açan çiçek şehirde büyümezdi." Onun yeri köyü ve bahçesi, güllerin yeri de topraktı. Hem evindekilerden, hem korucülardan saklanarak gizlice giriyordu bahçesine. Yüzünü gözünü çizen dikenlere aldırmadan gecenin karanlıklarında toprağı eşeliyor, su veriyordu avuçlarıyla.

İstemediler köyde Mehdi'yi, yaşına bakmadan dövdüler, türlü eziyet ettiler ama aşkından vazgeçiremediler. Onun gözü tarlada, çift-çubukta değildi. Varsın korucular sürsün, varsın onlar yesindi malını mülkünü, ama güllerine ve ona dokunmasınlardı. Tek dileği buydu Mehdi'nin. Biliyordu, bu devran böyle gitmezdi. Onun düşü menevişi ve gülleriyle yeniden bir araya gelmekti. Kimse ve hiçbir güç bu yoldan alıkoyamazdı onu.

Gerçek acı, gerçek acıtıcıydı. O bir sabır abidesi, haki elbiselilerse sabırsızdı. Ayağını kessin diye, hiç acımadan yaktılar gül bahçesini, Mehdi'nin yüreğiyle birlikte. Alevleri gördüğünde kendisi de yandı. Bedeni buruştu ve ateşin yakıcılığıyla küçülüp yok olmaya başladı. Askerdeyken ona nasihat eden komutanının sözünü hatırlamış mıydı acaba Mehdi? "Hayat zordur, buradan çok daha zor, kendinize mukayyet olun ve devletinize güvenin."

Oğulları günler sonra buldular Mehdi'yi. Aklını tümden yitirmiş olarak. Alıp geri getirdiler. Ölmüştü Mehdi, nefes alıp verse bile ruhu tükenmiş, güllerinin ölümüyle tamamen bir başka adam olmuştu. Canlılar nasıl susuz, havasız yaşayamazsa, o da gülleri olmadan yapamazdı. Çevresindekiler belki görmüyorlar, bilmiyorlardı ama bir tek Meneviş ağlıyordu bu sonsuz bitişe, bir de Mehdi.

Günler günleri, aylar ayları bitirdi. Ölü gibi köşesinde yatan Mehmet Mehdi bir gün kalktı. Can gelmişti sanki, "Mevsimidir çapa ister, gübre ister," diyerek çıkıp gitti.

Onu engellemeye kimsenin gücü yetmedi. Yeniden ve belki de son kez can bulmuştu Mehdi.

Bu son gidişi oldu Mehmet Mehdi'nin. Aylar sonra onu, bir zamanlar dillere destan ama tarumar gül bahçesinde gören korucular, bu güllerin en büyüğünü, Deli Mehdi'yi kökünden koparıp attılar. İşte, gül bahçesi o gün tümüyle bitti. Her şeye inat açan sürgünler de kuruyup gitti. Cesedini bir tepenin dibinde buldular. Gülüyordu Deli Mehdi. Bir deli gül kurumuştu, yüzündeki gülümsemesiyle...

TELSİZ

Haftanın ilk günü köy meydanında duran ambulanstan doktorlar ve hemşireler indiklerinde o köyde her zamanki işler yapılıyordu. Kimi tarlada, kimi bağ-bahçe işlerinde, kimi de hayvanların peşinde koşturup duruyordu. Ambulansla birlikte sıkıntılı hava dağıldı. Aracın çıkarttığı sarı toz bulutu diğerlerinin üzerine bir daha havalanmak üzere indiğinde köyün boklu deresinde oynayan çocuklar, kahvedekilere yeni bir haber yetiştirmenin telaşıyla fırladılar.

Köy sessiz ve telaşsız, hava sıcaktı. Aceleyle muhtar bulundu. Meraklı gözler bir doktorun muhtara el kol hareketleri yardımıyla ve heyecanla bir şeyler anlattığını gördü. Beyaz önlüklü adam o kadar hararetli ve o kadar hareketliydi

ki, muhtarın onaylayan başının devinimleri bitmek bilmiyordu. Devlet buraya birilerini göndermişse, muhtara da pür dikkat dinlemek düşerdi tabii. Her ne kadar aklında kahvede yarım bıraktığı okey olsa da. Çift okeyle kafa atınası ve oyunu bitirmesi an meselesiyken hele. Ama devlet işi her şeyin önünde gelirdi, devlet şakaya gelmezdi. 'Her zaman korkacaksın' derdi evlatlarına, torunlarına. Öyle ya, devlet başka ne için vardı ki!

Muhtar aldığı emri hemen yerine getirdi ve köyün evli tüm kadınlarını evine çağırdı. İş çabuk yürüsün diye ona ve çocuklara ayrı ellerden haber saldırmış, bir an önce onlar sağ, kendi selamet işi bitirmek istemişti.

Köyün evli bütün kadınları muhtarın evine toplandıklarında erkekler de kahvede zaten toplu halde bulunuyorlardı. Biri 'aşı yapıyorlar' diye tahminde bulununca köy kahvesinin o günkü gündem maddesi de belirlenmiş oldu. Her kafadan bir ses çıkıyor, özellikle kadınların çağrılmış olmasından tahminler yapılıyor, türlü parlak ve ütopik fikirler havada uçuşuyordu.

Doktor, havada uçuşan sineği elinin tersiyle kovaladıktan sonra anlatmaya başladı kadınlara. Muhtar kışkışlanmış, evin içerisinde sadece kadınlar kalmıştı. Çocukların bile girmelerine izin verilmemişti.

"Her birinizin sürüyle çocuğu var. Buyur işte, bu hanım dört yıldır evli ve dört çocuğu var. Niye bakabileceğiniz kadar çocuk yapmazsınız ki. Tamam, kocalarınızla birlikte olmaktan hoşlanıyorsunuz, ama her seferinde de çocuk yapmanız gerekmiyor ki."

Kocalarıyla birlikte olmaktan hoşlandıklarına dair doktorun geveledikleri güldürdü kadınları. Bütün gün yaptıkları işlerin ardından evde çocuklar, yemek ve temizlikle de

uğraşan kadınlar için doktorun söyledikleri elbette komikti. Kaldı ki ilk zamanların ardından zaten kocalarıyla yatağa girmelerinin tarlada çapaya gitmekten bir farkı kalmıyordu. Tek istedikleri bir an önce bitmesi ve uykunun yumuşak kollarına teslim edilmeleriydi. Ama doktorun bundan haberi yoktu tabii ki, köyde yaşanan gerçekten doktor da kadınların kocaları da bihaberdi.

"Eğer 'ben kocamla birlikte olmak istiyorum ama çocuk istemiyorum' diyorsanız, şu elimde görmüş olduğunuz âleti takıyoruz size ve artık çocuğunuz olmuyor. Adına spiral diyoruz, daha sonra çıkartılabiliyor, çıkartıldıktan sonra yine çocuk sahibi olabiliyorsunuz."

Doktorun anlattıkları hemen herkesin kafasına yattı. O anlatırken hemşireler de odalardan birini kısa sürede küçük bir kliniğe dönüştürmüş, hazır bekliyorlardı. Durumu uygun olanlara hemen spiral takıldı. Daha sonra tekrar gelmek üzere karara varıldıktan sonra sağlık ekibi köyden ayrıldı.

Kahvehanede hâlâ fikir teatileri sürmekteydi. Ambulansın gittiğini haber alıncaya dek sürdü bu çok bilimsel(!) konuşmalar. Nihayet kadınlardan ne olup bittiğini öğrenebileceklerdi. Herkes hızlı adımlarla evinin yolunu tuttu sonra...

Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezi'nin bahçesi o gün her zamankinden daha fazla kalabalıktı. Doktor Necmi'nin hemen dikkatini çekti bahçedeki yoğunluk. Kadınlar ayrı bir grup şeklinde kümelenmişlerdi; erkekler az ötede sigara içiyor, sinirli sinirli bekleşiyorlardı. Görenler erkeklerin grup halinde çocuk beklediklerini düşünürdü. Çünkü durumları ameliyathanenin kapısında eşinin doğurmasını bekleyenlere fazlasıyla uyuyordu. Ki-

mi zaman durup el hareketleriyle konuşuyorlar, ama bunun dışında, bulundukları küçük alanı turlayıp sigara içiyorlardı.

Bahçedeki kalabalığı farklı yorumladı içinden. Merkeze ilginin her geçen gün daha da arttığını düşünmekten memnun, merdivenlere yöneldi Doktor Necmi. Öyle ya, çok iyi çalışmalar yapmaya başlamışlardı. Köyleri ve mahalleleri sürekli gezmişti ekipler. Merkez'in yanı sıra açtıkları birkaç şube insanları aile planlaması konusunda aydınlatıyordu.

Görev yaptığı bölge özellikle aile planlamasına muhtaçtı. Bu nedenle işi özellikle istemiş, hatta bu konuda kulis çalışmaları yapmakta bile sakınca görmemişti. Önce uzman ekipleri oluşturarak insanları bilinçlendirmiş, ardından programa başlamışlardı. Sadece devletin değil, bu konuyu destekleyen özel kuruluşların da desteğini alarak kadınlara spiral taktırmak için neredeyse durup dinlenmemişti bile. Her konuşmasında eski Roma'dan başlayarak günümüze kadar doğum kontrolünü anlatır, nüfus planlamasının Roma döneminde başladığını iddia eder, Roma'ya ve kültürüne hayranlık duyardı.

Doktor Necmi o sabah koltuğuna oturduğunda hâlâ aile planlamasının çağdaş bir toplum için ne kadar önemli olduğunu düşünüyordu. Mutluydu, çalışmalar yolunda gidiyordu, hatta daha sabahın bu saatinde merkezin bahçesini doldurmuştu insanlar. Artık ayaklarına kadar gitmelerine gerek bile kalmayacaktı. Yüzüne bu düşüncelerle hoş bir tebessüm gelip yerleştiğinde, Başhemşire Nuriye de destursuz içeriye girip koltuğa oturdu. Doktor Necmi düşüncelerinden sıyrılıp fark edemedi Başhemşire'yi. Ancak ne zaman ki Nuriye hemşire konuştu, Doktor Necmi de yerinden sıçradı:

"Spirallerini çıkartmak istiyorlar!"

"Ananı!"

"Efendim?"

"Yok bir şey yok, kim çıkartmak istiyor, niye?"

Hemşire şaşkındı, Doktor Necmi ondan daha şaşkın. "Bilmiyorum efendim," diye yeniden söze girdi Başhemşire, "bir hafta önce köylerinde uygulama yapılmış, on yedi kişiye spiral takılmış, ama on yedisi de kocalarıyla birlikte aşağıda bekliyorlar". Başhemşire sözlerini bitirince nedense Doktor Necmi'nin yerinde olmadığını fark etti. Kapı açıktı; koridorlarda koşan birinin sesini ayrımsadı sonra.

Nuh diyor, Peygamber demiyordu kadınlar. Çıkartma nedenini anlatmaya bir türlü yanaşmıyorlar, ancak bir an önce spirallerin çıkartılması için durmadan yalvarıyorlardı. Doktor Necmi merkezin bahçesinden o kadından diğerine koşturuyordu. Kan ter içinde kalmıştı ama bir cevap bulamamıştı henüz. "Niye?" diye soruyordu umarsızca, lâkin kimse bir neden ileri sürmüyor "Çıkart!" demekten başka bir laf da etmiyorlardı. Erkeklerse tümden susmuşlar, burunlarından kıl aldırmıyorlardı. "Tamam," dedi sonra, çaresizce ellerini iki yana açıp. İçeriye buyur etti kadınları isteksizce.

Çaresizce merkezden içeri girip gerekli emirleri verdi Doktor Necmi. Ama içi rahat değildi. Defalarca kendi kendine sordu, ama verecek bir cevabı yoktu. Cevap bu kadınlardaydı. Nihayet kısaca düşündükten sonra son kozunu oynamaya karar verdi. Alacağı cevap aile planlaması uygulamalarında anahtar olabilirdi. Projenin başarıya ulaşıp ulaşmaması neredeyse buna bağlıydı. Bu neden her neyse kısa sürede yayılıp çalışmalarına ket vurabilirdi. Hemen kliniğe indi ve hemşirelerin küçük bir operasyona hazırladığı kadınları yanına çağırdı. Operasyonun yapılacağı kliniğin ya-

nındaki hemşire odasında bekliyordu. Kadınların dışında herkesi çıkarttı odadan. "Eğer" dedi, "Bana niye çıkartmak istediğinizi söylemezseniz çıkartmam. Vallahi de çıkartmam, billahi de çıkartmam."

Korku dolu gözlerle doktora bakan kadınlar sonra bakışlarını yere indirdiler. Kimse konuşmaya hevesli görünmüyordu. Belli ki bu konuda uyarılmışlardı. Gözleriyle o öbürünün söylemesini işaret ediyor, öbürü diğerini dürtüklüyordu. En nihayet omuz darbeleriyle birini aralarından iteleyerek doktorun karşısına attılar. Doktor Necmi kadına baktı, kadın Doktor Necmi'ye.

"Söyle kadın!"

"Ama çıkartacaksınız değil mi?"

"Söz çıkartacağım."

"Kocalarımız istiyor."

"Niye?"

"Dediler ki bize Devlet size telsiz takmıştır, bu telsizlerle hepimizi dinleyecekler ve ne olup bittiğini öğrenecekler."

Doktor Necmi önce yüzünü buruşturdu, sonra bir gülümseme yayıldı yanaklarına. Sonra yine buruşturdu yüzünü. Daha doğrusu, yüzünün alması gereken mimiğe karar veremiyordu beyni.

"Çıkartın," dedi ve odasının yolunu tuttu, aklında çağdaş medeniyetler vardı yine, bir de yıkılan Roma sütunları...

SAYACI HACI ESAT'A NE OLDU?

"Alo Sıleman kardaşım sen misen?"

"..."

"Nasılsan kardaşım eyi misen?"

"..."

"He benem ben Esat. Vallahi Sıleman kardeşim sorma başıma gelenleri!"

"..."

"Telaş etme eyiyim eyi, sağlığım sıhhatim yerindedir, dur bi yol anlatayım telas etme. Sıleman sus, sakın ol, sana eyiyem dedım, sen beni dinne. Yav yok parayi yatırdım bankaya, hırhız ımırhız çalmadi, dava başkadır dur hele."

"Şimdi ben atölyeye geliyordım. Dedım ki kendi kendıme Uli Camiye uğriyayım evle namazını kılayım ele geleyım oraya. Üzeren afiyet birez de sıkışmiştım. Hem ebdest tezelerem, hem de namazımi kılaram, rehetlerem diye o kūçūk kapinın oldığı tarafa yūrıdım. Tuvaletlerın orasındaki kūçūk kapı var ya, orasi işte, kestırme yoldan hemen vardım kapiya."

"..."

"Dur acele etme, hele bi dinne."

"..."

"Tam kapidan girdım merdivenlerden indım baktım ki bir adam bahan baki. Kendi kendıme dedım ki Allahūl Alem bu beni tani. Durdım dikkatli dikkatli baktım ama tanımadım. Allah Allah dedım, birez daha yakına gettım. Gene baktım, ben bakınca o da bakti, barmağıyla gel gel diye işaret etti. O zaman dedım ki kendi kendime vallahi bu adam beni taniyor. E şımdi o taniyor ama ben daha çıkartamamişam. Ben de adımlarımi ağırdan aldım ki yanına gidene keder aklıma gelsın nereden taniyam diye. Baktım çıkaramiyacağam durdım."

"..."

"Sıleman kardaşım dur bi dinne yav, ecele etme annatiyam işte, Allah Allaaa, derdım bahan yeti bi de sen başlama kardaşım yav."

"..."

"Ben durınca o daha dikkatli bakti. Beele gözlerıni tikti bakti. İçımden Allahıma yalvariyam. Diyiyem ki Ya Rebbim, ben şımdi nereden taniyam bu adami, ya da taniyam mi eceba. Dūşıniyem dūşıniyem aklıma gelmi. Adam da ikide bir işaret edi. Gel gel diyi. Tam o zaman sanki birez aklıma geldi. Dedım ki kendi kendıme ben olsa olsa bu adami Hicazdan taniyem. Hatta Erafatta birisi vardi geldi bahan ek-

mek arasi döner verdi, tam da o zaman içımden ne keder aç oldığımi geçiridim. O zaman Allah acıdi bahan yemek gönderdi diye düşınmiştım. Baktım baktım eceba o midır diye. En sonında Allahül Alem odır dedım, Sefa Mervede bahan çarpıp yere düşıren birısi daha vardi belki de odır dedım gettım yanına."

"..."

"Dur Sıleman, dur anlatiyem."

"Hadi baba, telefonun ...ına koydun yeter artık."

"Estafilla oğlım ele söleme, yazığ bu genç yaşına, günehkar olma, kardaşımdır bu konıştığım Heci Sıleman'dır meseleyi eyice annatiyam ki annasın."

"Tamam tamam hadi acele et biraz."

"Yok Sıleman sahan degıl, burada poles vardır eyi bir gençtır inşalla, sağolsın o müsağde etti telefon açmama, boş ver sen dinne."

"..."

"Yanına gidınce bu adamın baktım kollarıni açti. Gülidi. Ben de güldım, ben de açtım kollarımi. Tevekkeltü Tealallah sarıldi bahan. Ben de sarıldım ama hele düşıniyem bu adami nereden taniyam diye. Sonra başladi belımi sivazlamağa. Ben de sivazladım. Bahan dediki ne yapisen. Ben daha uyız olmasın diye güliyem bi de düşıniyem ben bu adami nereden taniyam diye. Sonra sanki bahan pelvan dedi. Benım yarım keder ya var ya yok. Başladi beni sıkmağa. O sıkınca ben de sarıldım sıktım. Haci Sıleman Allah seni inandırsın Hak Teala bana ne kadar kuvvet vermişse o güçle bende onu bir sıktım. Demek bi yandan adami çıkaramadığım için düşınırken fazla sıkmişam, bilisen bız sayacilarıın kollari çok kuvvetli olır. Adam aniden nefessız kalmiş. Yere düşti. Bu yere düşınce etraftan koştilar geldiler kollarıma

girdiler beni duvara yapıştırdilr. Biri silehıni çekti ki gözlerım ha bele açıldi fanos gibi. Eyvah dedım, vallahi dezgeye dūşmişem de heberım yok. Bu adamda renk beniz kalmamişti. Dinnisen beni Sıleman?"

"Neyse kardaşıma söliyeyım bu adamın yūzıne su felan çarptilar, tokatladilar suratıni kendıne getırdiler. Bissūri kelebalık toplanmişti. Adam kalkti, birez kendıne gelınce bir saldırış saldırdi ki aman Ya Rebbim. Vallahi oradakiler zor tutti adami. Beni tutanlar da heç bırakmadilar kollarımi. Bıraksalar vallahi ortasından ikiye ayıracağam. Ama baktım etraftakiler komserın komserım diyiler. Sıleman megerse adam poles degıl miymiş. Orada uyğılama yapilarmiş, gelıp geçen herkesi arimişlar, ben de başka bı şe anlamişam. Vallahi Sıleman kardaşım ne keder anlattımsa beni dinemediler. Ben nereden bıleyım ki polestır adam. Bi tanıdığımdır diye dūşınidım ama gel gör ki altından pok çıkti."

"..."

"Kardaşım, hele bi yol gel buraya. İş pok olmiş. Hemen gel yoksa vallahi bırakmilar beni."

"..."

"Sıleman kardaşım istersen gelırken ebukat Sinan'a da heber ver belki lazım olır, de ki Sinan'a abemi almişlar kerekola polese darp midır nedır yapmiş. Hade selametle Sıleman..."

Ayağının altında hissettiği çıtırtıyı önemsemeden attı adımını. Aklında sürüden kaçan kara keçiden başka bir şey yoktu. Yamacın hemen aşağısındaki çalıları kemiren hayvanı henüz bulduğu için, o küçük ağzı yanaklarının iki yanına doğru yayılmış, gözleri neşe içinde parlamıştı. O dakika, hatta o saniye duydu çıtırtıyı. Keçisi derin bir uçurumun hemen kıyısında duruyordu, ama yine de gözleri ayağına doğru dönecekti. Hiçbir şey hissetmedi, sadece giysilerinin lime lime gözünün önünden yukarı doğru püskürmesini izledi şaşkınlıkla...

Sabahtan beri yürüyordu. Yorgunluktan, sıcaktan ve habire ağzına burnuna kaçan küçük sineklerden bezmişti. On

üçünde ya var ya yoktu. Yanık teni, kısacık boyuyla, sarı saçlarına, yeşil gözlerine bakarsanız çocuktu aslında, ama şöyle iki kelime etseniz yaşadığı her yılda üç yaş birden yaşlandığına yemin edebileceğiniz bir çocuktu Baran. Vebalini sırtladığı işlerin büyüklüğünden olacak, çocuk demeye diliniz varmazdı. O gün de, sürüsü önünde, yeni doğan güneşi arkasına alarak yürüyordu.

Gün güneşe durmadan başlardı Baran işe. Anasının tek oğlu, üç kızın ağabeyi, evin direğiydi. Tulumbadan çektiği soğuk suyu yüzüne çarptıktan sonra ağıldan çıkardığı hayvanları katardı önüne. Sadece kendi hayvanları değil, köyün bütün hayvanları onun eline bakardı. Sorumluluğunun bilincinde güçlü bir çocuktu. Kendine güvenirdi. Üç yüze yakın hayvanı tek başına çekip çevirirdi. Bir kavalı yoktu, hayvanlarına ıslıkla komut verirdi. Bu yolla bağlantı kurmuştu hayvanlarla, iki taraf da birbirlerinin ne istediğini bilirdi.

Mardin'de, sınırda bir dağ köyünde yaşayan Baran'ın yaşıtları koşup oynarken o durmaksızın çalışırdı. Erken büyümüştü. Yaşıtları çocukluklarını yaşarken, Baran çocuk yüreğinin üzerinde silah taşırdı. Babasını anlamsız bir kan davasına kurban vermişti. Bu yüzden yaşamın çirkin ve gerçek yüzüyle erkenden tanışmıştı. Babasının kanına girenler evin tek erkeği Baran'a da kıyabilirdi. Hele Baran biraz daha büyüsün, eli silah tutan bir civanmert olsun, o zaman göze batardı. 'Halim Ağa'nın oğlu eli silah tutacak yaşa gelmiştir' deyip kıyabilirlerdi kuş misali canına. Belki sahiden büyümüştü artık Baran. Bir mermiye kurban edilecek yaşa, kana-cana kavuşmuştu belki. Koynundaki soğuk madenden hoşlanmasa da taşımak zorundaydı. Her akşam anasının korku dolu bakışlarla uzaklarda, ufuk çizgisinde kendisinin

belirmesini beklediğini bilirdi. Bu yüzden taşıyordu işte silahı, taşıyacaktı ve her akşam dönmeye gayret edecekti anasının korkularının üzerine.

Sürüsüyle köyden çıkarken bir bir aklını yokladı kaygıları yine. Buralardan göçüp gitmek en iyisiydi ama anası razı gelmiyordu. Doğduğu topraklarda ölmek istiyordu. Yiğit bir kadındı Hatun. Korktu, kaçtı dedirtmezdi kimselere. Hem de bir kurban daha verme pahasına.

Tepeyi çoktan geçmişler, köyü iyice geride bırakmışlardı. Ağır aksak yürüyorlardı. Ama bu saatlerde böyle olurdu. Her gördükleri taze ot kümesine saldıran hayvanları çevirip hız kazandı alışkanlıkla. Bir aydan beri mesken tuttuğu yere varmak içindi acelesi. Oldukça yüksekte koyu gölgeli bir ağaç, sürünün tamamını görebileceği konumuyla güzel bir yerdi. Ayrıca küçük bir su kaynağı da vardı. Hayallerini uçuracağı masmavi göğün altında mutlu olduğunu hissediyordu. Köyünden ne kadar uzaklaşırsa, o kadar mutluluk ve huzur duyuyordu. Köy demek kanlıları demek, köy demek hemen bulunabilecek bir adres demekti onun için. Bulunduğu bu noktadan kendisine doğru gelebilecek her türlü tehlikeyi görebilir, göğüsleyebilirdi. Ama köyde her köşeden kansızın biri çıkıp yaşamla arasındaki bağı koparabilirdi. Neyse ki az yolu kalmıştı, hayvanlarına anlayacakları dilden komut vererek açtı adımlarını.

Altında nazlı bir dereciğin başladığı tepeye varınca koyu gölgeli ağacın dibine serdi kilimini. Torbasını çıkardı boynundan. Ağacın dibine keyifle uzandı. Önünde iki saat rahatça uyuyabileceği zamanı vardı. İki saatte hayvanlar başlarını taze, lezzetli otların arasından çıkaramazlardı nasılsa.

Öğlene yakın uyandı, düşündüğünden fazla kalmıştı uykunun tatlı koynunda. Hayvanları kontrol etti. Hepsi bir

arada, kendi hallerindeydi. Azığını yedi, kana kana su içti. Ağaca yaslanarak düşüncelere daldı sonra. Hayatın başlarındaki biri için ağır ve yıpratıcı düşüncelere. Gözleri uzaklara gitti, daldı uzun zaman, uyanık olduğu halde yerini, hayvanları unutarak düş gördü âdeta.

Güneş gökyüzündeki gezisini tamamlamak üzereyken toparlandı. Birkaç ıslıkla hayvanlar da dağıldıkları dört bir yandan koşarak ağacın önüne geldiler. Sonra dönüş yolculuğu başladı. Koyunlar, keçiler hoplaya zıplaya yürüyorlar, artık içgüdüleriyle ezberledikleri yoldan hafif bir toz bulutu bırakarak ilerliyorlardı. Baran'ın uzun ıslığını duyana kadar böyle yürüdüler. Sürüyü gözden geçirerek alışkın olduğu üzere beşer-onar saydı Baran. Tahmininde yanılmamıştı. Biraz daha dikkatle inceledikten sonra sürüye yeni katılan kara keçinin olmadığını gördü. Hayvanları bir araya toparlayarak gözleri uzaklarda aranmaya başladı. Düşünememişti Baran, daha alışkın değildi kara keçi. Sürüye yeni katılanları göz önünde bulundurmak gerekti. Ne zaman ki birlikte hareket etmeyi öğrenirse, o zaman bu kalabalık grubun üyesi olmaya hak kazanırdı hayvan. Ama kara keçi daha çok yeniydi.

Baran dikkatinin ne zaman dağıldığını düşünerek, geldiği yolu gerisin geriye yürümeye başladı. Ağacının bulunduğu yere giderken yamacından geçtikleri bir yar vardı. Oraya bakmalıydı. Yarın hemen kıyısında hayvanların sevdikleri bir bitki örtüsü bulunuyordu ki, kuvvetle muhtemel kara keçi oradaydı. Yine de içinden belli belirsiz dua etti, yar köyüne yakın bir yerdeydi, orada bulursa karanlığa kalmayacaklardı. Yamacın başına geldiğinde yanılmamış olduğunu anladı. Hayvan telaşsız bir halde, bir çalılığın yapraklarını kemiriyordu. Ne ıslığına, ne de bağırma-

sına aldırış ederek hem de. Çaresiz yardan aşağıya inmeye karar verdi. Sinirlenmişti ama keçiye değil, kendine. Bu hayvanın doğasıydı, normaldi, dikkatsiz davranan oydu, şimdi belki de bir hayvanı yitirmesine mal olacaktı dikkatsizliği. Çıkınını yere bırakarak aşağı doğru başlayacağı zorlu yolculuğun ilk adımını attı Baran. Çıtırtıyı o zaman duyumsadı; metalikti. Neye bastığına bakmak için çekti ayağını. Bilemezdi Baran, mayın üzerine basıldığında değil, ayak çekildiğinde patlardı. Yine öyle oldu. Daha neye bastığını bilmeden patladı. Önce bacaklarında, sonra yükselerek tüm vücudunu saran basınçla elbiseleri parçalanıp yukarılara doğru savruldu. Baran'sa ağır ağır yana devrildi. Sürüsü patlamayla yere çarpan cam bilyeler gibi dört bir yana kaçıştı. Ses dağlara, tepelere, ağaçlara çarpa çarpa, büyüyerek ve yol alarak köyde ufuk çizgisini gözleyen anası Hatun'un kulaklarına doldu. Neredeyse Baran'la birlikte yığıldı yere Hatun.

Baran Karaaslan, Mardin'in uzak bir köyünden Diyarbakır'daki Dicle Üniversitesi Hastanesi'ne uzanan öyküsünü başucunda toplanan gazetecilerle paylaştığında, anası Hatun da yanındaydı. Bir bacağının dizden aşağısı yoktu artık. Kan davalarını, sürüsünü, inatçı kara keçisini ve mayını heyecanla, biteviye anlatırken o günün 'Dünya Çocuk Günü' olduğunu ve gazetecilerin de salt o günün hatırına ilginç çocuk portreleri aradıklarını bilmiyordu. Onun heyecanının nedeniyse bambaşkaydı. Çocuk dünyasında çok önemli gördüğü gazetecilerin annesini köyden göçme konusunda ikna edeceğini düşünüyordu. Ne mayını, ne de diz altından kopan bacağını umursar görünüyordu. Tüm hayali buydu: Önce tarlayı, hayvanları satmak, sonra kente yerleşmek ve yarım kalan öğrenimine devam etmek. Kanlıların-

dan uzaktaki bu yeni yaşama biçimi onun tüm dünyası, umudu olmuştu. Kırmadı onu gazeteciler, doktorlarla kumpas kurup ikna ettiler Hatun Hanım'ı.

Aradan uzun zaman geçti. Kente yerleşmişlerdir muhtemelen. Okuluna devam etmiştir. Belki de üniversiteli olmuştur şimdi. Hep hayalini kurduğu dünyada mutludur da. Eğer bir gün koltuk değnekleriyle sokakta, kara gözlü, inci gibi dişlerini göstererek gülümseyen bir delikanlı görürseniz tanıyın hemen, o Baran'dır...

FİLM ŞERİDİ

İnsanın kendi hayatının gözlerinin önünden film şeridi gibi geçtiği anlar vardır, derlerdi de inanmazdım. O anda insanın aklına pek çok ayrıntı o kadar hızlı gelir takılır ve akar ki. Anlatacağım hikâyemde, gözlerimin önünde canlanan, önce kesif, sonra yer yer dağılmaya başlayan sislerin arasında canlanan tek varlık, annemdi. Gülüyordu. Öyle netti ki hayali gözlerimin önünde, altın dişlerini bile seçebiliyordum rahatlıkla. Kim, hangi varlık bu kadar saf ve temiz olabilir ki? Film şeridini annemle birlikte izliyor gibiydik. Gözlerime hücum eden yaşları militan bir çabayla tutmaya çalışıyordum. Zayıflıklarımı göstermemek gerektiğine ikna etmeye çalışıyordum kendimi. Annem, sevdiğim,

babam, dostlarım ve kırdığım insanlar. O dönüm noktasında, hepsinden, herkesten af dilemek istedim. Ama o an öyle bir andı ki, her şey için çok geçti. Yapabileceğim tek bir şey vardı, kaderime razı olmak...

Tarihi net hatırlamıyorum tabii, günlerden hangisi olduğunu da. Dicle Üniversitesi öğrencilerinin forum düzenledikleri alan sıkı bir polis çemberine alınmıştı. Göstericilerin sloganları, Çevik Kuvvet polislerinin kuşandıkları plastik giysilerinin tıkırtılarına karışıyordu. Araştırma Hastanesi'nden çıkanlar daha geride durmuş, olan biteni merakla izliyorlardı. Bir sinema salonuna benzetirsek onlar locadaydılar, yüksekte ve alana hâkim. Düşününce bunun aslında iyi bir fikir olduğuna karar vererek o tarafa doğru seğirttim. Öğrencilerin sesleri gittikçe daha tempolu ve yüksek çıkmaya başlamıştı. Locaya taraf yürürken, polislerin de yükselen seslerle uyum içinde hareketlerini hızlandırdıklarını gördüm. Sürekli yeni araçlar duruyor, yeni polisler sökün ediyorlardı alana. Aşağı yukarı gösterici sayısı kadar Çevik Kuvvet polisi birikmişti. Geride binek Renault'larıyla bekleyen sivilleri saymıyorum bile. Fotoğraf makinemi çantadan çıkarıp teleobjektifi aldım elime. Uzaktan ve sakince çalışmak istiyordum. Sabahtan beri içimden atamadığım pis bir sıkıntı rahatsız edip duruyordu çünkü. İtiraf etmek gerekirse, dayak yemek de hiç içimden gelmiyordu. Yakınlarına girsem daha iyi fotoğraf alırdım kuşkusuz, ama risklerini de sineye çekmek gerekecekti o zaman.

Objektifi takmak kadar kolay bir işi ben niye becerememem, bilmiyorum? Aslında hem yürümek, hem de objektifle uğraşmak gibi iki komplike işi yapmak bana zor geldi galiba! Sanıyorum bu nedenle biraz duraksadım. Ani bir duruş yapmış olmalıydım ki, arkamda yürüyen birinin ba-

na çarpması pek zor olmadı. Kalabalığın arasından akıp giden sıraya girmiş, aynı tempoda ilerliyorduk. Bu nedenle aniden durmamalıydım ya da en azından kenardaki insanların arasına geçip öyle durmalıydım ki, arkamdan gelenler rahat geçebilsinler. 'Benim hatam' diyerek arkama döndüm. Bana çarpanı ve yanındakini gördüğümde ortada bir hatanın olmadığını anladım. Sivil giyimli iki polis duruyordu karşımda. Biraz kenara çekilip yol verdim polislere, ama kara gözlüklerinin baktığı yerde ben duruyordum. Uzun boylu olanı önüne kötü bir sıfat eklediği adımı zikredince anladım. Usulca kollarıma girdiler. Ellerimde hâlâ monte etmeyi başaramadığım makinem ve objektif duruyordu. Hemen çevremde gazeteci arkadaşlarımı aramaya başladım gözlerimle. Polislerin beni götürdüklerini görmeliydiler. Böyle sessiz olmamalıydı gidişim. Ama kimseleri göremedim. Öğrencilere müdahale eden polislerin çıkardıkları patırtı, çok daha ilgi çekici olmalıydı. Herkes meydanda çıkan vaveylaya takılıp kalmıştı. Gidişimizi fark etmedi bile kimse. Niyeyse benim de basiretim bağlanmış, sesim soluğum çıkmaz olmuştu. O karmaşada kimsenin benimle ilgilenmesini bekleyemezdim. İki sivil polis daha arkadaşlarına yardıma gelerek beni bir binek otomobile zorla soktular.

Sonradan gelen iki kişi beni aralarına alarak arabanın arkasına oturttular. Diğer ikisi de öne bindiler. Şoför mahallindeki kontağı çevirdiğinde, gözlerim hâlâ fıldır fıldır dönüyor, tanıdık birini denk düşürmeye uğraşıyordum. Bulsam birini bağıracak, çıngar kopartacaktım. Ama çevrede tanıdık kimse de yoktu, umursayan da.

Nereye gidiyorduk ve niye? Art arda sorular soruyordum kendi kendime ve cevap bulmaya çalışıyordum. 'Ni-

ye' diye bir şey yoktu belki de. Her gün insanların öldürüldüğü bir yerde çok fazla yer yoktu sorulara. Niye? Kim bilebilir ki? Ama inatla cevap bulmaya çalışıyordu beynim. Yanımdakilerse fazlasıyla sessizdiler. Komikti aslında biraz da. Tespih gibi dizilmiş, arabanın içerisinde sessizce oturuyorduk. Nereye gittiğimizi bilmiyordum, onlar biliyorlar ama söylemekte hevesli görünmüyorlardı. Sonra aracımızın üniversite çevresinde turladığının ayırdına vardım.

Aklıma son zamanlarda yaptığım haberleri getirmeye çalıştım. Sol sayılabilecek bir gazetede çalışıyordum. İnsan hakları ihlalleriyle ilgili haberlere de ziyadesiyle yer veriyordu gazetem. Hoş, Güneydoğu'dan da magazin haberleri geçemezdik ya. Biraz düşündükten sonra Diyarbakır'ın Dicle ilçesinin Kelekçi Köyü'nün yakılmasıyla ilgili haberimde karar kıldım. Gazetem haberlerimi tam üç gün art arda manşete çıkarmış, insan hakları örgütleri araştırma yapmak üzere Diyarbakır'a gelmişlerdi. Devam haberleri yapmak üzere her seferinde bir kez daha, bir kez daha Kelekçi Köyü'nün yolunu tutmuştum. İl Valisi bile telefonda pek hoş olmayan bir üslüpla konuşmuştu benimle. Araba üniversitenin aşağısındaki piknik alanına girdiğinde, artık beni ne için aldıklarına ilişkin bir fikrim olmuştu.

Kelekçi, gördüğüm en güzel dağ köylerinden biriydi. Hikâye hep aynıydı. "Ya korucu olun, ya da köyü terk edin." Eğer ikisini de yapmazsanız başınıza gelecekleri peşinen kabul etmişsinizdir. Köyün üzerinde dumanlar tüterken, kalan son köylüler eşyalarını kurtarmanın telaşına düşmüşlerdi. Küçük bir kız çocuğu ağlıyordu. Yıkılan evlerin molozlarının üzerine çökmüş birkaç köylü olanca çaresizlikleriyle bekliyorlardı. Aşağıda Dicle en hırçın sesiyle akıyor, akıyordu.

Aracın durmasıyla düşüncelerimden sıyrıldım. Sessiz bir koruluktaydık. Piknik alanı hafta içi sessiz olurdu. Araçtan indik. Yürümeye başladık. Ne kadar yürüdük bilmiyorum, ama araçtan iyice uzaklaştığımızdan emindim. Çaresizce sağa sola baktım. Kimse görünmüyordu. Epeyce yol kat ettikten sonra, refakatçilerimin dürtüklemeleriyle durdum.

"Çök, ellerini başının arkasında kenetle!"

Kanım dondu. Sesi de, yapmamı istediği şey de ürkütücüydü. Zaten bulunduğumuz yer ve sessizlik, adamın emir kipiyle kurduğu cümleye buz gibi bir hava katıyordu. Söylediklerini harfiyen yerine getirdim. O ana kadar belki de olanları kavrayamamış olmanın rahatlığıyla hareket ediyordum. Kulaklarım zonklamaya başladı. Gözlerim kararıyordu. Dördü de arkamdaydı. Neler yapıyorlardı bilmiyordum, zaten düşünecek halim de kalmamıştı. Bir süre sessizce öyle bekleştik. Arkamda neredeyse fısıldaşarak konuşuyorlardı. Bacaklarım uyuşuyordu artık. Sol dizimin altındaki küçük bir taş parçası da canımı acıtmaya başlamıştı. Ne olacağına ilişkin hiçbir fikrim yoktu, ama çok da hayırlı şeyler düşünemiyordum artık. Aralarından biri konuşmaya başladığında, sanıyorum karşılıklı olarak sabrımız tükenmişti artık. Dönmeye yeltendim ama durdurdu:

"Arkana dönmüyorsun! Suçunu biliyorsundur, cezanı da! Aslında bana göre iyi bir çocuksun ama ne yapayım ki emir böyle. Akıllı olacaktın. Devletle oynanmaz, kendinizi akıllı sanıyorsunuz ama değilsiniz. Bak, ne oldu, yazık ettin kendine. Anan üzülmeyecek mi şimdi?"

İnanamıyordum, o kadar haklı görüyordu ki kendilerini. Yaptığım şeylerin ölümle cezalandırılması gerektiğine o kadar inandırmıştı ki kendini, dehşete düşmemek elde değildi. Halit Güngen geldi aklıma aniden. Bürosunda kafa-

sından tek kurşunla vurulduğu zaman ona da böyle ölüm fermanı okunmuş muydu acaba? Kafasından geçip kitaplara saplanan kurşunu düşündüm sonra, o asla ayrı kalamayacağı kitaplarıyla birlikte vurulmuştu Halit.

"Sen şimdi Allah'a da inanmıyorsundur ama sana yine de dua etmen için biraz zaman vereceğim. Ama sakın arkanı döneyim deme!"

İşte film şeridi o zaman geçmeye başladı gözlerimin önünden. 'Buraya kadar' dedim kendi kendime. Kanımın damarlarımdan çekildiğine yemin edebilirdim. Dilim, damağım zaten kurumuştu. Oysa ki daha yapacak o kadar çok şeyim vardı ki. Hak etmediğimi düşündüm. Allah'a inanıyordum elbette, ama dua edecek takatim yoktu. Daha çok annemi düşünüyordum. Düşünme eylemi denilen şey, sanırım bu tür anlarda esas anlamına kavuşuyordu. Aklımda birbiri ardına uçuşan düşüncelere yetişemiyordum.

Annem, daha o sabah bu işi bırakmam için bir kez daha yalvarmıştı. Ona göre okulumu bitirmeliydim. Sonra adam gibi bir iş bulup çalışmalı ve evlenmeliydim. 'Keşke,' dedim kendi kendime, 'keşke sözünü dinleseydim.' Ananın babanın sözünü dinlemeden bir işe kalkışmanın hüsranla biteceğine dair yüzlerce örneğim varken hele. Ama 'keşke' diye bir temenni neye yarardı ki bu saatten sonra.

Ne kadar düşündüm, ne kadar öyle kaldım bilmiyorum, ama dua etmeye başladım. Zaman kavramını yitirmiştim. Bana bitmez gibi görünen o uzun süre gerçekte birkaç dakikayla sınırlı olabilirdi. Dizlerim de hemencecik uyuşmuş olabilirdi. Belki çok kısa bir an önceydi cellatlarıma arkamı dönüp diz çöküşüm, ya da uzun, ama artık düşünmemeye gayret ederek gerçekten Allah'a yakarıyordum. Sessiz ama kesinlikle duyduğuna emin olduğum bir yakarış.

Öyle bir yakarış ki yaş hücum etti gözlerime. Ölümü yakıştıramıyordum henüz genç bedenime. Kime yakışırdı ki ölüm? Ben olmamalıydım ama. Ben ol-ma-ma-lıy-dım...

Ellerimden birini ensemden çekip gözyaşlarımı sildim çabucak ve tam başımın arkasından yeniden kenetledim parmaklarımı. O sıralarda genellikle kafalarından tek kurşunla vuruluyordu insanlar. Başımdan vuracaklarsa kurşun ellerimden geçecekti. Yüzümün bozulmasını istemiyordum. Annem daha çok üzülürdü böyle olsaydı. 'Annem daha çok üzülür,' dedim kendi kendime ve yeniden yaş hücum etti gözlerime. Ağlamamalıydım. Arabaların çiğnediği toprak pudra gibi incelmişti, düştüğümde toz toprak gözyaşlarıma bulaşacaktı. Gözyaşlarımın aktığı yolu iyice belirginleştirecekti. Ne cesedimi bulanların, ne de annemin ölmeden önce ağlamış olduğumu bilmesini istiyordum. Ama ne yapsam nafile. Durduramıyordum yaşları.

Utanmasam hıçkıra hıçkıra, hatta bağıra bağıra ağlayacaktım. Tuttum kendimi. Önce bir sürü deli saçması düşünceyi kovdum kafamdan. Kovmaya çalıştım aslında. Sonra kaderime razı geldim. Elbet ölecektim, ha bugün ha yarın. Böyle beklemek daha acı değil miydi? Züğürt tesellisi olsa da sanırım aklımı kandırabilmeyi başardım. Gerilmiş vücudum yavaş yavaş gevşemeye başladı. Dizlerim bile acımıyordu artık. Dua etmeyi de kestim. Tam o anda kuş seslerini ayrımsadım. Daldan dala zıplayan ve çılgın bir neşeyle öten serçeleri. Benim en çok sevdiğim kuşları. Birazdan ben olmayacaktım artık, onlarsa ötmeye devam edeceklerdi. Belki biri uçup cansız bedenimi yoklayacak, saçlarımı didikleyecekti gagasıyla. Yeniden derin bir hüzne kaptırdım kendimi, ne dudaklarımı ısırmam, ne de telkinlerim işe yarıyordu. Çenemde birbirine eklenerek büyüyen damlalar topra-

ğa akıyordu. Utancım galebe çaldı, utanıyor ve bundan fena halde gocunuyordum. Öyle mağrur kumandanlar gibi ölümün yüzüne gülmek bana göre değildi. Korkuyordum basbayağı ve utanıyordum. Ama böyle beklemek birkaç kez ölmek demekti. Şimdiye kadar vurmuş olsalardı beni, ağlatan düşünceler resmi geçit yapabilirler miydi kafamda?

Neyse ki artık ne olacaksa olacaktı. Arkamdan bana yaklaşan ayak sesleri kurumuş yaprakları çiğniyordu. İçimden kelime-i şahadet getirdim. Sonra bunu birkaç kez daha yineledim. En sonunda ses verdim içimden geçenlere: "Eşhedü..." yaklaşıyordu ses "...enlaa..." hâlâ yaklaşıyordu "...ilahe..." yaklaştı "...illallah." Yaklaştı, yaklaştı ve beni geçti.

Üniformasından Dicle Üniversitesi'nin temizlik işçilerinden biri olduğu anlaşılıyordu. Elindeki çeyrek ekmeği ısırıyor ve garip garip bana bakıyordu. Göz göze geldik. Şaşkınlık dolu bakışlarından soru ya da sorular okunuyordu. O bana böyle bakıyorsa... kafam karışmıştı. Süratle geriye döndüm. Hiç kimse yoktu. Hiç ama hiç kimse. Allah'ın tek bir kulu bile yoktu. Koskoca korulukta bir ben, bir de temizlik işçisi. Bırakıp gitmişlerdi adamlar. Bana hayatımın oyununu oynayarak gitmişlerdi işte. İçim kıpırdadı, yüreğim sıkıştı. 'Demek ki daha tamamlanmamış kaderim,' dedim kendi kendime. Tekrar önüme döndüm. Benimki ekmeğini ısırmayı bırakmış, nasıl bir tür deliyle karşı karşıya olduğunu anlamaya çalışıyordu. Öyle ya, koruluğun içerisinde diz çökmüş, ellerini kafasının arkasında kenetlenmiş biri ne kadar akıllı olabilirdi ki? Ne diyeceğini bilemiyordu. Belki de ona zarar vereceğimden korkmuştu. Yine de erkekliğe bok sürmemek için bir laf etmeden gitmek istemedi zahir.

"Hafta içi piknik alanına girmek yasaktır!"

Gülümsedim, içimden koşup boynuna sarılıp öpmek geldi. Böylesi daha kötü olurdu ama. Anlatamazdım da olanları. Zaten o da arkasına baka baka uzaklaştı. Vücudumu geriye doğru atıp, oturdum. Kanı tümden çekilmiş ayaklarımı uzattım. Uyuşukluğu geçsin diye ovdum uzun zaman. Adam kaybolmuştu. Kalktım. Üniversite yolunu kısaltan köprü yapılmamıştı henüz. Yürümeye başladım. Diyarbakır'a daha çok uzun bir yol vardı. Minibüse binmek yerine yürüyecektim. İçimde tarifsiz bir sevinç vardı...

"TİMLER GELMİİŞ..."

Cizre Özel Harekât Merkezi'nin dinlenme odası olarak kullanılan salonun duvarındaki saat on bir kez vurduğunda, sıkıntıyla bekleyen timler canlanır gibi oldular. Kimi uykuya direnmeye çalışırken kafası duvardaki saatin sarkacı gibi sağa sola ve fazladan öne düşüyor, kimisi de televizyondaki programı izler görünerek uykuya direnmeye çabalıyordu.

Aynı saatlerde Özel Harekât Merkezi'ne yirmi kilometre uzaklıkta bir köyde Kamuran da televizyon izliyordu. Ama iki televizyondaki kanallar birbirinin zıddıydı. Kamuran'ın ekranında yeşil, kırmızı ve sarı tonlarıyla Med TV logosu vardı. Ahır ile bahçenin birbirine kavuştuğu noktaya ustaca

kondurulan tavuk kümesi, aslında uydu alıcısını zulalamak için yapılmıştı. Askerde gizleme ağlarıyla yapılan kamuflajı iyi öğrenmişti Kamuran. Lâkin bu zanaat, düşmandan gizlenmekten çok, çanak anteni ispiyonculardan gizlemeye yarıyordu. Cizre'de olmasa bile köyde Med TV'yi izleyebiliyordu bu sayede. Kentteki çanak antenler polisler tarafından söküldüğünden beri Kamuran daha çok köyde yaşamaya başlamıştı. Polisler bir gün tüm evleri basmış, damlarda kabak gibi ve hepsinin yönü aynı tarafa bakan çanak anten alıcılarını toplayıp merdivenlerden bile indirme zahmetine katlanmadan salınışlardı teraslardan aşağıya.

Kamuran da köyde sadece çift-çubuk işlerinde kullandıkları evi küçük çapta bir değişiklikten sonra mekân edinmişti. Burada hem rahatlıkla televizyonunu izliyor, hem de televizyonda izlediklerini daha sonra kahvede arkadaşlarıyla o peltek diliyle tartışabiliyordu. O heyecanla anlatırken arkadaşları onu daha çok bazı harfleri telaffuz edemediğinden bıyık altından gülerek dinliyorlardı, tabii Kamuran'ın bu gerçekten haberi yoktu. En azından böyle ciddi konuları tartışırken yapmayacaklarını düşünüyordu. Polis ne kadar çanakları söküp toplasa da, gizliden gizliye çanak anten satışları patlamış, herkes Med TV'yi izlemenin bir yolunu bulmuştu. Kamuran'ın bulduğu yol da buydu işte. Korkuyordu elbette ama polislere inat yaptığından geri durmuyor, bunu devlete karşı durmanın bir yolu olarak görüyordu.

Kamuran'ın uydu alıcısını gizleme konusunda gösterdiği çabayı, Korucu Reco da onu bulmak için harcıyordu. Köyün tek korucu ailesiydi Reco'nunki. Elinde 'keleş'i, üzerinde üniforması ve pıh pıh öten telsiziyle köy meydanında yürüyüşe çıktığında herkes huzursuzca başını çevirirdi. Kahveye girdiğinde, o gelmeden başlamış olan 'siyasi' sohbetler

de yerini 'magazin'e terk eder, biraz sonra da kümeler dağılırdı. Reco vakur adımlar ve gösterişle asayişi sağlarken, Kamuran peltek diliyle arakasından 'Pezevent Torucu Reço' der, herkesi güldürürdü. Korucu Reco'ya ilişmemek en hayırlısıydı. Köyden ihbar edilenlerin tümünün Korucu Reco'nun hüneri olduğu bilinirdi.

Köylük yerde gecenin bir yarısı çalan kapıyı açtığınızda karşınızda kimi bulacağınızı bilemezsiniz. Gelen ya PKK'lı ya da Timler, askerler olur. Kapınızı kim çalmışsa diğerinin menziline girmeniz işten bile değildir. PKK çalarsa 'terörist', Tim çalarsa 'ajan' olup çıkarsınız. Dedikodunun alıp başını yürüdüğü böyle küçük yerleşim birimlerinde gizlere yer yoktur. En iyisi açmamak, şansınız varsa evde olmadığınıza bu yolla gelenleri ikna etmeyi başarmaktır.

Özel Harekât Merkezi'nde uyuşukluktan silkinmeyi başaranlar, dolapların dibindeki poşetlerden giysileri çıkarıyorlardı. Yine operasyon vardı, ama bu seferki özel bir çalışma olacaktı. Poşetlerden PKK'lıların giydikleri türden giysiler dökülüyor, daha sonra kamuflaj giysilerini çıkartan özel harekât timleri bu giysileri sırtlarına geçiriyorlardı. Dolaplardan çıkartılan keleşler, M-16 silahlarının yerini alıyordu. Sekiz kişilik bir grup seçilmişti görev için; esmer olanlar ve Kürtçe bilenlerin oluşturduğu grup hızlıca hazırlanırken, emir tekrarları hâlâ açık olan televizyonunun sesini bastırıyordu.

Televizyonun ekranındaki karıncalar çoğalınca Kamuran evinden dışarı çıkarak kümese yöneldi. Hemen dibine kamuflajın bir parçası olarak diktiği çalılar arsızca yeşermiş, kümesin tellerinin arkasında duran uydu alıcısının elembisini kapatır olmuştu. Göz kararı bakarak elembinin tam karşısına gelen çalıyı eliyle bastırarak yana ayıran Kamuran

birkaç yaprağı da yolarak alıcının uyduyla yeniden buluşmasını sağladı. Uzaktan da kontrol ettikten sonra içinden 'Olmuştur' diye geçirerek, yeniden evine yollandı.

Cizre Özel Harekât Merkezi'nin salonunda simdi gülüşmeler yükseliyordu. PKK'lı gibi giyinerek operasyon için son hazırlıklarını tamamlayanlar, diğerlerinin alay konusu olmuşlardı. "Lan vurayım mı seni, hangi cesaretle merkezimize gelirsin lan?" Kendi olağan kıyafetleri içindeki Tim, geniş peşmerge pantolonu, gömlek, yelek, puşi ve Mekap ayakkabılarıyla tam bir PKK'lı olan arkadaşını M-16 silahıyla dürtüklüyor, diğerleri bu mavraya gülüyorlardı: "Komitanım teslim olmağa gelmişem valla." Kahkahaların ardı arkası kesilmiyordu. Yeşil arazi aracına bindiler sonra, kendisi de tıpkı bir PKK'lı gibi giyinmiş şoför bastı kontağa.

Receiver'ın düğmesine basan Kamuran ekrandaki net görüntüyü görünce gülümseyerek yerine oturdu. Dibi isle kararmış çaydanlığından yeni ve sıcak bir çay koydu kendine. Oval bir masanın etrafında Kürtçe'nin Sorani lehçesiyle konuşanları dinlemeye başladı.

Köye yaklaşık bir kilometre uzaklıkta ağaçların arasında durdu yeşil renkli arazi aracı. Etrafta kimsecikler yoktu. Uzaklarda bir köpek havlıyor, daha uzaktan belli belirsiz başka bir köpek cevap veriyordu ona. Güçlükle kulaklarına ulaşan kurbağa sesleri, yakında bir su birikintisi olduğuna işaret ediyordu. Ancak karanlık gecede nesneler seçilemiyordu. Adımlarına dikkat ederek köye doğru yürümeye başladılar. Aracın başında kalan bir kişi tehlike durumunda merkeze telsizle bilgi verecek, gerekirse yardım isteyecekti. Araçtan uzaklaşarak gerideki ağaçların arasına girip kayboldu.

Açık oturum 'kadının toplumdaki yeri' hakkındaydı. Ama tartışmaya katılanların tümü erkekti. Kadının toplum-

daki yerini bu durum iyi özetliyordu aslında. Konu Kamuran'ın tam olarak ilgisini çekmese de, kendi dilinden, düşündüğü dilden olması yeterliydi. Kullanılan bazı kavramları anlamasa da oval masanın etrafında oturanlar kendisi gibi konuşuyorlardı. Bu da yeterliydi onun için, anlayıp ne yapacaktı ki? Yalnız ertesi gün kahvede bir şeyler anlatmak için dikkatini toplayarak bir şeyler kapmaya çalıştı.

Köye çıkan yolun başında durduklarında karşılarında iki köpek belirdi. Havlıyorlardı durmadan. Tim komutanı 'siktir' çekerek diğerlerine döndü. "Korkmayın ve üzerlerine yürüyün."

"Hayırdır inşallah," diyerek pencereye uzanan Kamuran, karanlıkta bir şeyler seçmeye çalıştıysa da başaramadı. Ay yoktu bu gece ve her taraf zifiri karanlıktı. Tedbiri elden bırakarak, "Başka köyün köpekleri gelmiştir," diye düşündü ve yeniden oturdu, kadının toplumdaki yeri başlıklı açık oturumu izlemeye.

Korucu Reşo biliyordu bunun başka köyün köpekleri olmadığını. O da Kamuran gibi karartılmış odadaki pencerenin perdelerini siper ederek dışarıyı gözlüyordu. Hatta seslerin nereden geldiğini, köpeklerin kimlere havladığını da biliyordu. "Sıçtım ağzına Kamuran, pezevenk kimmiş göreceğiz," diye tısladı dişlerinin arasından.

Kendilerine korkusuzca yaklaşanlara daha fazla direnmedi köpekler. Gelenleri şöyle bir süzüp karanlıkta kayboldular. "Baksanıza," dedi içlerinden biri, "Köpekleri inandı, sıra onda." Köyün meydanındaydılar şimdi. Çevreyi gözetleyerek ters bir şeyler aradılar. Ama her şey normal görünüyordu. Çoktan uykuya dalmıştı köy sakinleri. Evlerin arasına girerek ilerlemeye başladılar yeniden. Birer birer geçtiler. Yürüyüş istikametleri belli bir hedefe yönelikti. Tim ko-

mutanı kafasını sağ tarafa çevirerek yanından geçmeye başladıkları büyük evi seçmeye çalıştı. Kimsenin göremediği bir gülümseme yayıldı suratına. Evin camının arkasında da Korucu Reşo gülümsüyordu. Onun gülümsemesini de kimse görmemişti. Ama karanlıkta iki adam birbirlerine gülümsediklerini biliyorlardı. Yanaklarına doğru incelerek uzayan dudakları kapanmadan bir kez daha küfretti Reşo: "Sıçtım ağzına milis Kamuran!!!"

Grubun yürüyüşü diğerlerine göre köyün dışında ve dağa bakan bir evin yanında son buldu. Sessiz olmaya çalışarak evin etrafını sardılar. İki kişi daha çok ilerleyip, dağ tarafından gelebilecek tehlikelere karşı çevre güvenliği aldılar. Sessizlik karanlık gibi her yere yayılmıştı. Perdeleri çekili olduğu halde etrafını kuşattıkları evin penceresinde yanıp sönen cılız ışık içeridekilerin televizyon seyrettiklerini gösteriyordu. Tim komutanı kapıya iki kez vurup birkaç saniye bekledikten sonra iki kez daha vurdu. Gizli bir şifreydi bu ve gelenin kimliğinin anlaşılması için yapılıyordu. Bu konuda Reşo'nun engin bilgisine sığınıyorlardı çoğu kez.

Zınk diye durdu Kamuran, eli çaydanlığın kulpunda, gözleri kapıya dikilmiş, öylece donmuştu. 'Kim' diye geçirdi kafasından hızlıca. Kimseyi beklemiyordu. Kimse gelmezdi bu saatte evine. Sonra kapı niye öyle vurulmuştu, ya polislerse, ya çanak antenini bulduysa biri. Süratle eli kumandaya gitti. Televizyonda başka bir kanalı seçtikten sonra ayağa kalktı. Binlerce şey geçiyordu kafasından. Korucu Reşo muydu gelen? İnsanı böyle zamansız rahatsız etmeyi severdi Reşo. Gündüzler yetmiyormuş gibi geceleri de gelir, sağa sola bakar bir şeyler arardı Reşo. Gittiğindeyse mekândaki neşeyi, huzuru da beraberinde götürürdü.

"Tak tak... tak tak!"

"İşte yine kapı." Kamuran iyice korkmuştu. Ama mecburen açacaktı. Hızlıca sağa sola bakındı, ters bir şey olmadığına kanaat getirdikten sonra receiver'ın üzerini iyice örttü. Kapıya yanaştı. İçi titriyordu.

"Tiye ew? '[Kimdir o? -Doğrusu Kiye ew.]"

"Weke em hevalın. [Aç biz arkadaşız.]"

PKK'lılar birbirlerine 'heval,' yani arkadaş diye seslenirlerdi ki bunu herkes bilirdi. Ama kapının açılması için bir oyun da olabilirdi bu. Yine de yaradana sığınıp açtı kapıyı Kamuran. Karşısında duran iki kişiye baktı. Karanlıkta öyle duruyorlardı. İçeriden sızan ışığın yardımıyla inceledi korkarak. Kıyafetleri, silahlarıyla 'onlar'dı, korku dolu bir gülümseme yayıldı Kamuran'ın yüzüne:

"Oooo, timler gelmiş timler!!!"

Kapıdakiler önce Kamuran'a, sonra birbirlerine baktılar şaşkınlıkla. Kendi üzerlerine çevirdiler bakışlarını ardından, giysilerinde bir garipliğin olduğunu düşünerek. Yoktu, her şey 'onlarınki' gibiydi. Ama nereden bilmişti Allah'ın Kürdü? Hızla yapıştı Kamuran'ın yakasına tim komutanı:

"Nasıl anladın ulan tim olduğumuzu?"

Bu sefer şaşırma sırası Kamuran'a gelmişti. Karşısında duran uzun boylu ve boğazına yapışan çelik gibi elleriyle insan azmanı adamı içine girdiği kıyafetleriyle PKK'lı sanmış, hatta korkarak ufak çapta bir sevinç gösterisine bile girişmişti, "Ooo" diyerek. Sonra belli olmuştu her şey. Anlamıştı. Boğazı sıkılırken gözleri yaşarsa da Allah'a şükretti içinden Kamuran. İşin içinde en az 3 yıl, 9 ay vardı yoksa.

"Nerden bildin ulan bizi konuşsana?"

"Daha önce görmüştüm Cizre'de," dedi nefes almaya çalışarak. Hızlı bir yalan bulup söylemişti anında. Ancak o za-

man gevşetti ellerini komutan. Sıkıntıyla içeriye girdiler, sağa sola baktılar üstünkörü. Operasyon yatmıştı. Adam tanımıştı onları. Tanımasa buyur edecekti içeriye belki de, o zaman bilgi alabilirlerdi. 'Başka sefere,' diye geçirdi içinden. Dışarıya haber gönderdi, toplandı adamlar. Yapacak bir şey kalmamıştı, evden çıkarlarken döndü Kamuran'a komutan:

"Nedir adın senin?"

"Tamuran!!!"

"?"

ATLARI DA VURURLAR

Yengeçlere borçluyum. Bu yaşıma kadar çok öldürdüm. Korkuyordum çünkü... Bacakları ve kıskaçlarıyla insana meydan okuyan tavırları, omurgamdan başlayan ve tüm bedenime yayılan soğuk bir ürpertiye yol açıyordu. Korkunca hangi canlı saldırganlaşmaz ki? Korkularıyla yaşamaya çalışmak yerine saldırganlaşmak, yok etmeye uğraşmak en çok insanoğluna özgüdür. Taşlarla ezdim onları, yanına yaklaşıp hiç değilse kendilerini savunmalarına izin verebilirdim. Zaten adil olmayan bir kavgada bu kadarına bile tahammülüm yoktu. Korku her insana olduğu gibi, bana da nefretle kol kola girerek geliyordu.

Hayvanlara borçluydum aslında, tümüne birden. Koskoca bir aile değil miydi onlar? Kendi kısır lügatımızdan çıkarımla, tümüne 'hayvan' deyip geçmişiz, besbelli. O kocaman ailenin küçük bir ferdine yaptıklarım çıkmadı aklımdan, rahatsız edip durdu sürekli. Belki ben de bir bedel ödemeliydim, yoksa kendi vicdanımda aklanamayacaktım.

Yolun kenarında yatan yaralı kısrağı ve yanı başında yüzünü yalayan aygırı gördüğümde, bu savunmasız büyük aileye karşı yüreğimde taşıdığım bütün o vicdani sızılar su yüzüne çıktı yeniden. Manzara dehşet vericiydi. Irak'ın kuzeyinde Duhok ile Selahaddin arasında bir yerlerde karşılaştık onlarla. Savaş buralara kadar uzanmadığından, cephenin oldukça gerisindeki bu noktada hayvan olsa olsa zevk için vurulmuştu. Karnından, baldırlarından ve sırtından kan sızıyordu. Yaşlı bir attı. Yıllarca kim bilir hangi işlere koşulmuştu? Belki uzun süre bir araba çekmişti. Ya da buralarda yaygın olduğu üzere tarla sürmüştü. Nice genç kız, düğününde onun sırtına binmişti belki. Çocukların eğlencesi olmuştu. Uzun ve zorlu bir hayat sürdüğü belliydi. Zaten bu coğrafyada yaşamak insan için de, hayvan için de başlı başına eziyetti. Sahibi artık sadece yediğiyle zarara yol açan atı sevdiğinden değil, hasisliğinden, kadir kıymet bilmezliğinden azat etmişti besbelli.

Bir taraftan ulaşmak zorunda olduğumuz bir 'haber', öbür taraftan ayaklarımızın dibinde hiç kimsenin görmediği ya da insanların kendi öncelikleriyle meşgul olduklarından görmek istemedikleri bir trajedi yatıyordu. Caddeden vızır vızır araçlar, yolun kenarından da insanlar geçiyordu durmaksızın. Umursamaz göründükleri gibi yardım için çırpınmamıza bir anlam da veremiyorlardı. Öyle ya, savaşta onlarca insan ölürken, birkaç züppe çıkmış, yaralı bir atla uğraşıyordu!

Hayvana pet şişeden su verdik, yarı açık ağzından döktük daha doğrusu. Diğer taraftan akıp gitti. İçebilecek mecali yoktu. Gözleri dehşetle açılmış, hızla soluyordu. Arada bir ayaklarını geriyor, sanki kalkmak için debeleniyordu. Yanından bir saniye için olsun ayrılmayan aygırsa, çaresiz ve yardım isteyen gözlerle yaptıklarımızı izliyordu. Ama bu yaşlı kısrak için artık yapılabilecek bir şey yoktu. Onun şanssızlığı tam bulunduğu bu noktada vurulmuş olmasıydı. Başka bir yerde, başka bir ülkede başına gelebilecek bir felakette yardımlarına koşabilecek pek çok kişiyi bulabilirlerdi muhtemelen, ama burada esas yardımlarına koşacak olanlar yardıma muhtaçtılar. Yapabileceklerimizi yaptık, sonra cepheye gitmek için ayrıldık bulundukları yerden.

Dünya savaş literatürüne girebilecek bir savaş yaşanıyordu Irak'ın kuzeyinde. Bu kırk tilkinin dolaştığı, hiçbirinin de kuyruklarının birbirine dolaşmadığı coğrafyada cephelerin yerleri hızla değişiyor, bir saat önce Talabani güçlerinin elindeki bir bölge bir saat sonra Barzani güçlerinin eline geçiyor, sonra yeniden el değiştiriyordu. Stratejik öneme sahip ve Talabani'nin doğduğu yer olan Kala Diza (Hırsızlar Kalesi) sekiz saatte tam üç kez el değiştirdi mesela. Bu sekiz saatin sonunda da zaten mesai bitti!

Kardeşin kardeşi vurduğu ve hiç kimsenin tam olarak niye çıktığını bilmediği savaş, ne kadar komik görünen hatlara sahip olsa da savaştı. Sonuçta insanlar ölüyor, insanlar yaralanıyor ve evsiz kalıyorlardı. Sedyeler cepheden ambulanslara yaralı taşıyordu. Her yer kan kırmızıya kesmişti, hastaneler dolup taşıyordu. Her yaralıyla, her ölenle karşılaştığımda aklıma yaralı at geliyordu. Ölmüştür şimdiye değin diye düşündüm. En az cephede ölen insanlar kadar içim acıyordu yaralı ata ve başında bekleyen aygıra.

İki günün ardından görüntüsünü aldığımız kaset ve filmlerimizi Habur Sınır Kapısı'na yetiştirmek üzere yeniden yola çıktık. Habur'a ulaşmaktan çok, yaralı atı düşünüyordum. Uzaktan karaltı halinde seçtiğimde şoförümüze ilerideki noktayı işaret ederek durmasını istedim. İnmedik arabadan. Bu trajediyi hem görmek istemiyor, hem de merak ediyordum.

Oradaydılar işte, yaralı kısrak çoktan ölmüştü. Ama aygır hâlâ ve inatla yanı başındaydı. Yere çökmüş, tam baş ucunda duruyordu. Arada bir ölü yatan atın yüzünü inceliyor, burnuyla dürtüyordu. Sanki canlanıp kalkabilecekmiş gibi. Yeniden bütün vicdani sızılarım galebe çaldı. Onlara bakmaya dayanamıyordum. Araçtan biri çıkıp su ve ekmek vermeye çalıştı, ben camın arkasından gözü yaşlı izlerken. Ama kabul etmedi. Ölü kısrağı dürttüğü gibi bunları da almak istemedi. Sonu trajediyle biten bir aşk hikâyesini hatırlatıyordu ve çok acıydı. Bu koskoca çölün ortasında yalnızdılar. Şoförümüz Miran'ı dürtükleyerek gitme isteğimi işaret edebildim ancak.

Habur'a emanetleri teslim ettikten sonra, Zaho'ya döndük. Birkaç günü burada geçirecektik. Aklımda atlar olduğu halde sıkıntıyla geçirilecek birkaç gün...

Kaç gün kaldık bilemiyorum. Tekrar cepheye yolculuğumuz başladığında, yine cepheden çok atları düşünüyordum. Peşmergelerle yan yana olacaktık ve kör bir kurşunun bizi bulması işten bile değildi. Bu risk bile, atın ölümünden daha çok meşgul etmiyordu kafamı.

Yine durduk ve araçtan aşağı indim. İkisi de yatıyordu. Çevreye pis bir koku yayılmıştı. Yanlarına yaklaştığımda aygırın da ölmüş olduğunu düşünüyordum. Ama ölmemişti. Kaburgaları âdeta dışarıya fırlamış, gözlerini güçlükle açıp

kapatıyordu. Yanında hiç dokunmadığı belli olan ekmek, bir kabın içerisinde su ve meyve artıkları duruyordu. Yoldan geçerken hallerine acıyanlar tarafından bırakıldığı belliydi. İnatla yememişti. Onun için çok önemli olan kısrak yanında yatarken içine sindirememişti belli ki. Onları orada o halleriyle gören en taş kalpli insanın bile yüreği yumuşar, gözleri dolardı. Biraz düşününce ötelerde kendi kardeşlerine karşı savaşanlardan ve ölenlerden daha trajik bir durum olduğunu hissettim. Bu onların seçimi değildi. Onlar savaşmayı seçmemişler, sadece kurban olmuşlardı. Hem de sadece dağda, bayırda gezinmek ve kimseye yük olmadan yaşamaktan başka bir dertleri de yokken.

Birbirine sadakatle, aşkla bağlılıkları burada, cephede çılgınca birbirini öldürmeye çalışan insanlara nazaran ne kadar kutsal, ne kadar yüceydi. Ama kimsenin bunu görmeye de, anlamaya da, ne mecali, ne de zamanı vardı. Onlar sahipli doğmuşlardı, fakat işleri bitince sahipsiz ayrılıyorlardı bu dünyadan.

İki-üç günün ardından tekrar yola düştüğümüzde dönüp bakamadım bile. Bu kadar zamandan sonra aygırın yaşaması imkânsızdı. Gözlerimi bu gerçekten kaçırdım. Miran baktı yola, "Köpekler parçalamış ikisini de," dedi sessizce...

ERKEN KALKAN KOMUTAN OLUR

Köprünün üzerinde gıcır gıcır üniforması ve arkasında 'hazır ol' pozisyonunda bekleyen iki askeriyle oldukça sert görünüyordu Teğmen Ünal. Göndere çekilmiş bayrağın dalgalanan gölgesi arada bir yüzüne düşüyor, kahverengi koyusu gözlerine onun istediğinden daha fazla bir etki katıyordu. Şapkasının altından favorilerine, oradan da çenesine yürüyen terini elinin tersiyle çabuk bir hareketle sildikten sonra, hazır terini silmek için kaldırmışken kolundaki saate de hızlı bir bakış fırlattı. 'Gecikti' diye geçirdi içinden sıkıntıyla. Bu sefer göstere göstere kaldırdı kolunu ve saatine dikkatlice baktı, böylelikle içinde doğan yanlış gördüğüne dair şüpheyi defetmiş oldu. Evet, saat belir-

lenenden bir çeyrek daha geçti. Gelmemişlerdi işte. Teğmen Ünal kızmıştı. "Bunlar nasıl asker böyle?" Sesi yüksek çıkmıştı, arkasında bekleyen askerler kendilerine söylendiğini zannettiler: "Emret komutanım." "Yok bir şey, bak işine!"

Asker demek disiplin demekti, böyle öğrenmişti Teğmen Ünal. Böyle bir hareket bizde olsa asla affedilmez. Biraz gecik, komutan adamın ağzına sıçar valla. En çok sinirine dokunan şeydi beklemek. Burada güneşin altında terlerken, gözeneklerinden terle birlikte sinirleri de boşalıyordu sanki. Hep beklemişti çünkü. Akademiye başvurduğunda beklemişti. Sağlık raporu için hastanede beklemişti, sonra sınav, okul, törenler, törenler, törenler... Ardından ilk görev yeri Habur Sınır Kapısı, ama yine beklemek düşmüştü payına. Kendisinin komutan olduğu bir yerde hele, bu beklemelerin en ağırıydı. Sırtını yakan güneş bunaltıyordu. Gönderdeki bayraktan yüzüne düşen gölgeye minnetle açtı yüzünü. "Siz adam olmazsınız."

Böylelikle bir çeyrek saat daha geçti yelkovan, sıkıntıyla baktığı saatinden başını kaldırdığında sabahın bu erken saatlerinde dahi yakan güneş gözlerine doldu bir kere daha. Eliyle siper ederek kırdı güneşin kör eden ışınlarını, o zaman gördü karşıdan gelen Toyota pikabı.

Araçtan inen peşmerge komutanının ilk şaşkınlığı tören giysileri içindeki Teğmen Ünal oldu, sonraki de tek katlı binanın saçağının altına kurulmuş masa ve üzerindekiler. Uzunca masa çuhadan örtüsü, çay takımı, tabaklardaki bisküvi ve peçetelerle süslenmiş çevresiyle oldukça göz alıcıydı. Bu fazlasıyla ciddiye alınan buluşma tedirgin etti peşmerge komutanını. Aceleyle üzerini çekiştirerek düzelttikten sonra Teğmen Ünal'ın sert selam çakışıyla irkilip biraz

da refleksle aldı asker selamını. Ardından tokalaşma ve zoraki tebessümle protokol başlamış oldu.

Teğmen Ünal'ın ilk icraatı buydu işte. İlk görev yerine heyecanla gelmiş, önceki komutan ona önce brifing vermiş, ardından da görevi devretmişti. İki ülkeyi birbirine bağlayan köprü artık ondan sorulacaktı. Hemen göreve başlamış, bütün aksaklıkları gidermek için uzun uzun incelemelerde bulunmuştu. Söylemekten hazzetmiyordu ama görevi devraldığı komutan gevşek davranmıştı. Onun asla tahammülü yoktu gevşekliğe. Kendisi de subay olan babası, "Gevşeyen sallanır, sallanan düşer!" demişti. O düşmemek için önce emrindeki askerlerden, sonra da sorumluluk alanından başlamıştı. Habur Sınır Kapısı'nın öteki tarafındaki İbrahim Halil Gümrüğü'ndekilere haber salmış, bir toplantı düzenlemişti ilk elden.

Mazot trafiğini oluşturan kamyonlar, gıda ihracatçıları, başka ülkelerde oturup Türkiye üzerinden geçiş yapan Kürtler ve Araplarla Habur Sınır Kapısı'nın hatırı sayılır bir yoğunluğu vardı. İşte her gün bu araç ve insan geçişini düzenlemek için bir protokol yapıldı toplantıda, tabii Teğmen Ünal'ın isteğiyle. Bu sayede o gün içerisinde yapılacak çalışmalar belirlenecek, herhangi bir sorun ve disiplinsizlik yaşanmayacaktı. Protokole göre her sabah mesai saati başlar başlamaz İbrahim Halil Gümrük Kapısı'nın komutanı Habur'a gelecek, burada Habur Gümrük Kapısı'nın komutanıyla hem çay içecek, hem de o gün yapılacak işler, araç sayısı falan konuşulacaktı. Böylece hem gereksiz yığılma olmayacak, gümrükçüler rahatça işlerini görecek, güvenlik güçleri de bu sayede kontrollerini yapacak, karşı taraftan bu yolla 'sızma' olmasına engel olunacaktı. Tabii silah ve uyuşturucu trafiği de önlenmiş olacaktı.

Peşmerge Komutanı ve Teğmen Ünal birbirlerini süzerek oturdular masanın iki ucuna. "Çay," dedi Teğmen Ünal. Peşmerge Komutanı gülümseyerek onayladı. Bir asker hemen çayları doldurup servis yaparken, Teğmen Ünal da defterini açarak daha önce belirlediği maddeleri okuyup anlatmaya başladı. İlk toplantı gecikmeli de olsa başlamıştı ve Habur artık saat gibi işleyecekti...

İkinci randevuda çay takımları, bisküvi, galeta ve tüm o gösterişli masa yoktu. Yine bekletilen ve yine sinirlenen Teğmen Ünal, önce masaya tekme atmayı düşündüyse de, sonradan kendisini tutup masanın kaldırılmasını emretmişti. Görüşmeyi köprü girişindeki ofisinde yapacak, işi törensel ve de teatral gösteriden çıkartarak 'rutin'e çevirecekti. Bu yolla biraz kızgınlığını soğutarak ofisine geçti.

Peşmerge komutanı emir eriyle birlikte içeriye girdiğinde lütfen yerinden kalktı. Disiplinsiz ve randevusuna uymayan asker, asker olamazdı ve ona saygı da duyamazdı. Yüzüne bile bakmadı. Buluşmanın tek sıcak anı tokalaşmaydı ama o da soğuk nevale babından ve keyifsiz. Çabucak ve ikramsız yapıldı protokol işleri. Peşmerge komutanı kapıdan çıktığında ancak ayrımsayabildi Teğmen Ünal. "Bu dünkü adam değil ki!"

Ertesi gün başka bir komutan geldi. Sonraki gün başka ve daha sonraki gün, ilk gün gelen peşmerge komutanı teşrif etti. Aslında can sıkıcı bir durumdu, ama umursamadı Teğmen Ünal. Onlardan da sorumlu tutulamazdı ya? Onu niye ilgilendirsindi ki? Kendi işlerine bakar, gerisini de takmazdı. Takınadı da zaten. Artık gelenlerle küçük sohbetlere bile başlamıştı Teğmen Ünal.

Ne kadar takınıyor görünse de içten içe sıkılıyordu Teğmen Ünal. Sistem sayesinde işler öncekine göre düzelmiş,

nizam-intizam gelmişti. Ama her geçen gün yeni birinin komutan diye gelmesine de içerlemeye başlamıştı. Yani adam tam bir peşmergeyle biraz ısınıp muhabbeti artırınca, ertesi gün yeni bir adam ve yeni bir hikâyeyle sil baştan etmesi hoş değildi. Hani devlet işidir, ne gerekiyorsa o yapılacak deyip yapıyordu yapmasına, ama yine de içine sinmiyordu.

Aslında sormaması, ilgilenmemesi gerekirdi, en azından böyle öğrenmişti. Ama insanın da bir sabrı vardır. Bu sabrı uzun sayılabilecek bir zamanda sınamaktan usanç getiren Teğmen Ünal dayanamayarak patladı:

"Yahu burada göreve başladığımdan beri her gün değişik biri geldi sizin ordan, Allah aşkına kaç tane komutan var sizin orada?"

Soru karşısında şaşıran peşmerge ayağa kalkarak üstünü başını düzeltti. Biraz gergin görünüyordu, sıkılarak, "Bugün komutan benim," dedi.

"Nasıl yani?"

"Bizim orada sabah en erken kim kalkarsa o gün komutan odur!!!"

Teğmen Ünal çöktü yerine, böyle bir cevap karşısında afallamıştı; bugünkü peşmerge komutanı kapıdan çıkarken o da başını avuçlarının arasına almış düşünüyordu, yüzündeki garip gülümsemeyle...

LİMON, DOMATES, BİBER; AYRILIN!

Bize anlattıklarına göre Muharrem, uzun uzun düşündükten sonra karar vermişti seyyar satıcılığa. Bir sabah erkenden bürodan içeri girdiğinde, ilk fark ettiğimiz sol gözündeki yuvarlağımsı mor hare olmuştu. Gözünden başka da vücudunun her yerinde morluklar olduğuna şahit olacaktım birazdan. Teşbihte hata olmaz, tıpkı Dalmaçyalılara benzemişti. Bir basın kuruluşunun temsilciliğine gelme isteğinin altında, bu morluklar olduğunu anlamak için müneccim olmaya gerek yoktu kuşkusuz.

Onun böyle hırpalanmış olmasını aklım almıyordu. Zira iki metreye varan boyuyla, fırın küreğine benzeyen elleri ve oturduğu koltuğun altına sokarak saklamaya çalıştığı Char-

lie Chaplin ayaklarıyla Muharrem'den daha çok Herkül'ü anıştırıyordu. Devasa bir adamı böyle dövmek için öncelikle kuvvetli iplerle bağlamak gerektiğine hükmettim sonra.

Bir iş bulamamış Muharrem, uzunca bir süre çabalamasına karşın, kendi deyimiyle bir devlet kapısı açılmamış önünde. Orta sondan ayrılınca aylaklık etmiş birazcık. Sonra vatani görev ve işsiz günler gelmiş ardından. Hangi işe elini attıysa kurumuş. (Bu da kendi anlattığı.) Babadan da sermaye olabilecek para çıkışmayınca, seyyar satıcılığa başlamış. Önce bir araba yaptırmış. Sonra sebze halinden aldığı zerzevatla atmış kendini piyasanın içine.

Urfakapı Surları'nın hemen dibindeki koyu gölgelikte bir de yer ayarlamış kendine. Sabahları erkenden aldığı sebze-meyvesiyle surların serin gölgesinde başlamış sattıklarının isimlerini bağırmaya.

Buraya kadar her şey iyi. Bir hafta içerisinde ufak tefek borçlarını kapattıktan sonra birazcık para bile atmış köşeye. Çevredeki diğer esnaflarla ve müşterileriyle güzel ilişkiler kurmuş. Her şey yolunda gidiyormuş velhasıl, ta ki o güne dek...

Limon, biber ve domates. Aslında ne güzel bir salata malzemesi. Yanında peynirle ne hafif, leziz bir yemektir. Ama bu üçlü kombinasyonun renk uyumu (ya da uyumsuzluğu), işte asıl sorun burada.

Muharrem arabasındaki sebzeleri özenle yerleştirdiğinde domates, limon ve sivri biberin bir araya gelmesinden ne gibi bir sakınca çıkabileceğini düşünemezdi elbette. Ekip arabası tezgâhının yanında durduğunda, o domateslerini parlatmakla meşguldü. Emir kipiyle kurulu bir ünlem, düşlerinden sıyırdı Muharrem'i.

"Bize bir güveç malzemesi yap bakalım."

"Hemen abi kaç kişilik olacak."

"8-10 kişilik."

Muharrem gelenlerin konumlarından dolayı hassasiyetle sebze seçimi yapıp poşetlere doldurur. Polisler alırlar poşetleri, arkalarına bakmadan arabaya doğru yürümeye başlarlar. Bir teşekkür bile yok, ağrına gider Herkül'ümüzün ve o talihsiz soruyu sormadan edemez?

"Abi, parası?"

Muharrem'in gözlerindeki Dalmaçyalı harelerinin nasıl oluştuğunu tahmin edersiniz artık.

Polis döner ve tezgâhını iyice bir inceledikten sonra üçlü renk kombinasyonundan dolayı Muharrem'i gözaltına alır.

"Bölücü müsün ulan, bu limon, domates, biber niye bir arada?"

Uzun bir tur atarlar minibüsle. Bir gün de gözaltında kalır ama, ertesi gün alelacele serbest bırakılır. Dünyanın belki de en komik gerekçesiyle yediği bir kamyon yükü dayak yanına kâr kalarak!!! O talihsiz sorunun ağzından çıkmasıyla hemen pişman olduğunu anlatırken, o da gülüyordu. Zaten haber maksatlı sohbetimiz kısa sürede mecrasını değiştirmişti.

Muharrem şimdi İzmir'de, inşaatlarda çalışıyor. 'Zaten sevmiyordum seyyar satıcılığı' gibi bir züğürt tesellisiyle gitmişti surların kentinden, aklından belki de hiç çıkmayacak (na)hoş bir anıyla. Bürodan giderken son sözü kaldı aklımda, o zaten kendine göre sorunun ne olduğunu düşünmüş ve bir karara varmıştı:

"Valilerin trafik lambalarının rengini değiştirdiği bir yerde, sebzelerden dolayı elbette dayak yersin. Ağa bağdan bir salkım üzüm koparsa maraba ne etmez ki bağcıya?"

KUM KAMYONU

“Merhumun ruhuna; Lillahil Fatiha.”

Duvar diplerine serili minderlerde oturanlar huşu içerisinde başlarını yana eğerek dua etmeye başladılar mırıl mırıl. Neredeyse aynı sürede bitti dualar ve eller ‘amin’ sesleri eşliğinde yüzlerde buluştu. O ana kadar kapanan gözler de aralandı yavaşça. Ardından içeriye giren biri, elinde üst üste dizdiği kulpsuz fincanlarda, taziye evlerinde gelenek olduğu üzere acı kahve ikram etti. Damakta kalan acı ve buruk tatla merhumun çektiği acıyı, kâbirde bulunduğu zorlu durumu daha iyi anlamanız için acı kahve ikram etmek şarttı yas evinde. Zaten biraz sonra hocanın vermeye başladığı kâbir azabı konulu vaaz bize fazlasıyla ölümün soğuk yüzü-

nū hissettirmiş, aslında hiç başımıza gelmeyecekmiş yanılgısı içerisinde olduğumuzu anımsatmıştı. "Her can ölūmū tadacaktır."

Duyduğum en ūrpertici hikâyelerdendir bu. İlk anlatıldığında bir şehir efsanesi olduğuna hūkmetmiştim, ancak sonradan ayrıntılarını öğrendikçe ayniyle vaki bir alacakaranlık kuşağı gerilimiyle karşı karşıya olduğumu anlamıştım...

Her şey kuzenimin kapıdan hızla ve heyecanla girmesiyle başladı. Sūrekli böyle telaşla içeriye girer ve nefes nefese kaldığından, beni ne için ve nereye götūrdūğūnū ancak arabanın arka koltuğunda yatıştıktan sonra öğrenirdim. Kabul etmeliyim ki kimi zaman gerisin geriye dönecek kadar hayal kırıklığına uğratmasına karşın, iyi hikâyelerle aklımı başımdan aldığı da olurdu. Bu seferki hikâyenin henūz ayrıntılarını öğrenememiştik ki, götūrmek istediği yere vardık. Būroma girdiği hız ve heyecanla koluma yapıştı yeniden. Kentin varoşlarının bulunduğu semtte indik arabadan. O hızla çok fazla yūrūmeden bir kapının önūnde durduk. Evin girişinde dikkatimi ilk çeken şey ayakkabılardı. Ya bir dūğūn ya da bir cenaze vardı evde. Yoksa bu kadar ayakkabı başka bir şeye yorulamazdı. İçeriye girdiğimizde yanılmamış olduğumu anladım.

Kuzenimin, hocanın kimi zaman fısıltıya dönūşen, kimi zaman da etkileyiciliğini artırmak için yūksek perdeden bağırarak verdiği vaaz nedeniyle, ağzını kulağıma yapıştırarak anlattığı olay inanılır gibi değildi. Odada her içeriye yeni girenle birlikte yūkselen dua sesleri ve hocanın anlattıklarından fırsat bulabilen konuklar da kulaktan kulağa merhumun trajik ölūmūnū tekrarlıyor, kuzenimin anlattıklarını onaylıyorlardı. Geriye, duvara doğru yaslandım ve

gerçekten böyle bir şeyin olabilirliğini düşünmeye başladım. Tabii, bir de, bize sürprizler hazırlamak için uğraşan Azrail'i...

Kalıp ustası Esat, el arabasındaki son harcı da kolon kalıbının içine döktükten sonra sigarasını yaktı. Aşağıda harç karan mikserin sesi kesilmiş, işçiler ellerindeki son işleri bitirmeye çalışıyorlardı. Esat Usta beşinci katta tek başınaydı. Diğer ustalar, ameleler çoktan aşağıya inmişlerdi. Paydos saatinde hava serinlerdi biraz. Terini soğutan hafif rüzgâra sigarasının dumanını savurmayı severdi. Gene böyle yapıp günün en keyifli sigarasını içtikten sonra izmariti harç boşalttığı kolon kalıbının içine fırlatarak ayağa kalktı. Merdivenlere yönelmeden önce aşağı bakmak istedi. Diğer işçiler şimdiye değin çoktan temizlenip giyinmişlerdir diye düşünerek, bittiğinde balkon olacak çıkıntının üzerine geldi. Aşağıya bakar bakmaz gözleri karardı Esat Usta'nın. Aşağıda her zaman giyindikleri yerde bir kamyon vardı, işçiler ön tarafa geçmiş olmalılar diye düşündü. 'Tansiyonum düşüyor,' dedi içinden, ama bu tansiyon falan değildi. Sanki birisi yakasından tutup aşağı çekmişti. Hiçbir yere tutunamadan düşmeye başladı, biraz önce sigarasının dumanlarını savurduğu rüzgârın yüzüne çarptığını hissetti. Hızla aşağı düşüyordu, bağıramadı bile. Zaten kimse yardımına koşamazdı artık. Son hatırladığı, arkası ince kumla dolu kamyona doğru düştüğüydü. Hızla kumlara çarptı Esat Usta. Film koptu sonra...

İşçiler paydos etmiş olmanın getirdiği rahatlıkla birbirleriyle şakalaşıyorlardı. Gülüşmeler, konuşmalar yükseliyordu inşaatın önünden. Tok bir gürültü karıştı bu neşeli seslere, sonra sessizlik. Hiçbir şeye benzemeyen bu sese fazla aldırmadı ameleler. Yeniden konuşmaya, şakalaşmaya başladılar. İşçiler inşaatın önünde şen şakrak kahkahalarına devam

ederlerken inşaatın yan tarafındaki kamyonun üzerinden hafif bir toz bulutu gözleniyordu. Patronun diğer inşaatına kum çeken kamyonun üzerinde Esat Usta yatıyordu. Çocuklar için hazırlanan çizgi filmlerdeki gibi sırt üstü düştüğü kamyonun kasasında kuma gömülmüştü.

Şoför Halit inşaatın önünde büyük bölümünü kendisinin çıkardığı şamataya son verip vedalaştı arkadaşlarıyla. Önünde uzun bir yol vardı ve geç kalmaya gelmezdi. Müteahhit Abdürrezak dalga geçilmesinden hoşlanmaz, anında kapının önüne koyuverirdi. Ağır damperli kamyonuna bindiğinde olağanüstü hiçbir şey fark etmedi. Kontağa basıp çıktı inşaattan. Mardin yoluna doğru yöneldiğinde diğer şantiyedeki işçileri getirdi aklına. Kekeme Ahmet'e takılacağını düşünerek keyiflendi.

Neşeli adamdı şoför Halit. İki inşaat yerindeki bütün işçilerin, amelelerin neşe kaynağıydı. Kekeme Ahmet'e takılması ve Ahmet'in en az bir dakikada çıkartabildiği küfürleri dinleyenler kahkahalarla güler, Ahmet dışındaki herkes mutlu olurdu. Ama sonra mutlaka Ahmet'in gönlünü alır, helallik isterdi. Ahmet de "Eee... e... e... ettim," diye zorlanarak onu kendisiyle ilgili günahından muaf tutunca bizimki, "Ben de sana ettim," diyerek eliyle de o malum işareti çakınca, Ahmet yine köpürür ve art arda küfürleri çıkartmaya çalışırdı. Bütün bu şakalaşmaların sonu en nihayet tatlıya bağlanır, günün bütün stresi ve yorgunluğu uçup giderdi.

Şoför Halit yaklaşık yarım saat yolculuktan sonra şantiyenin büyük kapısından içeriye girdi. Buradaki işçiler de paydos etmişlerdi. Şantiyenin su depolamak için yapılmış büyük havuzunun kenarına dizilmişler, temizleniyorlardı. Uzun uzun klaksonunu öttürerek yanlarından geçti. Amacı gıcıklık edip havuzun kenarındakileri toza boğmaktı.

Başardı da. Dikiz aynasından görünen, yine en çok kekemenin kızdığıydı. Büyük bir keyifle manevra yaparak kumu boşaltacağı yapının önünde durdu. Kekeme hâlâ yerinde zıplıyor, küfretmeye çalışıyordu. Şöför Halit hidrolik sistemi çalıştırarak kumu boşaltmaya başladı, hâlâ dikiz aynasından Kekeme Ahmet'i izliyor, karnını tutarak gülüyordu. Gülümsemesi dikiz aynasındakilerin telaşla kamyonun arkasına doğru koşmaya başlamalarını görene kadar sürdü. Ters giden bir şeyler olmalıydı. Derhal hidrolik sistemini durdurarak arabadan atladı.

Esat Usta kumların içinde yatıyordu. Yüzü gözü kuma bulanmış, öylece kalakalmıştı. Hep birlikte kumdan çekip çıkardılar. "Yaşıyor," dedi biri; o ana kadar donup kalmış işçiler hep birlikte tutarak havuzun kenarına taşıdılar talihsiz adamı. Islattıkları bezlerle yüzünü gözünü sildiler. Su çarptılar suratına, yarı açık dudaklarına damlattılar. Olanları şoke olmuş bir halde izliyordu şoför Halit. Kafasında hızla geçen sorulara cevap bulamıyordu. Esat Usta'nın ne işi vardı burada? En son inşaatın tepesinde görmüştü. Ne zaman gelmişti buraya, nasıl?

Gözlerini açtığında en az onu izleyenler kadar şaşkındı Esat Usta. Çevresine göz gezdirdikten sonra bile nerede olduğunu anlayamadı. Ona bakanlar arasında tanıdık yüzler de vardı ama uzun süre bir anlam veremedi. İşçilerin yardımlarıyla doğrulup oturduğunda netleşti olanlar. İşte tam o anda telaşla ayağa fırlayıp sağını solunu kontrol etti. Bacaklarında gezdirdiği ellerini göğsüne, oradan kollarına götürüyor, her yerini kontrol ediyordu. Vücudunu inceledikçe ve defalarca baktığı bacaklarına bir kez daha gözlerini çevirip bitmeyecekmiş gibi gelen bir süre boyunca kontrol ettikçe yüzü gülmeye başladı. Çevresindekilerin şaşkın bakışları-

nı umursamadan hop kalkıp hop oturuyordu. Nice sonra soluk soluğa yerine oturduğunda, "Yaşıyorum, hiçbir arıza yok hem de," diyebildi. Çevresindekiler hâlâ şaşkın bakıyordu...

Esat Usta başından geçenleri anlatırken kendisi de inanamıyordu. Ama hayattaydı işte. Kanıyla canıyla yaşıyordu. Üstelik hiçbir yerinde tek bir sıyrık dahi yoktu. Büyük bir mucize gerçekleşmiş, binanın tepesinden kamyonun kasasındaki ince kumun üzerine düşmüştü. Sadece çarpmanın etkisiyle kendinden geçmiş, bir saat kadar baygın kalmıştı. Ama yıkanıp işçilerin verdikleri giysileri de giyindikten sonra kendisini çok iyi hissetmişti. O anlattıkça çevresindekiler ilgiyle dinliyorlar, zaman zaman 'Allah Allah' ünlemleriyle başlarını sallıyorlardı. "Hikmetinden sual olunmaz, Rabbimin işi işte."

İşçiler şantiyede yatılı kaldıklarından akşam için hazırladıkları sofraya bir tabak daha koydular. Hep birlikte yemek yediler. Kaçak çay demlenip, tütünler sarılınca bir kez daha Esat Usta'nın Azrail'e attığı çalım mevzusu açıldı. Herkesin gözü üzerindeydi, gülümsemesi ve her hareketi inceden inceye izleniyor, her defasında biri 'Allah Allah' diyerek geçmek bilmeyen şaşkınlığını ele veriyordu. Esat Usta'nın etrafında dönen sohbet gittikçe koyulaşıyor, hemen bütün işçiler Esat Usta'nınkine benzer mucizevi bir hikâye anlatıyordu.

Gitme vakti gelmişti. Konuşmaları bölme pahasına ayaklanan Esat Usta affını istedi. Bütün ısrarlara karşın geceyi şantiyede geçirmek istemedi. Büyük bir felaketten dipdiri dönmüştü ve geceyi eşi ve çocuklarıyla geçirmek istiyordu. Defalarca teşekkür etti. Tek tek ellerini sıktı işçilerin. O vedalaşırken şantiyenin bulunduğu yolun karşısına geçen işçilerden biri Diyarbakır yönüne gitmekte olan bir minibüsü

durdurmuştu. İşçiler yola kadar eşlik ettiler Esat Usta'ya. Ancak bitmek bilmiyordu uğurlama terennümleri. Bir daha, bir daha ellerini sıkıyorlar, Allah'a emanet ediyorlardı. Bu uğurlama heyeti yürüye yürüye yolun kıyısına kadar gelmişti, karşı taraftaysa nicedir beklemekte olan minibüsün şoförü sinirlenip akşamın alacakaranlığında kızgınlıkla seslendi işçilere. Esat Usta biraz da sevindi şoförün sitemine, yoksa bitmek bilmiyordu vedalaşma. Son işçinin de ellerini aceleyle sıkıp fırladı yola. Oysa hiç kimse fark etmemişti karşıdan gelen kamyonu. Esat Usta'ya çarpıp onu götürmesi o kadar çabuk olmuştu ki, uzun süre kimse yerinden bile kıpırdayamadı. Herkes donup kalmıştı...

"Lillahil Fatiha."

Eller bir kez daha yüzlere gitti. Her içeriye yeni girenle birlikte merhum Esat Usta'nın ruhuna bir kez daha dualar gönderiliyordu. Hoca hâlâ kâbir azabını anlatıyordu...

PTT'YE YARDIM YATAKLIK

Askerlerin benle Ahmet'i aramak, ihtimal ki daha sonra da dövmek için gıcırdatarak açtıkları büyük tahta kapıdan içeriye giriyoruz. Burası ana girişten merteklerle ayrılmış izbe bir bölüm. Duvarın dibinde eski bir masa var. Diğer eski püskü eşyalar da gözümüz karanlığa alışınca ortaya çıkıyor. Bizimle gelen askerlerden biri, üzerinde çok çalışıldığı belli olan buyurgan bir tavırla, "Soyunun!" diyor. Soyunuyoruz. Şimdi çıplağız ve öylece duruyoruz. Bu durumda ancak bir hamamda olmayı diler insan. Ellerimle neremi saklayacağımı bilemiyorum. Ahmet kayıtsız, askeri izliyor. Gözaltında iki gün aç kaldıktan sonra, kaburgalarım daha bir belirginleşip çıkmış ortaya. Bu canımı daha

fazla sıkıyor. Ama son dört gün içerisinde pek çok şeyde olduğu gibi, aşağılanma pahasına bu 'ince arama'ya da katlanmak zorundayız. Katlanıyoruz.

Biraz para, bir paket yarısı içilmiş sigara, çakmak, cep telefonu, not defteri, kalemler ve basın kartları yayılıyor eski masanın üzerine. Gardiyanlar daha önce de pek çok kere yaptıkları belli olan tavırlarla, destursuz içeriye dalıp bakıyorlar ve ne bekliyorlar bilmiyorum, ama tatminsiz çıkıyorlar gerisin geriye. Askerlerden biri bize hiç yakıştıramadığı açıkça belli olan bir ses tonuyla ve elinde benim cep telefonum olduğu halde, "Vay puştlar vay," dedi. Aslında orada puşt sayısı bir hayli fazla olmasına rağmen ben şahsen üzerime alınmadım, ama onun bakış açısıyla duvarın dibinde çıplak ve 'puşt' beklerken, astsubay yanında iki askerle içeriye girdi.

Kollarındaki rütbeye göre astsubay, ama tavırlarına bakılırsa bir generalle karşı karşıyaydık. Masanın üzerinde duran öte beriye kısa bir bakış fırlattı. Daha sonra özenle inceleyecek zamanı olacaktı nasılsa. Sadece çalıştığımız kurumları öğrenme isteğinden olsa gerek, basın kartlarımıza baktı. Dayak yiyecektik. Bu çok belliydi. Ahmet buraya minibüsle getirildiğimizde yol boyunca oranın gediklisi olarak uzun uzun bilgi vermişti zaten, anlattıkları arasında aklımda kalan tek şeyse 'hoş geldin dayağı'ydı. Halsizdim, kendimi çok kirli hissediyordum. Üç günlük gözaltı süresince kaldığım sidik kokulu hücre yeterince pisti. Üzerine bir de dayak pek hoş olmayacaktı doğrusu.

Havadan sudan sorularla bir girizgâh yapıyor general görünümlü astsubay. Sanıyorum bunu yaparken, ters bir cevap vermemizi istiyor ki, hoş geldin dayağını hak edelim. Böyle bir şeye gerek duyuyor olması bile o şartlarda büyük

incelik aslında, ama o incelikte bulunmadan da edemiyor. Çünkü hiç değilse benim o kadar zavallı ve masum bir halim var ki, duruşumla bile buraya ait olmadığımı karşımdakine anlatıyor gibiyim. Ya da bana öyle geliyor. Ama en azından askerlerin bazılarının yüzündeki acıma duygularını yakalayabiliyorum.

Konuşmalarımız gereksiz sorular ve kısa cevaplarımızla sürerken her an içlerinden birinin, "Ne, bana mı?" diye üzerimize atılmasını beklemek o kadar uzun sürüyor ki, patavatsızlık etmeden duramıyorum: "Bizi dövecek misiniz?"

Önce bir sessizlik. Astsubay, "Ne biçim konuşuyon lan?" diyerek gözümün üzerine bir şamar indireceği yerde garip bir şey yapıyor. Telaşla sıvalı kollarını arkasına gizleyerek, "Yoo," diyor, "Niye dövelim ki, ne sanıyorsun bizi?" Biraz zoraki de olsa hiç böyle bir şey yapmadıklarına getiriyor sözü. Biraz da beklentilerinin sonuçlanmamasıyla doğan tatminsizlikle huzursuz çıkıyoruz dışarıya. Hoş geldin dayağından kurtulmanın rahatlığıyla.

Tahta kapının kapanmasıyla astsubay masasına kuruluyor. Artık giyiniğiz. Bir süre bir şeyler yazıp çiziktirdikten sonra, koğuş seçimi için bir tercihte bulunmamızı istiyor. "Devlet koğuşu ya da siyasi koğuş." Tarafsızların bulunduğu koğuşlardan bahsetmiyor bile. Dünyanın en ünlü cezaevlerinden biri olan Diyarbakır E Tipi Cezaevi'nde yaşayacaklarınızın seyrini belirlemek bir anlamda burada vereceğiniz karara bağlı. Astsubay devlet koğuşlarının ayrıcalıklarını anlatırken, Ahmet sözünü keserek, "Tarafsızlar," diyor. Astsubay seçimden hoşnut olmasa bile siyasileri tercih etmediğimiz için rahatlamış görünüyor. Çünkü bir görevi de, buraya gelenlerin tercihini etkilemek. Yine de savaşmayı elden bırakmayarak itirafçıların kaldığı ya da diğer bir anlatımla bi-

zim burada bulunmamıza sebep olan adamların barındığı 'devlet koğuşları'nı anlatmaya devam ediyor. Ahmet dinler gibi görünüyor, ben başım ellerimin arasında, son birkaç inanılmaz günün muhasebesini yapmaya uğraşıyorum. Ama astsubayın zaman zaman yükselen sesi ve hararetle anlattıkları bölük pörçük düşüncelerime bile yol vermiyor. Biteviye konuşuyor, dudaklarını ıslatıyor ve cezaevinde siyasilerin gücüne son verdiklerine ilişkin kahramanlık öykülerini yeniden dile getiriyor, tekrara düştüğünün ayırdında olmadan.

Ahmet'e bakıyorum, göz göze geliyoruz. Astsubayın yaptıkları, işkencenin başka bir türü olmalı. Hasbelkader bulunduğumuz yerin o ürkütücü havası heyula gibi üzerime çöreklenirken, daha fazlasına katlanamayacağımı hissediyorum. Neredeyse dayak yesek daha iyi olacak diye düşünmeye başlıyorum. Ayağa kalkıyorum çömeldiğim yerden. Komutanın onu dinlemediğimizi anlaması süngüsünü düşürmüş galiba, zaten iki gardiyan da bizi almaya geliyor. Astsubayla vedalaşıyoruz, "Allah kurtarsın," yolundaki temennilerini işitiyorum yürürken.

Omuzunda diğerlerinkine göre fazladan bir kırmızı kurdela taşıyan başgardiyan bize nezaret eden gardiyanlara, "6-7," diye sesleniyor. Bu, götürüleceğimiz koğuşun numarası. İçeride kalacağım dört ay boyunca bana gelecek tüm mektupların üzerinde yer alacak bu rakamlar, hafızamdan çıkmamacasına beynime kazınacak.

Nihayet koridora doğru seğirtiyoruz. Tavanda yağlı boyayla yapılmış kocaman bir bayrak var. Burasının 3. şebeke denen yer olduğunu anlıyorum. Tam bu nokta, on tutuklunun dövülerek öldürüldüğü yer. Kapıların sacları hâlâ o günlerin izlerini taşıyor. Burada insanlar ölürken ben dışarıda bir binanın terasına çıkmış, görüntü almaya çalışıyor-

dum. Dalgın yürürken Ahmet omzuma dokunarak beni yönlendiriyor. 6-7'nin koridoruna dönüyoruz. Buraya da 'malta' diyorlar. Uzun ve ince bir koridor. Durduğumuzda kapının üzerinde '6-7' rakamlarını seçiyorum. Kapı açılıyor, bizi içeriye sokuyorlar, tutuklandığımız radyo ve televizyonlardan duyurulmuş, bizim bu koğuşa geleceğimiz üzerine bahse bile tutuşmuşlar. Gardiyan yine de koğuş mümessiline suçumuzun yasadaki rakamsal ifadesini seslenmeden edemiyor: "yüz atmış dokuz haa."

Biz konuşmuyoruz, onlar da çok sormuyorlar zaten. Halden anlıyorlar besbelli. Domates, sivri biber, salatalık, peynir ve kaçak çaydan oluşan güzel bir sofra hazırlıyorlar, birkaç kişi de yıkanabilmemiz için el yapımı su ısıtıcılarını bidonlara daldırıyor. Tarihi boyunca inanılmaz olaylar yaşayan, haberlere, kitaplara, tarihe geçen bir mekân burası, Diyarbakır E Tipi Kapalı Cezaevi. İnanmak o kadar güç ki...

Sabah uyandığımda gözlerimi kapatıp karanlıkta garip şekiller ve ışıklar görünceye kadar sıkıp yeniden açıyorum. Dört günlük türlü eziyetin ardından uyuduğum uykudan bir türlü uyanmaya cesaret edemiyorum. Her seferinde bizim evin tavanına uyanmak istesem de, bir sonuca varamıyorum. Bir gerçek var halihazırda ve ne yazık ki bu gerçeğin tam ortasındayım...

Ne kadar üzülüp kendimi kahretsem de elbette bizimkisi küçük burjuva dramından öteye geçmiyor, hele içerisinde bulunduğumuz cezaevinin tarihten gelen ağırlığını göz önünde bulundurduğumda neredeyse anlatmaya utanacağım. Tahir Amcanın hikâyesini öğrendikten sonra kendi kişisel dramımı yazıp yazmamakta da doğrusu bir karara varamıyorum. Şimdi okuyorsanız eğer, egomun ağır bastığının resmine bakıyorsunuzdur aynı zamanda.

Bugüne kadar trafik suçu bile olmayan birinin böyle bir mekâna kapatılması ziyadesiyle üzüyordu beni. Hakim gücün insanına bu bakış açısı gerçekten çok yaralayıcıydı. Galiba benim biraz daha fazla yaralanıyor olmam, gazeteci kimliğimden kaynaklanıyordu. Hiç yoktan insanlar ölüyor, köyler boşaltılıyordu. Bir laf ya da bir gazete bulundurmaktan yıllarca aynı kaderi paylaşanlar 'yardım-yataklık ettikleri' iddiasıyla atılıyorlardı dama. Yaşadığımızı, ateşle oynamamızın doğal bir sonucu olarak kabul etmeye çalışıyordum çaresiz. Çünkü gerçek, meslek ya da insan ayrımı yapmıyordu.

Ranzamdan indim. Kirden pasaktan köseleye dönmüş kotumu, gömleğimi giyindim. Vakit sabahı biraz geçmişti. Aşağıdakiler çoktan kahvaltılarını yapmışlardı. Masanın üzerinde duran ve bana ayrılmış olduğunu tahmin ettiğim 'idare peyniri', domates ve bibere aldırmadan havalandırmaya çıktım. Herkes oradaydı zaten. Kimi gölgeye oturmuş çay içiyor, kimi de volta atıyordu umarsızca. Her şey normal seyrinde görünüyordu. Kaderlerine razı gelmişliğin ağır havası daha beter canımı sıktı. Aranıyor gibiydim zaten, her şey canımı sıkacak, her şeye öfke duyacaktım.

Koğuşumuzun havalandırması gardiyanların yemekhanesine bakıyordu. İki-üç gardiyan yemek masalarının etrafında dolaşıyor, konuşuyorlardı. Birkaçı sigara tüttürüyordu. Aklıma sigaramın tükenmiş olduğu geldi. Gazete falan da almak gerekiyordu. Haber olmuştuk çünkü, merak ediyordum yazılanları. Cebimden para çıkardım. Kalın parmaklıklarla dolu pencereye yaklaşıp gardiyanlardan bana en yakın olanına seslendim. Şaşırdı ona seslenmeme, arkadaşlarına bakarak bu şaşkınlığını paylaştı, sonra da pencereye yaklaştı.

"Kusura bakma rahatsız ediyorum, ama bana sigara ve birkaç gazete lazım, aldırabilir misiniz?"

İriyarı, pos bıyıklı biriydi gardiyan. Söyleyeceklerimi bitirmiştim ama o hâlâ bir şeyler daha söylememi bekliyor gibiydi. Vereceği cevaba göre siparişlerimi sıralayacaktım. Meğerse, havalandırmada oturan herkes beni izliyormuş. Yeni arkadaşlarıyla muhabbete dalan Ahmet telaşla yanıma geldi. Onun içtiği sigarayı da listeme ekleyip sıraladım gardiyana. Birkaç gazete adının yanı sıra bir de "Öküz" dergisi sipariş ettim. Aslında cezaevinde bu tür ihtiyaçların bir gün önceden postaya yazıldığını ve ancak bu şekilde alınabileceğini bilemezdim acemi bir tutuklu olarak. Ahmet'in kolumdan çekiştirmesi beni alıkoyamadı. Sanırım biraz da öfke duyuyordum içimden gardiyanlara ve tüm kolluk görevlilerine. Madem ki yemekhaneye kaytarmış ense yapıyordu, pekâlâ gidip istediklerimi alabilirdi.

"Sen gazeteci degil misen?"

Konuşmasından ve biraz da görünümünden, karşımdaki yarmanın ait olduğu coğrafyaya ilişkin bir tahmin belirdi hemen aklımda. Sorusunu onaylayarak tekrar istediklerimi yineledim. Ama o isteklerimden sadece bir tanesi ve haliyle en sonuncusuna takılmıştı bizimkisi.

"Öküz?"

Sonundaki dergi cümlesini kasten söylemeyerek, "Evet, Öküz," dedim.

"Öküz?"

"Evet."

Arkasına dönüp arkadaşlarına baktı; onlar konuşmaların sonuna yetişmiş, şaşkınlıkla bizi izliyorlardı. Ahmet de kolumdan çekiştirmeyi bırakmıştı. Posbıyık iyice yüzümü inceledi. Yine arkadaşlarına döndü. Gözleriyle beni işaret etti ve garip bir mimik devinimiyle anlayamadığım bir soru fırlattı diğer gardiyanlara. Ama kimse yardımına koşamaz-

dı, ya da en azından siyasi suçtan içeride bulunan birine ilişip sicillerini bozma tehlikesini göze almazlardı. Ben inat ettikçe bizim posbıyık da muhteşem bir karşı duruş örneği sergiliyordu. Uzun bir bekleyişten sonra sipariş listemin en son maddesini bana bir kez daha doğrulattıktan sonra o muhteşem cevabı yapıştırdı:

"Cezaevine canli heyvan sokmak yasaktır hemşerim!!!"

İşte tam o andan itibaren, yani cezaevine girişimin hemen ertesi günü dünyanın hangi coğrafyasından geldiğini tahmin bile edemediğim bu gardiyan yüzümü güldürdü. Hatta salt yüzümü değil, bütün benliğimi saran ve içimde büyüyen kahkahalarımı havalandırmanın uzun duvarlarından görünen gökyüzüne doğru kaldırdığım yüzümle haykırdım. Ancak bu olaydan sonra kendimi unutmaya karar verdim. Ne kadar kalacağımızı bilmediğimiz bu mekânda o gün çevreme birlikte kalacağım insanlara döndüm yüzümü. Ve hikâyelerine. Tahir Amcayla tanışmam bu kararı aldığımın hemen sonrasına denk düşer. Hikâyesini öğrendiğimde de kendiminkinden utandım. İşte Tahir Amcanın traji-komik hikâyesi...

Güzel gözleri vardı Tahir Amcanın. İlerleyen yaşına karşın alabildiğine parıldıyordu çağla yeşili gözleri. Yetmiş ya da daha yukarı olmalıydı yaşı. İlk dikkatimi çeken şey yaşı olmuştu zaten. Sonra gözleri. Şalvarı ve yeleğiyle tipik bir köylü gibi görünse de, farklıydı. Havalandırmada bir aşağı-bir yukarı ağır adımlarla yürüyor, arada bir gökyüzüne bakıyordu. O yaşta bir insanın olması gereken en son yerdeydi.

Yanına yaklaşıp selam verdim, durup yüzüme baktı. Bir süre inceledikten sonra, "Ve Aleyküm Selam," dedi yüksek bir ses tonuyla. Selamımı alınca adımlarımı onun durağan hızına uydurup yanında yürümeye başladım. Bir süre sessiz-

ce yürüdük beraber. Birkaç kez duvara kadar gidip döndükten sonra durdu. Ben de durdum. Yine baktı yüzüme. Güzel dişlerini göstere göstere gülümsedi.

"Seni niye attılar ki buraya çocuk?" dedi.

Ellerimi iki yana açıp aslında benim de bilmediğimi işaret ettim; hem de dudaklarımı bükerek. Tekrar gülümseyip yeniden adımlamaya başladı. Bir yere yetişmeyeceği ağır adımlarından belliydi. Halbuki ben de bir yere yetişmeyecektim ama hızlı adımlarla bir önüne geçiyor, durunca bir gerisine düşüyordum. Tekrar durdu. Niyeyse konuşacağı zaman duruyordu.

"Benim adım Tahir," deyiverdi.

Tanışmadığımızı hatırladım. Aceleyle adımı söyledikten sonra eğilip elini öptüm. Yumuşacık ve hoş kokulu elini alnıma götürdüğümde daha başımı kaldırmadan o da alnımdan öptü. Çok az konuşuyordu, konuşmakta oldukça ketum davranmasına karşın çok şey anlatıyordu aslında. O kadar güzel ve asil bir duruşu vardı ki, hiç konuşmadan saygınızı kazanabiliyordu. Kimlerden olduğumu sordu. Ailemin adını söylediğimde tebessüm ederek başını salladı. Tanımıştı ailemi ama üzerinde fazla durmadı. Yeniden yürümeye başladığımızda aslında ketum davranan tarafın ben olduğumu düşündüm. O daha sormadan kısaca öykümü anlattım. Buraya bizi suçsuz, günahsız attıklarını eklemeyi de unutmadım cümlemin sonuna. Ancak o zaman anlattı hikâyesini:

Tahir Amca, geniş arazileri olan bir adam. Diyarbakır'a yakın köylerden birinde oturuyor. Hali vakti yerinde:

"Köyümüzdeki koruculardan biri geldi ziyaretime. Tarla kiralamak istediğini söyledi. Hepsini ekemiyorum zaten. Vereyim dedim. Anlaştık, el sıkıştık. Sonra namussuz, ot ekiyor tarlaya. Jandarma da basıyor tabii. Tarlanın sahibi kim?

Ben. Kime kiralamışım? Korucuya. Peki, var mı yazı, senet-sepet? Yok."

Soru-cevap şeklinde anlattıklarından anladım uyuşturucu suçundan yattığını. Koğuşun büyük bir bölümünü de Hakkari Yüksekova'lılar oluşturuyordu. Tek değildi Tahir Amca yani.

"Kötü," dedim Tahir Amcaya. Yattığı suç kadar, suçun nevi de önemliydi. "Bilip bilmeden esrardan yatıyor diyecekler, o kötü aslında," deyince karşı çıktı.

"Ne esrarı oğlum?"

Şaşırmıştım.

"Peki, nedir senin suçun Tahir Amca, uyuşturucu madde kaçakçılığı değil mi?"

"Yok," dedi önce. Sonra suçunu açıkladı:

"PTT'ye yardım yataklık!"

Daha adını dahi telaffuz edemediği bir suçtan yatıyordu Tahir Amca. Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne çıkartıldığında hayal gücü sınır tanımayan savcı şöyle bir iddianame hazırlamıştı:

"Bu adam esrarı ekmiş, jandarma basınasa hasat edecek ve esrar yapacak, sonra satacak, kazandığı parayı PKK'ya verecek, bu nedenle istenecek ceza PKK'ya, ya da Tahir amcanın telaffuzuyla PTT'ye yardım yataklık..."

"KİMLİKLER LÜTFEN!"

Eğer İpek Yolu'nun o ufukta biten sıcak asfaltında otomobil kullanmamışsanız, siz aslında eziyet nedir bilmiyorsunuzdur. Yoldan yansıyan kör edici kızgın güneş ışınları ve inadına virajsız, uzadıkça uzayan, uzarken büyüyen bir yol. Sıcaktan mayıştıkça direksiyon hâkimiyetini kaybedersiniz. Elleriniz terler, vıcık vıcık kayar. Kendinizi diğer şeritte bulmanız işten bile değildir. Geniş yolun size ait olmayan bölümüne geçmeniz garipsenmez çoğu zaman. Karşıdan gelen araç sizi kendi şeridinde gördüğü zaman anlar halinizi, o uyanıksa mutlaka ama mutlaka az önce bir kamyoncu durağında soğuk su çarpmıştır yüzüne. Çünkü Temmuz'un öğle sıcağında İpek Yolu'nda direksiyon sallıyorsanız, uyanık

olma ihtimaliniz çok düşüktür. Uyanık değilseniz zaten aynı şeritte olursunuz ve siz de mayışmışsanız, yanınızda da sizi uyandırmayı görev edinmiş biri yoksa, biraz sonra korkunç bir gürültünün ardından fena halde uyanacağınıza bahse girebilirim. Yalnız bu uyanıklığın ne kadar süreceği konusunda kimse bir garanti veremez. Şöyle bir kıvrılıp sağınızdan, geçip gider. Siz de şeridinize geçmiş bir kamyona yol vermezlik de edemezsiniz katiyen. Çünkü o kamyoncuyu uyandırmaya yetecek bir tümsek bile yoktur yolda.

Yoldayız. Dikiz aynasında otomobiller için yapılan küçük oyuncaklardan biri asılı. İşlevi gereği sizin otomobilinizle çukurlara girmeniz, güneşten solmuş ve toz topraktan kararmış o sevimsiz yaratığın da 'cirk cirk' diye iğrenç sesler çıkarması gerekir. Ama bizimki çıkartmıyor. Yol temiz olduğundan sadece sallanıyor ve sıcakla birlikte daha çok beni hipnotize etmeye uğraşıyor. Arada bir patlatıyorum suratına. Her şey o kadar sessiz ki, açık pencerelerden bile çok az şey duyuluyor. Sanki ses dalgaları da sıcakla birlikte eriyip yok olmuş.

Aracımızdaki tek ses Faruk'un horultusu. Bu sıcakta bile uyumayı becerebiliyor ya, 'helal olsun' diyorum içimden. Motorun sesini bile bastırıyor horultusu, hem de o uzun boyuyla arkada iki büklüm dururken. Şeyhmus uyur uyanık bir halde. Kafası arabanın salınımıyla gidip geliyor öne arkaya doğru. Yanımda da Ahmet var, kameramanım. O da garip bir halde. Uyudu mu, öldü mü, anlamak zor. Arada gözlemliyorum, bu sıcakta ölmek işten bile değil, ancak kokmaya başlarsa anlayacağım öldüğünü! Yoksa kolumu uzatıp dürtmeye bile gücümün kalmadığını hissediyorum.

Aklıma Habur sınır kapısında kilometrelerce uzayan kamyon kuyrukları geliyor. Daha birkaç saat önce adamlar-

la konuşup, görüntülerini almıştık. Habur'un makus talihine kendi bahtsız yazgıları eklenen şoförler neler çekiyorlar, şimdi çok daha iyi anlıyorum. Günlerce araçlarında yatıp kalkıyorlar. Güneş başlarının üstüne doğup, başlarının üstünden batıyor. Can dayanmaz bu işe. Üstelik onlarca kontrol noktasından geçiyorlar Habur'a ulaşmak için. Polislerin ve askerlerin neredeyse on kilometrede bir kurdukları kontrol noktaları eziyetin başka bir biçimi; tabii yollarda ekmeğini arayanlar da kurban.

Kontrol noktalarını düşünerek yüzümü buruşturmaya hazırlanıyordum ki, birini seçtim uzaktan. Asfalttan yükselen hava dalgası eşliğinde, devinim içindeydi. Elli metre mesafeye yerleştirdikleri kırmızı 'DUR' tabelası haber veriyordu kontrol noktasını. Aslında kontrol edilecek yerimiz kalmamıştı, ama yine de eziyet edeceklerdi bu Allah'ın cehennem sıcağında. Her il ve ilçe sınırına özenle yerleştirilmişlerdi. Bazen iki yüz metre öteden kontrolden çıkıp yenisine girdiğinizde ve hoşnutsuzluğunuzu dile getirdiğinizde pişkin pişkin yapıştırıyorlardı cevabı: "O Nusaybin'in kontrol noktası, burası Şırnak-Cizre'nin." 'E zaten sınır' diyemiyorsunuz, çünkü emir kulu olduklarını söylemeye başladıklarında mecburen süngünüzü düşürüyor, içinizden sıcağa ve bitkinliğinize dua etmelerine dair bir şeyler geveliyorsunuz. Zaten her birindeki hikâye hep aynı olduğundan konuşmuyorsunuz bile. İstediklerini yerine getirip polemiğe girmeden sessizce beklemek en yararlısı ve en çabuk sonuç vereni. Tecrübeyle sabit bir yöntem.

Bidonların arasında slalom yaparak yaklaştığım küçük kulübenin önünde bekleyen tip, oldukça sıradışıydı. Kamuflaj giysileri ve maydanoz destesi gibi bıyıkları vardı. Asker değildi; polis hiç değildi. Durdum kulübenin önünde

ama hâlâ çıkaramamıştım adamın hangi 'güçler'den olduğunu. Bu sıradışılığı konuşmasından da belli oldu hemen. Bin bir soru kafamda uçuşmaya başlamıştı ki, bıyıklı gayet kararlı bir sesle kimliğini koydu ortaya:

"Dur, koriçi!"

Araçta uyuyanlar hemen silkinip camdan gıcır gıcır üniformasıyla bekleyen korucuyu incelemeye başladılar. Kanun çıkmış korucular göreve başlamışlardı, ama ilk kez müşerref oluyorduk. Muhtemelen hayvanları güderken keşfettikleri bu mümtaz şahsiyet, şimdi bize emir kipleriyle bezeli cümleler kuruyordu. Arkaya döndüm ve Faruk'la göz göze geldik. Faruk gıcık çocuktur. Kolluk kuvvetleriyle asla geçinemez. Hiçbirimiz geçinemeyiz aslında ama onun özel bir ilgisi vardır.

Faruk sesini yükselterek, "Bir de bunlar çıktı başımıza haa," dedi.

Korucu hiç oralı olmadan ve aynı kararlılıkla, "Kimlikler," dedi.

"Abi bakarmısın ya, uluslararası bir karayolunda Allah'ın korucusu yol kesip kimlik kontrolü yapıyor."

Faruk susmak bilmiyordu, bana kalsa hemen verip daha fazla oyalanmamalıydık. Alnımda biriken iri ter damlaları gözüme dolmaya başlamıştı.

"Sen nereden geldin bakalım köy yumurtası!"

Faruk'un bu sözüne artık alınır diyecektim, ama alınmadı.

"Lütfen kimlikler!"

"Faruk abisi, bak lütfen de diyor, hadi verelim kimlikleri." Herkes cin gibi uyanınıştı sıcağın mahmurluğundan. Ufak ufak atışmaya başlamıştık. Adam tınmıyordu bile. Kimlik diye tutturmuştu. Faruk da, vermem kimliğimi, diye adamın damarına bastıkça basıyordu.

"O omuzunda yazan 'GKK' ne demek?"

"Kimlikler!"

"Gevrek köy korucusu mu?"

"Kimliklere bakacağam."

"Senin başka işin yok mu?"

"Kim-lik!"

Faruk'un inat temelinde kurduğu ilişkiye kıkırdamaya başlamıştık. Faruk o kadar gıcık ve adam o kadar kararlıydı ki, işin nereye varacağını merak etmeye başlamıştım.

"Abi sen köyüne dönsene, bak uğraştırma bizi bu sıcakta, daha gidip haber yazacağız, film, kaset uğraşacağız bir sürü. Hadi güzelim, hadi bak, çocukların seni bekler, şimdi tutmayalım biz seni."

"Ben ne dediğından anlamim, kimlikleri verin!"

"Vermiyorum ülen kimlik mimlik, ne yapacaksın?"

"Bak valla kımıtanıma açacağam söyliyecağam sizi, ha bu da telsızdır bilesen!" Elindeki telsizi sallıyordu bu arada.

Korucunun bu yüksek perdeden çıkışına, derme çatma kulübede bekleyen arkadaşı yetişti. Merakla olanları izlemeye başladı, iki numaralı köy yumurtası. İş ciddiye binmişti şimdi. Ama bu eşsiz diyaloğa gülmekten müdahale edemiyorduk. Kendimi zorlayıp Faruk'a çıkıştım biraz. Ardından tartışmaya bir son vermek için cüzdanımı çıkarmak üzere elimi arka cebime attım, ancak Faruk durdurdu beni. Kendi cüzdanını işaret edip gözleriyle yapacağını izlememi istedi.

Cüzdanından bankamatik ya da nam-ı diğer ATM kartını çıkartıp korucuya uzattı Faruk. Aynı şeyi bizim de yapmamızı istedi. Ben ve Ahmet de ATM kartlarımızı koyduk adamın avucuna. Oyunbozanlık eden Şeyhmus, Başbakanlık Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü'nün vermiş olduğu sarı basın kartını uzattı.

Adam aldı kartları eline. O kartları, biz onu merakla izlemeye başladık. Daha kartları verdiğimiz andan itibaren yumuşayan yüz hatları iyiden iyiye yayılarak gülümsemeye dönüştü. ATM kartlarını bir elinden ötekine geçiriyor, dikkatle ve ilgiyle inceliyordu. Sonra kartın üzerinde kuş şeklindeki hologramı güneşe tutup onlarca renge dönüşen yüzeyini inceledi. Arkadaşı da omuzlarının üzerinden kartlara bakmaya çalışıyordu. Sonra birini ona verdi. Beraberce incelediler uzun uzun. Aracımızın içerisinde de patlamaya hazır bir sessizlik hüküm sürüyordu. Herkes gülmemek için zorluyordu kendini. Faruk'la göz göze gelmemeye dikkat ediyordum. Çünkü o bakışların fırlama ifadesiyle buluşur buluşmaz patlayacak ve makaraları koyverecektik. Ahmet yanımda başını önüne eğmiş vaziyette kıkırdıyordu. Dudaklarını ısırıp, ona da sert bir dirsek attıktan sonra yolun diğer tarafına bakmaya başladım. Derin nefes alıp gülmekle ilgili düşünceleri kafamdan kovmaya çalıştım. Adamın ne yapacağını merak ediyordum. Sonuçta en fazla takıldığımız kontrol noktası bu olmuştu, ama günün bütün stresi dağılıyordu bu vesileyle.

İki haşarı çocuk gibi sırıtıp eğlenerek kartları incelemeye devam ediyorlardı. Faruk hafifçe öksürerek dikkatlerini çektiğinde adamlar yeniden ciddi ve sert ifadelerine geri döndüler. Şeyhmus'un sarı basın kartını sol eline, ATM kartlarını da sağ eline aldı sonra. Aracımıza yaklaştı ve içeriye doğru sarı basın kartını uzatarak, diğer elinde duran ATM kartlarını işaret etti:

"Senin bundan yok midir?"

Artık kim olsa tutamazdı bizi, e sabır da bir yere kadar hani. Kurulu saat gibi bir anda başladık gülmeye. Bizim ATM kartlarımız yeterli görülmüştü kontrol noktasından geçmek için ama Şeyhmuş'un sarı basın kartı sorun çıkarmışa benzi-

yordu. Sessiz olmaya çalışan ama beceremeyince garip bir şeye dönüşen kahkahalarımıza bir anlam veremediler. Tam susacak gibi olduğumuzda, birimiz diğeriyle göz göze geliyor, yeniden başlıyorduk kahkahalara. Ne kadar sürdü bilmiyorum ama karnım ağrımaya başlamıştı gülmekten.

Şeyhmus gözyaşlarını sildikten sonra, "Kusura bakma, ben evde bıraktım hanım para çeksin diye," dedi.

Bizimki her kelimesini anlamış gibi kartların tamamını bir eline geçirip uzattı ve yolu göstererek, "Buyurun tişkür ederim," dedi.

Vitesi bire taktıktan sonra iki kez kalkmayı denedim ama beceremedim. Hâlâ gülüyor ve arabayı kontrol edemiyordum. Zor olsa da tekerlekler dönmeye başladı ve oradan hızla uzaklaştık.

On kilometre sonra başka bir kontrol noktasında Faruk aynı numarayı bir uzman çavuşa çekmeye yeltendi ki anlatmaya dilim varmıyor. Fena haşladı adam bizi fena...

BİR YANLIŞ ANLAMA

İstanbul gibidir Dicle Üniversitesi Araştırma Hastanesi. Kozmopolit ve karışık. Gizemli, aynı zamanda bıkkınlık verecek kadar benzerleriyle aynı. Hastane işte, kokusuyla ve koridorlarındaki çaresiz hastalar-hasta yakınlarıyla, hiç kimsenin olmak istemediği mekânlardan biri.

O sıkıntılı hastanenin altıncı katı. Sabah saatleri. Bekleyenler, koridordan koşar adım hızla fırlayan hemşirenin ardından bakıyor. Kimi koridorda, kimi de koridorun açıldığı bekleme salonunda. Aralarından ok gibi fırladı Arzu Hemşire. Sıkıntıdan patlayan hasta sahipleri ve refakatçiler bu ani atraksiyonla biraz da olsa silkindi. Ama Arzu Hemşire'nin gözden kaybolmasıyla yeniden günlük olağan sıkıntı-

larına döndüler. Derken hastabakıcı Nuri attı kendini koridora, ama ters taraftan, hızla Arzu Hemşire'nin çıktığı odaya doğru seğirtti. Topukları kıçına vura vura anında gözden yitti Nuri. Bekleyenler önce Nuri'nin arkasından baktılar, sonra aynı şaşkın bakışlarla birbirlerine. "Hayırdır inşallah" bile diyemeden, bu kez Kezban Hemşire göründü ufuktan. Tenis maçı izler gibi Kezban'ın koşuşturmasına tanık oldular bu kez. Kezban finişe vardığında bütün yüzler koridora dönmüştü. Bu kez kimse 'ḥayırdır inşallah' demeye yeltenmedi. Birinin girip birinin çıktığı odaya ve can havliyle koşuşan Nefroloji Servisi çalışanlarının Olimpiyat ruhuna iyice kendilerini kaptıran hasta sahipleri, Kezban'ın kaybolduğu noktadan kimin çıkacağını merakla beklemeye başladılar. O gün o koridora giren herkes, istem dışı onlarca kişinin baktığı yöne bakacak, ama ilgi çekici bir şey göremeyecekti.

Bekleyenler, çok beklemeden yeni bir eğlence buldular. Nuri süratle yanlarından geçerek biraz önce çıktığı odaya girdiğinde, yüzündeki gerginliği hemen okuyabildiler. O odada garip bir şeyler oluyordu, ama kimse henüz çözememişti işin sırrını. İlk kez o zaman, "Hayırdır inşallah," sesleri yükseldi. Duanın sonuna meraklarını eklemeden de edemediler: "Neler oluyor içeride yahu?"

İçeride, hasta Necmiye'nin başındaki sağlık ekibinden biri her an fırlamaya hazır bekliyordu. Aslında bir hastanın başının bu kadar kalabalık olması sık görülen bir şey değildir Dicle Üniversitesi Araştırma Hastanesi'nde. Hele gün Doçent Doktor Emin Hoca'nın vizite günüyse. Sinirli ve saldırgan tavırlarıyla bilinen hoca, ışık hızıyla hastaların dosyalarını kontrol eder, "Eyisin eyisin," der ve geçer giderdi. Gözlüklerinin üzerinden süzdüğü hastaları asistanlara havale ederdi.

Hoca sinirli, Necmiye korku dolu ve sağlık ekibi gergin, bekleşiyorlardı. Doçent Emin, ayağının biriyle sinirli sinirli tempo tutuyor ve iki dakikada bir yeniden bağırıyordu bütün yöresine özgü tavrı ve şivesiyle:

"Nerde ülen size söyliyem, nerdeeee?"

Nuri bir kez daha koptu gruptan ve kapıdan fırlarken topuklarını birbirine çarptı. Ardından bakanlar bir kez daha içlerinden, 'Uyanık piç' demekten alamadılar kendilerini. Hocanın yanında durmamak en hayırlısıydı. O böyle kızgınken göz önünde olmak, hedef tahtasına dönmekle eşdeğerdi. Nuri bu nedenle hocanın her çıkışmasında kapıya saldırıyor, kimsenin onun önüne geçmesine izin vermeden, kısa bir süre için olsa bile hocadan uzakta nefes alabiliyordu. Gruptan fırlayıp eli boş dönenlerse, her seferinde salak bir pozisyondan kurtulamıyorlardı. Ama bu bile, kesinlikle hocanın azarından evla bir şeydi. Sadece grubun diğer üyeleri bu avanağa küçümseyerek bakıyorlar, o da, 'Hiç değilse denedim' diyen bir nazarla yanıtlıyordu bu bakışları.

Her şey bir önceki gün başlamıştı aslında. Yeni yatan hasta Necmiye, kendisini yatıran Emin Hoca'nın istediği garip tetkiki anımsıyordu. Asistanlardan birinin koltuk altına sıkıştırdığı dosyaya, sonrada asistanın suratına bakarak söylemişti o adını hatırlamadığı tetkiki. "Yarına hazır olsın ha." Ama hazır olmamıştı işte. Doçent Emin'in istediği tetkik, bilgisayar işlemi gerektiren bir filmdi: Scanning. 'Bilgisayarlı tomografi' de diyebiliriz buna. Hastayı bağlar ve fırın gibi bir aletin içerisine sokarsınız. Etrafında oluşan manyetik alanla hastalığın patolojik bulguları elde edilir. Sonuçta hastanın eline film ve rapor verilerek gönderilir. Yatan hastalarda bu işlem görevliler tarafından

yapılır. Hizmetliler, film ve raporların takibi ve bunların yatan hastanın başucunda bulunan yatan hasta dosyasına konulması işleriyle yükümlüdürler. Lâkin o gün ne dosyada, ne de başka bir yerde film sonuçları vardı. Bu işten birinci dereceden sorumlu Nuri'nin tezcanlı davranmasının bir nedeni de buydu.

Hoca artık hastaya da kızmaya başlamıştı. Burnundan soluyordu. Yine gözden kaybolan Nuri'nin dönmesini beklerken çatacak yer arıyor, daha dakikası bile dolmadan halihazırda bekleyenlerden birini daha Nuri'nin arkasından gönderiyordu. Gidenler eli boş döndüğü için, hocanın sinir katsayıları zıpladıkça rengi de değişiyor, kızarıp, bozarıyordu.

"Bi pok beceremisız, bi de karşımda durisiz bele heyvanlar."

Her geçen dakikanın ardından hocanın rengi değişe dursun, yeni gelenler de çaresizlikle dudaklarını bükünce çıngar koptu. Esasında doktorlar arasında okunduğu haliyle 'sken' diye adlandırılan scanning, hocanın ağzından bol şive katılmış haliyle ve tüm kızgınlığıyla odanın ve hastanenin duvarlarında çınladı.

"Nerde bunın sikeniiii!"

Nefroloji servisi elemanlarının yanı sıra, hasta Necmiye, koridorda ve salonda bekleyenler, hatta bir üst ve alt kattakiler bile korku ve şaşkınlıkla irkildiler.

"Ülen size diyiyem nerde bu karinın sikeniiii!"

Kimsenin verecek bir cevabı yoktu. İğne olmuş, samanlığa düşmüştü âdeta. Koskoca hastanede Nuri ve yardımcılarının bakmadığı yer kalmamış, ama bulunamamıştı terbiyesiz isimli film. Hoca filmin bulunması ümitlerinin bittiğini anladığında, servisin içerisine düştüğü lakaytlık ve sarsılan otoritesinin verdiği sızı içerisinde bağırıyordu.

"Oğlım beni duymisız, ben annamam bulacaksız, nerde bunın sikeniiii!"

Sesi her defasında bir üst perdeden yayılıyordu hastaneye. Her bağırışında koridordan duyulan sesi yorumlamaya bile cesaret edemeyen hasta sahipleri, kapıya biraz daha yanaşarak ve bakışlarıyla birbirini onaylayarak, en nihayetinde duydukları şeyin aynen duydukları gibi olduğuna karar verdiler. İçeride bir doktor vardı ve kafayı yemişti onlara göre. Öyle ya, adam haşa huzurdan terbiyesiz terbiyesiz konuşuyordu. Birkaç kişi, "Tövbe estağfurullah," deyip yeniden yerlerine geçerek olacakları beklemeye başladılar.

Nefroloji servisi elemanları tam kadro gerginliğin doruklarındaydılar. En az dışarıda merakla bekleyenler gibi, onlar da işin nereye varacağını merakla karışık bir korkuyla bekliyorlardı. Kimse konuşmuyor, işin doğrusu konuşmaya cesaret edemiyordu. Konuşulacak bir şey de yoktu aslında. Sessizlik daha huzursuz ediciydi. Birilerinin bunu bozmasını diliyordu herkes içinden. Odadaki tek ses, hocanın ayağıyla tuttuğu ritmik sinirlilik temposuydu.

Sessizliği yine hoca bozacakmış gibi görünüyordu, yeniden ağzını açtığında herkes dökülecek o terbiyesiz film adını içinden hocayla birlikte tekrar edecekti ki, kapı 'cırrr' diye gıcırdayarak açıldı. Orta yaşlı mahcup bir adam belirdi eşikte. Hoca ağzı açık, gelene baktı. Hastanın etrafında halka olanlar derin bir 'ohhhh' çektiler. En azından içeriye vizite saatlerinde girme cesareti gösteren bu adam, gelecek tepkiyi de peşin peşin kabul etmişti; paparayı yiyecekti. Acıyarak ve biraz da sevinerek baktılar adama.

"Benim," dedi, içeriye giren adam.

Hoca bir kez daha bağıramadığı için ağzı hâlâ açıktı. Önce bu hasta sahibi olduğu anlaşılan adamın içeriye gir-

mekle gösterdiği cesarete, ardından da bu cesareti ileriye götürüp konuşmasına alabildiğine şaşkın bakakaldı. Ama adamın ne dediğini anlamamıştı. Aşağılar gibi ve şaşkınlığını yansıtan bir sesle sordu Hoca:

"Ne dedıııın seen?"

Adam mahcup yeniden tekrarladı:

"Benim hocam!"

"Kimsin oğlıımmm?"

"Aha bu karinın sikeni!!!"

İşte o zaman odadaki tek ses olma özelliğini elinden bırakmayan ve hocanın ayakkabısından yayılan tıkırtı da sustu. Hoca o meşum filmin adını defalarca kendi şivesiyle bağırıp tekrar edince, hasta Necmiye'nin kocası da kendinin bayağıca olsa da çağırıldığını düşünmüştü.

Hoca ne diyeceğini bilemez halde bir süre daha izledi adamı. Öğrencileri ve personelinin yanında sert imajına toz kondurmaktan asla hoşlanmayan hoca bile afallamıştı. Ne yapacağını bilemez halde personeline baktı. Ama onlar için intikam saati gelmişti işte, tek biri yardımına koşmadı hocanın. Öyle firavun gibi ortada kalmıştı Doçent Emin Hoca. Bir daha dönüp Necmiye'ye baktı, sonra tekrar personeline, ama o Doçent Doktor Emin Hoca'ydı ve her durumu kurtarabilirdi.

Bir kez daha öyle yaptı ve hastanın 'siken'inin omzuna pat pat diye vurup, "Eyidir eyidir," dedikten sonra toz oldu.

FİLMİN İÇERİĞİ

Adam gölgelerle birlikte artık biraz serinlemeye yüz tutan sokaklarda yürümeye başladığında, aklına ev halkına iyi bir ziyafet çekme fikri gelir. İyi ziyafetin karşılığı da mangal yakınakla özdeş olduğu için ani bir çarkla dönüp ciğerciye girer. Biraz sonra bir elinde ciğer, diğer elinde en iyisinden odun kömürü olduğu halde Dört Ayaklı Minare'den aşağıya inerek evine doğru yollanır yeniden. Geniş bir havş (avlu) içerisine kurulmuş bazalt evine girince, hemen sağa sola emirler yağdırır. Küçük oğlu mangala boca ettiği kömürleri yakmaya uğraşırken, o da halis ceviz kütüğünün üzerine yatırır ciğeri. Salt bu iş için sakladığı kallavi bıçağını hafifçe masattan geçirdikten sonra, çalar tapta-

ze ciğerin üzerine. Kütüğün üzerinde önce ikiye böldüğü ciğerin bir parçası akan kanla birlikte kütüğün üzerinden yere düşer. Fakat o işine daldığından pusuda bekleyen kediyi göremez. Parçayı kaptığı gibi uyuz kedi merdivenlere doğru seğirtir. Havşı inleten 'ülen ülen ülen' nidalarıyla, elindeki bıçağıyla kedinin peşine düşer. Kedi üst eyvana, o da eyvana, kedi damın merdivenlerine, o da arkasında. Kovalamaca damın üstüne kadar sürer. Kedi damdan atlar, ama bizimkinin gözünü kan olmasa bile ciğer bürümüş, peşinden salar kendini boşluğa. İnat bu ya, kediyi yakalayacak ve beş para etmez hayvanın ağzından alacak canım ciğerini. İnce sokağa girer girmez kedi bir köşeden döner. O da hızını kesmeden dalar köşeden. Zınk diye durur yerinde. Ayaklarının altında can çekişmekte olan bir adam vardır. Karnı delik deşik ve çevresi kan gölü. Daha bismillah demeden adam teslim eder ruhunu ve oracıkta ölür.

Bunun şokunu yaşarken pencerelerin birinden keskin bir kadın sesi mahalleyi birbirine katar. Elinde kanlı bıçakla, adamı derdest edip mahkemeye çıkarırlar. Aklında lezzetli bir akşam yemeği düşü henüz dağılmamışken hakim sorar: "Evladım niye yaptın?" Bizimki neredeyse hiç düşünmeden, "Uydi," der. Hakim ne kadar sorsa bizimki çaresiz hep aynı sözcüğü yineler: "Uydi." Cinayetten atarlar adamı içeri. Hatırı sayılır bir süre içeride yattıktan sonra gerçek katil vicdan azabına dayanamayarak teslim olur. Bizimki yeniden hakim karşısında. "Eee sen yapmamışsın, niye söylemedin oğlum?" İşte o zaman konuşur bizimki: "Ne deseydim hakim beg, her şey o keder uydi ki..."

Yapıldığı sıralarda Ortadoğu'nun en büyük salonu olan Dilan Sineması'nın zamana yenilerek mitoz bölünmeyle birçok küçük saloncuğa ayrılmasını hatırlayınca, aklıma

geldi bu eski hikâye. Geniş bir alana yerleştirilen oturma grupları, üç katlı locası ve eşsiz tavan oymalarıyla gerçekten görülmeye değer bir salonken, bu yeni kimliksiz haline getirilmesine çok da kızamıyor insan; çünkü kimlik bunalımı yaşayan kent sakinleri için salon gerçekten de, "Uydi".

İşte bu ünlü Dilan Sineması, tarihi günlerinden birini yaşıyordu. Sinemanın önündeki kuyruk yüzlerce metreye ulaşmıştı. Bölgenin gerçeğini yansıttığını iddia eden çok muhteşem bir yapıt (!) vizyona girmişti ve insanlar akın akın sinemanın bulunduğu Dağkapı'ya geliyordu.

Olay medyanın da ilgisini çekmişti. Bu vesileyle bölgede süren 'düşük yoğunluklu savaş'ın istatistikleri bile çıkartılmıştı. İzleyiciler kadar olmasa da hatırı sayılır medya mensubu sinemanın önüne yerleşmiş, içeri girenlere soru soruyorlardı. Kimi kameranın karşısına geçmiş anons yapıyor ve bölgede yaşananları en trajik cümleleri seçmeye özen göstererek anlatmaya çalışıyordu. Buna delil olarak filmi ve kalabalığı gösteriyordu.

Derken film başladı. Sığabilenler doluştukları salonda filmi izlediler. Salon kalabalık ve havasızdı. Üstelik oturacak yer bulamayanlar bile vardı. Ne de olsa filmi ilk izlemenin onuru başkaydı, dışarıya çıktıktan sonra filmi izlemeyenlere göre konuşacak daha fazla şeyi olacağından tıkış tıkış olsa da eziyete katlanılabilirdi.

Filmin sonları yaklaştığında zaten bedavaya içeri girmiş olan medyanın güzide temsilcileri dışarıya sökün ettiler. Girerken söyleşiler yapılmıştı, çıkarken de görüşler alınarak haber tamamlanmalıydı, tüm dert buydu işte.

Sinemanın kapısındaki bu vaveylayı izlerken yerel televizyonlardan bir ekip dışarıya fırlayarak diğerlerinin yanında yerini aldı. Kameraman çıkış kapısını kadraja ala-

rak netlik ayarını yaptı ve muhabirinden ses kontrolü isteyerek son hazırlıklarını da yerine getirdi.

Film biter bitmez insanlar biraz da umduklarını bulamamanın sıkıntısıyla, dışarıya, temiz havaya sökün ettiler. Bizim yerel televizyon muhabiri de biraz heyecanlı ve önceden hazırladığı belli olan ilginç (!) bir soruyu yöneltti çıkanlara: "Filmin içeriğini nasıl buldunuz?"

Yani illa ki mikrofonu dayamışsan ve illa ki çıkanlara filmden sonra ikinci bir eziyet yaşatacaksan, niye böyle bir soru? Dikkatle olacakları izliyoruz. Çünkü soru garip ve soruyu yönelttikleri de bizim insanlar; durum böyle olunca her şeyin yolunda gitmesi artık mucize kabilinden.

Muhabir, heyecanlı bir halde üç kişiye aynı soruyu yöneltti: "Filmin içeriğini nasıl buldunuz?" Daha dışarıya çıkar çıkmaz böyle garip bir soruyla kafası karışan benim zavallı insanım ne desin, üçünden de aynı cevap:

"Vallahi abe, içerisi çok kalabalıkti."

Ee, öyle soruya böyle cevap da çok güzel uydi hani...

SOĞUK MİSAFİR

Karacadağ henüz lavlarını döke saça akıtan bir volkanken, bir gün bu kızgın lavların soğuyacağını, taşlaşıp bazalt haline geleceğini ve üzerine dünyanın en güzel kentlerinden birinin kurulacağını bilemezdi elbette. Hele o bazaltların kesilip yine dünyanın en güzel surlarına dönüşeceğini ve kenti çepeçevre saracağını tahmin bile edemezdi.

Her ne kadar adı dağ olsa da aslında uysal, güzel bir tepedir Karacadağ. Yüzyıllar boyunca ufalanıp toprağa dönüşen o soğuk taşlarda yetişen güzel bitkilerden beslenen hayvanların sütünün lezzetini anlatmak kolay değildir. O mis kokulu sütten yapılma yoğurdu tadanlar, peyniri damağında ezenler gerçekten de şanslıdır. Lavaşın içine tereyağını ince bir taba-

ka halinde sürdükten sonra üzerine ufaladığınız lorun, yağ ve lavaşla oluşturduğu birliktelik kusursuza yakındır. Bu karışımın yanında ihtiyacınız olan tek şey, karlarını eriten Karacadağ'ın tadına doyulmaz suyundan yapılmış ve içerisine azıcık ezip bıraktığınız kara reyhanla misler gibi kokan ayrandır. Böyle bir lezzet sağanağına kim hayır diyebilir ki?

İşte bu nedenle, ağzının tadını bilen herkes, mevsimi gelince peynir yaptırmaya Karacadağ'a gider. Yoğurt, lor ve tereyağının hası için de yine Karacadağ'ın yolunu aşındırır Diyarbakırlılar. Her şey öyle doğal, öyle tadında ve öyle kendi gibidir ki Karacadağ'da. Kuşkusuz bu dağın en çok nam vermiş ürünü de örüklü peynirdir. Eskiler anlatır; örüklü peynirin lezzeti öyle bir lezzetmiş ki, kendisini tadana bir daha unutturmazmış.

Neredeyse bütün Diyarbakırlılar kendi peynirini kendisi eritir. Peynir de Karacadağ'da eritilir. Öyle bakkaldan, marketten alınmaz. Duracaksın başında, kazanlarda kaynarken kokusunu çekeceksin içine. Dağın kokusudur bu. Bütün Karacadağ'ın kokusunu, güzelliğini, tadını özünde biriktiren sütün peynire kesmesi heyecan vericidir.

Baharla birlikte gelin gibi süslenir Karacadağ. Büyük bir törene hazırlanır âdeta herkes. Kıpkızıl gelincik çiçeklerinin arasına kurulur kazanlar. Bir yandan süt peynire demlenir, öbür yandan kazanlarda sakız kıvamına gelinceye kadar eritilir.

Peynir otu kokar Mamo Köyü. Diğer köyler gibi peynir ve peynir otu kokar. Sert kayaların altından fışkıran bu ıtırlı bitki, Arnavut biberinin hasıyla birleşip erimiş peynirin içine girince tadına doyulmaz bir lezzet çıkar ortaya. Sonra, tenekelere basılır peynir. Kaya tuzu ve suyu eklenir, özenle havası alınır, kurşun eritilip lehimlenir, dünyadan

yalıtılır. Ardından da buzhanelere gönderilir. O yumurta pişiren sıcaklarda, serinde geçirir yazı peynir. Olgunlaşır ve mevsim sonbahara durduğunda sofraların en has lezzeti olur.

Herkes gibi o da yollara düştü baharla birlikte: Küçük amcam Enver, nam-ı diğer Eno. Enver'in her bahar tekrarlanan peynir seferleri meşhurdur. Aslında angarya bir iştir ya; Karacadağ'ın büyülü güzelliği ve Enver'in fotoğraf merakı yan yana gelince karşı konulamaz, seyreyleyin cümbüşü. Böylece her yıl fotoğraf makinesiyle birlikte yolunu tutar Karacadağ'ın. Hem peynir yaptırır, hem de gördüğü her türlü çiçeğin böceğin fotoğrafını çeker, sanki ilk defa karşılaşmışçasına.

Çok misafirperverdir Karacadağlılar. Elinde fotoğraf makinesi, kıvır kıvır saçlarıyla bizim sanat düşkünü Enver'i de bağırlarına bastıklarına göre, bize de misafirperverlik konusundaki haklarını teslim etmek düşer kuşkusuz.

Resim eğitimi almıştır halbuki, ama niyeyse tuvale, boyaya ısınmamıştır içi. Resim yapmaktan çok, fotoğraf çeker. İlginçtir; fotoğraf meselleri, çektiği fotoğraflardan daha ünlüdür. Kendi fotoğrafının çekilmesinden pek hazzetmez. Bir devenin üzerine oturduktan sonra çektirdiği fotoğrafını gözleri iyi görmeyen annesine gösterdiğinde, yemin etti bir daha fotoğraf çektirmemeye. Çünkü o saf ve masum tavrıyla Zekiye Hatun, devenin üzerindeki oğlunun fotoğrafına bakarak, daha doğrusu elindeki karttaki nesneleri seçmeye çalışarak sormuştu oğluna: "Oğlum, bunlardan hangisi sensin?"

Tek bir fotoğraf gezisi olaysız bitmez. Her nasılsa türlü türlü, akla ziyan hadiseler onun başına gelir. Hep de anlatır yaşadıklarını. Bir fotoğraf gezisinin ardından köy mi-

nibüsüyle Diyarbakır'a dönerken güneşi fark eder Enver. Farklı bir kızıllığa bürünen akşam güneşi minibüsün camlarından içeriye süzülerek, kanına girer. Şoförden kısa bir süreliğine durmasını rica eder. Şoför bir ihtiyacı olduğunu düşünerek hemen durur. Araçtan atlar atlamaz sırt çantasını açar bizimki. Herkes işemek yerine çantasını açan Enver'i izlemeye başlar. Çantasından makinesini ve sehpasını çıkartır. Özenle, ama adamları fazla bekletmemek için hızlı bir çalışmayla hazırlar alet edevatını. Kızıllara bürünen güneşi batarken tam istediği pozisyonda yakalar. Çektikten sonra yine hızlıca toparlanır ve arabaya biner. Bekletmiş olduğundan biraz mahcup, yerine oturunca, şoför deminden beri merakla diktiği bakışlarına bir de soru ekler: "Niye çektin ki abe, her gün öyle inip çıkıyor zaten."

Eno'nun bütün mesellerini severim; ama içlerinden biri var ki Mamo Köyü'nde yaşanan, gerçekten unutulmaz bir hikâyedir.

Güneşin tüm azametiyle doğmaya başladığı saatlerde varır Enver menziline. Karacadağ'ın şirin köylerinden biridir Enver'in gittiği: Mamo Köyü. Basık evlerden oluşan köyde, tek tük ağaç bulunur. Nedense ağaç yetiştirilmez bu köylerde. Diyarbakır, o güzelim ormanlarını maden ocaklarına kurban verdikten sonra tepkilidir ağaca belki. Belki de sert bazalt geçit vermez ağaçların köklerine.

Mamolu Hacı en iyi müşterisini çok sever. Enver'in peynir seferlerinde kimi zaman siparişler çoğalır, bu lezzet seferinde komşu, arkadaş istekleri de sıralanır. Yüklüdür Enver'in sipariş listesi. Ama sevmesi müşteriliğinden değildir. Sıcakkanlıdır Enver, üç dilde konuşup en az iki dilde espri yapabilir. Fıkraları Kürtçe'ye, Zazaca'ya çevirip anlattığın-

da etrafında toplananların kahkahaları kesilmek bilmez. Siparişler alınır, kazanlar kaynamaya başlar. O boşlukta Enver, en çok sevdiği işe, fotoğrafa döner.

Volkandan püskürüp gelmiş ve taşlaşmış koca bir lav parçasının dibinde biten çiçeklerdir bazen yakaladığı, bazen de sürüsüyle dolanan bir çoban. Küçük yeşil gözlü, sarı kirli saçlı çocukları alır kadrajına, leylekleri ve bütün azametiyle bir kartalı. Bulutların her türlü ve insanın hayal gücünü zorlayan şekillerini, küçücük bir kaplumbağayı. Akşam olduğunda, bu kez de tabak gibi yükselen ayın peşindedir. Sonra binlerce yıldıza, mavimsi karanlıkta ateş gibi yanan koyun gözlerine çevirir objektifini. Kendini uykuya teslim edene kadar bırakmaz elinden fotoğraf makinesini. Henüz filmleri bitmemiştir oysa ki. Saklar, nasılsa Karacadağ'da fotoğrafı çekilecek görüntü bitmez. Yorgun koyar başını yastığına, damın üzerinde, yer yatağında uyur.

Yazın en sıcak günlerinde bile püfür püfür esen Karacadağ rüzgârına kendinizi verdiğinizde, yıldızları da üzerinize bir yorgan gibi sarınırsınız: Dünyanın en güzel uykusundasınızdır artık. Gece demez Diyarbakır sıcağı çünkü. Bir gece dahi tere boğmadan bırakmaz adamı vallahi. Debelenip durursunuz yatağınızda. En sonunda bir kez daha, bir kez daha suyun altına girersiniz. Teninize değince kurur âdeta su. Çaresiz uykudan çok, baygın düşersiniz yatağa. Ama Karacadağ öyle mi? Günü de, gecesi de bir başkadır oranın. Hele o Enver'i de kollarına alan derin uykusu yok mu; bir gecede bin gece uyumuş gibi dinçleştirir adamı.

Cıvıl cıvıl, insanın içine yaşama sevinci dolduran kuş sesleri. Geceki cırcır böcekleri ve kurbağalardan bayrağı teslim alan kuşlar daha tan ağarırken başlar ötmeye; âdeta kurulu bir saat gibi. Dinlenmiş, dinçleşmiş olarak bu doğal

müzik eşliğinde uyanmak koymaz adama. Hatta bu güzel coğrafyaya uyanmak varken, tüm güzelliğine karşın uykuda geçirilen bir dakikaya dahi tahammül edilemez.

Sabah peynirler hazırlanmış, alışveriş tamamlanmıştır. Kapıya kadar gelen minibüse bidonlar, tenekeler yüklenir. Ne kadar güzel olsa da, hep aynı temenniler dilenir ayrılırken: "Bir gün geniş bir zamanda gelmek ve her şeyin tadını bol zaman içerisinde çıkartmak." Tutulmaz bu sözler çoğu zaman. Şehirdeki hayat, böyle durağan değildir çünkü. Aldı mı adamı kollarının arasına, söz ne ki, adını bile unutursun. Köylük yerdeyse çok daha fazla kendinle kalırsın. Düşünmeye daha çok vakit ayrılmıştır sanki; üstelik sessiz ve temiz. Ama artık gitmek zamanı.

Yol üzerinde dönmek için vedalaşırken, aklına makinesinde kalan birkaç pozluk film düşer Enver'in; Hacı ve ailesinin fotoğraflarını çekmediği de. Böyle bir unutkanlığa hayıflanarak teklif eder Hacı'ya. Her seferinde unutmuştur halbuki. Bunun utangaçlığı okunur yüzünden Enver'in. Hacı da gösterdiği tepkiyle aslında ne kadar çok istediğini belli eder, tabii ailesi de. Üstelik bu sefer her zamankinden daha fazla nedenleri vardır fotoğraf çektirmek için. Gerisini Enver anlatıyor:

"Aslında biraz utanarak söyledim. Çünkü köyde onlar peynirlerle uğraşırken, ben hemen her şeyin fotoğrafını çekiyordum. Zaman zaman taşların, bulutların ya da kuşların fotoğrafını çekerken yadırgayarak izliyorlardı beni. Yani bana filmlerini israf ediyorsun gibilerinden bakıyorlar, hatta kendi aralarında dalga geçiyorlardı. Küçük bir kız çocuğunu çekerken Hacı'nın oğullarından biri beni engellemeye çalışarak, "Çekme çekme!" dedi. Ve boşa harcanacak kaygısıyla pantolonumun paçalarından çekiştirerek, "Biz onu ta-

nımıyoruz, benim kardeşim şurada, onu çek." Ona göre, yabancıların fotoğrafını çekmek de, en az börtü böcek fotoğrafları çekmek kadar anlamsız, saçmaydı. Utandım, çünkü onlara açıkyüreklilikle, artan birkaç pozla da sizi çekeceğim diyememiştim. Aslında onları çok kanıksadığımdan kaynaklanıyordu. Her seferinde peynir için Hacı'nın yanına gelirdim. Kendi ailem gibi olmuştu o ve ailesi. Utanmak aklıma başka bir şeyi daha getirmişti. O da aslında Hacı'nın ne kadar doğal ve ne kadar güzel bir ailesinin olduğuydu. Onları bu köyden, bu topraklardan ayrı düşünmek olası değildi. Niye daha önce onları çekmedim diye düşünürken, nasıl bir fotoğraf olacağına da karar vermeye çalıştım. Kapının önünde mi çeksem, yoksa damın üzerine mi çıksak? Biraz yamaçtan aşağıya doğru insek, küçük dereyi arkalarına alırlar ve ben de basardım deklanşöre. Sıradan bir aile fotoğrafı olmasını istemiyordum. Bu eşsiz doğa parçasıyla o kadar güzel örtüşüyorlardı ki, güzel resim vereceklerini biliyordum.

O kadar çocuk o kadar kısa süre içerisinde nasıl bir araya getirildi, şaşıp kaldım. Biri hayvanlarla gitmiş, öbürü kimbilir, dağın hangi yamacına kaçmıştı. Aşağıdaki derede oynamaya gitmişti bir bölümü. Diğerleri kimbilir nerelere. Gizemli bir sözdü fotoğraf onlar için. Şehirden gelen adamın taşıdığı sihirli bir kutu bu kez onlar için çalışacaktı. Zaten bu kadar kısa sürede toparlanmalarının sihirle bir ilgisi muhakkak olmalıydı.

"Her gelen çocuğu Hacı telaşla içeriye sokuyordu. Fotoğraf için kendilerine çekidüzen veriyorlardır diye düşünerek oyalanmaya başladım kapının önünde. Zaten beni ve peynirlerimi taşıyacak minibüsün şoförü akrabalarının yanına gitmişti bir süreliğine. Çok sürmedi Allah'tan. İçeriden bana seslenen Hacı hazır olduklarını söyledi. Ben de seslene-

rek hazır olduğumu ve beklediğimi söyleyince Hacı beni bu kez içeriye çağırdı. Biraz şaşkın girdim içeriye. Halbuki dışarıda eşsiz bir doğa vardı. Şaşkınlığımı üzerimden atmamıştım henüz ama, içeriye girmemle bir kat daha arttı. Hacı ve çocukları gerçekten çok güzel bir resim karesi vermişlerdi bana. Çocukları ve eşiyle toplanıp sıraya dizilmişler, aralarına da daha yapışkan etiketleri sökülmemiş büyük bir 'buzdolabı'nı almışlardı. Yeni alınmış bir dolap, aralarında pırıl pırıl parlıyordu. Üzerine danteller yerleştirilmiş, bir de koskoca nazar boncuğu kondurulmuştu. Gülümsüyorlardı. Bastım deklanşöre. Çok fotoğraf çekmiştim ama ilk kez bu kadar anlamlı bir kare yakalamıştım sanırım. Öyle ya, her gün gözlerini dünyanın en güzel doğalarından birine açıyorlardı, ama ilk kez bir buzdolapları oluyordu. Onlar için değişik ve güzel olan buydu: Buzdolabı..."

Ahmet köye dönen sapağa girmişti ki en az yaydıkları gürültü kadar hızlı olan iki askeri araç önünde sert frenle durdular. Her şey o kadar ani olmuştu ki, bir adım dahi atamadan olduğu yerde kalakalmıştı. Toz-duman içerisindeki araçlardan atlayan askerler hemen silahlarını doğrulttular. Bu işleri sıkça yaptıkları belli oluyordu. Düzenli ve çabuktular.

Üzerinde ağır makineli kulesi bulunan öndeki aracın kapısı yavaşça açıldı. Komutandan önce dumanlar boşaldı dışarıya. İki dirhem, bir çekirdek komutan, ağzında purosu ile yeni cilalanmış botlarını aracın basamaklarına koyduğunda Ahmet bu acınacak haldeyken bile gülmemek için

zor tuttu kendini. Amerika'nın sessiz kasabalarında görev yapan şişman, RayBan gözlüklü karizmatik polislerden biri ile karşı karşıyaydı.

Bununla işim var dedi kendi kendine. Gerçekten işi zordu. Gazeteci olduğunu söyleyemezdi bir kere, hele bu köye gelme nedeninden bahsetmek asla mevzu bahis bile olmazdı. Bu kesinlikle yandığının resmi olurdu. Öyleyse ne demeliydi? Bu bölgede görev yapan her gazeteci gibi onunda yedeğinde bir 'durum yalanı' vardı. Birazdan vereceği zorlu sınav için hızlıca düşünmeli ve duruma göre güncellemeliydi yalanını. Lâkin komutan da en az onun kadar hızlı olacaktı.

"Kimsin lan sen?"

Soru duygusuz ve katiydi. Fütursuzca cevapladı Ahmet.

"Bu köyde bir alacağım var, borçlumun evine gidiyorum."

"Yaa, o cebindeki ne öyle?"

"Deodorant komutanım, bir arkadaşıma almıştım." Ki gerçekten öyleydi, hazır Mardin'e gelmişken Iraktan gelen deodorant spreylerden bir tane almıştı. Telkâri bir kolyeyle birlikte Diyarbakır'a döndüğünde sevgilisine verecekti. Ama zamanlama yanlıştı, hiç değilse köy dönüşü alabilirdi. Dikkat çekmemek için yanına gazeteci olduğuna dair hiçbir şey alınamayı akıl etmiş olan Ahmet nasılsa bunu düşünememişti. Bu kadınlar akıl-fikir koymazlar ki adamda.

Komutanın bakışıyla askerlerden biri Ahmet'e doğrulttuğu silahını omzuna yerleştirip sonra da aramaya girişti. Gömleğinin ön cebindeki deodorant tüpüne bakar bakmaz geri fırladı asker.

"Komutanım, üzerinde Arapça yazılar var."

Askerler güvenlik mesafesinin anında iki katına çıkarırken komutan da karizmasını zedeleme pahasına beylik silahını çekip geriye sıçradı.

"Bomba mı ülen cebindeki?"

"Yok komutanım, vallahi parfüm. Ne işim olur bombayla. Aha göstereyim."

"Dokunma! Sakın dokunma sen!"

Ortam bir anda gerilmişti. Askerler çaktırmadan ayaklarını sürüyerek Ahmet'in etrafındaki daireyi gittikçe genişletiyorlardı. Komutansa rengi benzi atmış bir şekilde bir elinde silahı, öbüründe artık pek keyif alınacak hali kalmamış purosuyla, gerçekten karizmatik değildi artık. Öyle ya, Allahın dağının başında cebindekinin parfüm olduğunu söyleyen biri. Nasıl inanılır ki. Giyimi kuşamı köylüye benzemiyor. Parasını almaya gelmiş köyden, ama cebinde bir nesne var. Mutlaka bu işin içinde bir bit yeniği olmalıydı. Adımlarından birini arkaya attı çevredekilere göstermemeye dikkat ederek. Zira herkes işine odaklandığı için bir tek Ahmet fark etti.

Birinin kontrol etmesi gerekiyordu. Bu kendisi olamazdı, en azından komutandı o, askerlerse böyle günler içindi. Şüphelinin en yakınındaki asker bile çoktan on metreyi aşmıştı. Ama bu işin de yapılması gerekiyordu. Askerlerden birini işaret etti komutan;

"Sen kara çocuk, git al cebinden."

"Komutanım benim teskereme on beş gün var."

"Git al dedim hayvan oğlu hayvan! Silahını arkadaşına ver."

Asker bir komutanına bir Ahmet'e baktı. Dudaklarından dökülenler Kelime-i Şahadet'e benziyordu. Yüzünün aldığı hal gerçekten acınacak cinstendi. Diğer askerler ken-

dileri seçilmediği için mutlu, ancak arkadaşları için üzgündüler.

Yavaş yavaş Ahmet'e yaklaştı. Arada bir dönüp belki fikrini değiştirir umuduyla komutanına bakıyordu. Ancak beriki oralı bile değildi. Yine dayanamayan Ahmet oldu;

"Komutanım bak vallahi parfüm bu, ben çıkarayım istersen."

"Sen sussana oğlum, gebertmeyeyim seni. Sen de al artık cebinden lan şunu!"

Bu dürtüklemeyle adımlarını mecburen açan asker elini korkarak uzattı cebine. Ahmet'in fısıldayarak korkmamasını, gerçekten deodorant tüpü olduğunu söylemesi üzerine cesaret bulan asker çıkardı nihayet. Üzerinde Arapça yazılar ve çicek resimleri vardı.

"Evet komutanım parfüme benziyo bu, üzerinde çiçek resimleri var."

Ayaklarının ucunda ve askerin omzunun üzerinden bakmaya çalışıyordu komutan. Bu haliyle pek cesur davrandığı söylenemezdi, ama işin içinde postu deldirmek vardı. Şark görevinin bitmesine ne kalmıştı ki şurada? Zaten buraya göreve gelen herkesin ilk yaptığı şey şafak kartı karalamak ve günlerin bir an önce geçmesi için dua alışkanlığı edinmekti. Kısacık yaşayıp isminin bir karakola verilmesindense, uzunca yaşayıp korkak olmayı sineye çekmekten ne zarar gelirdi ki?

"Aç kapağını bak bakalım."

Şişe gerçekten deodorant şişesiydi ama asker kararsızlık yaşıyordu. Çeyrek saatten beri elleri havada bekleyen ve kollarında derman kalmayan Ahmet kimsenin bir şey demesine fırsat vermeden aldı elinden deodorantı, kapağını açtı ve sıktı. Büyük bir talihsizlik sonucu hızla fışkıran deodorant, me-

rakla ve şaşkınlıkla olanları izleyen askerin gözlerinde yolculuğunu tamamladı. Tabii anında feryadı bastı asker.

"Gözüm gözüm, gözüm kör oldu oy oy kör oldum."

Bütün gerginlikleri ile olup biteni izleyen diğer askerler kopan vaveyla içinde korkuyla, buldukları her yükseltinin arkasına atlayıp tam siper alırken, komutan da aracın arkasında ve tozların arasındaki yerine çoktan sinmişti. Gözüne parfümü yiyen asker bağırarak feryat figan koparıyordu. Ahmet'se ne yapacağını bilmez durumda kalakalmıştı. Ancak uzun sürmedi, askerin feryatları arasında gözüne deodorant kaçtığına dair cümleleri seçen komutan aceleyle ayağa kalkarak saklanan askerleri azarlamaya başladı; sanki kendisi saklanmamış gibi.

"Askerimin gözüne niye sıkıyon lan deodorantı, yedirmez miyim ben sana bunu hayvanın çocuğu."

Feryat sırası Ahmet'e gelmişti. Adamları bu kadar korkuttuğu yetmemiş gibi bir de askerin gözüne deodorant sıkmıştı. Eh bu da buralarda hatırı sayılır bir suç teşkil ediyordu ki, cezası anında infaz edilirdi. Falaka, kabaya ve kafaya odun, envai türlü tokat ile kendini gösteren infazdan sonra bir de makineli tüfek kulesine kelepçelendi.

Köy yolu sapağında önce askerin, ardından da Ahmet'ten kopan feryatlar o kadar yürek tırmalayıcıydı ki, epeyce uzakta pusu kurmak için uğraşan korucular bile duymuştu. Komutan telsizle merkeze Ahmet'in kimlik bilgilerini geçerken korucular ve askerler de kuleye zincirli zavallıyla eğleniyorlardı.

"Fıssss aha güzel mi. Pezevenk gözümün nuruna kadar sıktı bunu. Tu senin yüzüne."

Kimi dürtüklüyor, kimi tükürüyor illaki her gelen parfümünü gözüne gözüne sıkıyordu. Hani dayaktan olmasa bi-

le parfümden zehirlenip ölmesi işten bile değildi.

"Adam çıkmış köyünüzün dibine kadar gelmiş haberiniz yok."

Komutan bu sözlerle fırçaladıkça korucuları, onlar da hırslarını parfümle Ahmet'in gözünden çıkartıyorlardı.

Bölgede işlenen ilk faili meçhul cinayete kurban giden adamın ailesiyle buluşacaktı köyde Ahmet. Tek yapacağı merhumun fotoğrafını almaktı. Ancak başına gelmeyen kalmamıştı. Dövülmüş, kuleye hayvan gibi zincirlenmiş ve en ağırı olan hakarete ve korucuların tartaklamalarına maruz kalmıştı. Tabii gözüne gözüne sıkılan parfümü saymazsak.

Yediği dayaktan sonra o kadar perişan ve acınacak haldeydi ki Allah'tan köyde kime gideceği, kimden alacağı olduğuna dair çok üstelememişlerdi. Zira merkezden temiz olduğuna dair telsiz mesajı gelince zincirleri çözülmüş ve gidebileceği söylenmişti. Vakit akşama yaklaşmış, hava kararmaya yüz tutmuştu. Parasını almak için daha sonra geleceğini belirtip, adamlar fikirlerini değiştirmeden bir an önce topuklamıştı.

Ahmet o gün Mardin'e oradan da Diyarbakır'a dönmek için yola çıktığında ziyadesiyle sinirli ve yara bere içindeydi, ama gelin görün ki mis gibi kokuyordu...

AMERİKALILAR NİYE KAÇTI?

Bu Amerikalılar hiçbir şeyden çekmedi Pirinçlik köylülerinden çektikleri kadar. Bir Vietnam, bir de Karacadağ'ın eteklerine kurulmuş olan Pirinçlik köyünde rezil oldular desek hafif bile kalır neredeyse.

Bir sabah erkenden ağır iş makineleriyle yüzyıllarca önce yanardağdan kopup buralara kadar gelen, kayalaşmış lav parçalarını temizlemeye başladıklarında ortada köy falan yoktu. Sadece o yörenin zengin toprak sahiplerinden birinin tarlalarında çalışanlar için yapılmış toprak damlı, basık iki kulübe göze çarpıyordu. Arazi temizlenip temel çukurları kazıldığında bu iki kulübede de çalışmalar başladı. Güzelce onarılan ve yanına yenileri eklenen kulübeler için

malzeme sıkıntısı çekilmedi desek yeridir hani. Zira Amerikalıların şantiyelerinden eksilen çimento, kum ve inşaat demirlerinin akıbetini kimse hiçbir zaman çözemedi.

Üssün içerisindeki yapılar göverirken Ankara'da yaşayan arazi sahibinden habersiz kulübelerin sayısı ve nüfusu da artıyordu. Amerikalılar üsse ve köye malzeme yetiştirmekten bitap düştüler de yine eksik kaldılar. Neyse ki sonradan üssün yapılacağı alanın etrafına dikenli tel germeyi akıl ettiler de kuma çimentoya bereket girdi. Tabii hemen ikinci gününden itibaren üssün tel örgüleri azalırken Pirinçlik köyünde yapıların bahçeleri nedendir bilinmez tel örgülerle çevrildi. Neme lazım memleket hırsızdan geçilmiyordu! Amerikalılarla hafif yollu arkadaşlık bile kurulmuştu. Komşular sık sık bir araya geliyorlar ve hırsızlardan dert yanıyorlardı. Hatta çalışmalara ara verildiğinde, Conilere, artık yapıların çokluğuyla tipik bir köyü andıran kulübelerin arasında orijinal U.S.A. baskılı metal bardaklarda çay bile ikram ediliyor; iki ulusun karşılıklı yakın ilişkilerinin ilk tohumları atılıyordu.

Diyarbakır'ın bütün uyanıkları, safların gökten yağdığı - uçakla geliyorlar ya- Pirinçlik'e akın ediyorlardı. Bir giden arkadaşlarına, akrabalarına da haber salıyor, bu sene pirincin çok bereketli olduğuna dair hafif yollu esprilerle altına hücum furyasına yeni neferler ekliyorlardı.

Üsteki ve köydeki çalışmalar iyice hızlanmıştı. Görenler Amerikalılarla Pirinçlik köylülerinin sanki omuz omuza komünizme karşı savaşa hazırlandıklarını sanırdı. Büyük TIR kamyonlarıyla Sovyet Rusya'yı dinleyecek olan radarlar geldiğinde Pirinçlik köyünün damlarında da televizyon antenleri yerlerini almıştı. Hatta, nasılsa yerleştim bari bir iki hayvan alayım da bir şeye benzesin diyenler de vardı ki, üste sı-

kılan cıvataların sesleri tavukların gıdaklamalarına karışıyordu. Daha kısa bir süre öncesine kadar hiçbir şeyin olmadığı Pirinçlik, küçük Amerika ve tabii ki küçük Türkiye'ye dönüşüyordu.

Açılış oldukça görkemli oldu. Üssün içerisindeki açılış nasıl geçti bilinmez ancak nereden aşırıldığı belli olmayan bir koyunun kurban edildiği Pirinçlik köyü davul zurna sesleriyle inliyordu. Zaten tek tük olan ve ağır bazaltın arasından güçlükle başını dışarı çıkarabilmiş birkaç ağaç, odun olmuş üzerinde kaynayan kazandaki etleri pişiriyordu. Meydanı direkten kaçak çekilmiş cereyanla beslenen yüz mumluk ampuller aydınlatıyordu. Köy sakinlerinin kuruldukları tahta masa ve sandalyeler belli ki ilk sahibi tarafından çalınmasın diye mor boyayla işaretlenmişti. Üssün etrafındaki çift kat sarmal dikenli teller, nöbetçi kuleleri ve geceyi gündüz gibi yapan projektörler moral bozsa da hiç seçime girmeden muhtar olan Remezan'ın yaptığı konuşma büyük ölçüde teselli etti hepsini. Köylerinin önü açıktı. Madem ki Allah'ın büyük lütfuyla(!) Amerikalılar buralara kadar gelmişti, konukseverliklerini göstermemek, terbiyesizliğin en büyüğü olacaktı. Bu inanç ve bilinçle soyunup dökünerek girdi o gece herkes yatağına. Halis Amerikan tütününden sigarasını Zippo çakmağıyla yakan Muhtar Remezan da dumanı projektörlere karşı savurduktan sonra en az kardeşi kadar sevdiği on sekiz suçtan sabıkalı arkadaşı İso ile birlikte uyumaya gitti. Amerikan üssünden belli belirsiz, sonrasında bütün köyün hastası olacağı blues ezgileri yayılıyordu Karacadağ'ın eteklerine.

Amerikalılar üssü tamamlamışlardı, ama Pirinçlik köyünde çalışmalar hâlâ devam ediyordu. Dükkânlar birbiri ardına açılıyor, Diyarbakır'dan halılar, antikalar taşınıyor-

du. Hazırlıklar bir bir tamam ediliyor, ancak Diyarbakır'da deniz olmamasına karşın Amerikalılar pek dışarıya çıkmıyorlardı. Dicle nehrine dökülmeleri de bir işe yaramayacağına göre? Nasılsa yüzüp karşı kıyıdan çıkarlardı. Öyleyse niye çıkmıyorlardı? Hele herkes dolarların üzerindeki Amerikan başkanlarına bu kadar gönülden bağlıyken! Ama yoklardı işte.

Meseleye yine muhtar Remezan çözüm buldu. Madem Amerikalılar gelmiyordu o halde onlar giderdi. Nasılsa İngiliz Sülo'dan yeterince dil dersi almışlardı. Hatta ufak ufak kendi aralarında konuşmaya bile başlamışlardı.

Amerikalılar önce pek isteksiz göründüler. Ancak Pirinçlik köylülerinin konukseverlik anlayışına daha fazla karşı duramadılar. Kısa zamanda üssün içerisine sıkışıp kalmış Coniler bu ayaklarına gelen bütün halı ve antika stoklarını tükettiler. Köydeki para birimi dolar, dil İngilizce, meslek ticaret olup çıktı kısa sürede. Halılar, kilimler veriliyor, Afrika'ya boncuklarıyla düşmüş seyyah misali Amerikalılar, üs kantinindeki kot pantolonlar, Amerikan sigaraları ve daha envai türlü malzemeyi iç piyasaya sürüyorlardı. Muhtar Remezan'ın anlattığına göre üsteki olağanüstü sigara ve porno dergi tüketimi nedeniyle Amerika'dan pisikolocik doktorlar bile gelmişti. Tabii hepsini askerlerinin tükettiğini düşündüklerinden çılgına dönmüşlerdi.

Üssün içerisindeki bir takım işler için dışarıdan adamlara ihtiyaç olunca Pirinçlik köyü yine devreye girerek kafi miktarda işçi verdi Amerikalılara. Üs ve köy arasındaki ticaret böylelikle daha da arttı. Kısa zamanda iç piyasaya daha önce görülmemiş orijinallikte mallar sürüldü. Bu mallar arasında musluklar, az kullanılmış spor ayakkabılar, hafif ter kokulu tişörtler, brülör, bisiklet tekerleği ve galvanizli

borular dikkati çekiyordu. Amerikan sigaraları ile tebelleş olan hatırı sayılır miktarda tiryaki bu sektörü en fazla canlı tutan gruptu.

Pirinçlik köyü günden güne büyüyor, köyün büyümesiyle Conilerin şikayetleri de artıyordu. Uzun yıllar böyle mesut ve bahtiyar, alan razı, veren pişman şeklinde yaşadılar. Aradan geçen zaman içerisinde halkların (!) birbirini karşılıklı olarak tanımaları tel örgülerini kalınlaştırma ve ek nöbetçi kuleleri ile gelişse de her işin bir çözümü oluyordu. Ta ki üssün komutanı değişinceye kadar.

Eski komutan muhtemelen Kamboçya'ya sürgüne gönderilmişti ki yenisi işe oldukça hızlı başladı. Bütün lakayt davranışlara ve elbette ticarete sıkı sınırlamalar getirdi. Öyle ki üsten ekmek çıkmaz oldu. İçeriye çalışmaya girenler sıkı sıkıya aramadan geçiriliyor, çıkışta analarından emdikleri süt burunlarından getiriliyordu. Zaman içerisinde değme Amerikalı olup çıkan Muhtar Remezan vatan hasretiyle yanıp tutuşuyordu. Ancak üsten ser çıkıyor, sır kapıdaki aramaya takılıyordu. Coniler bazı ihtiyaçları için artık köylerini teğet geçip araçlarıyla Diyarbakır'a gidiyorlardı. Köydeki nüfus önemli ölçüde azalmış, halıcılar, kilimciler, nasılsa safı şehirde de tanırız deyip tası tarağı toplayıp Diyarbakır'a dönmüşlerdi. Muhtar Remezan, azim ve kadim dostu İso ile üsten umudunu kesmeyen birkaç kişi daha inatla bekleşiyorlardı.

Mutlu haberi köyün kahvesinde ıstakaya taş dizerken aldı Remezan. Ortacı Ahmet başıboş bir eşeğin üsten çıkan bir araç tarafından ezildiğine Remezan'ın bu kadar sevinmesine bir anlam veremese de, koşarak ufukta kaybolan muhtarı izledi uzun süre.

Hayvan anında can vermişti. Coniler ne yapacaklarını bilemez durumda bakıp duruyorlardı. Kan ter içinde bitti

yanlarında muhtar. Varır varmaz da anında feryadı koparıverdi.

"Benim atım, yarış atım," diye yırtınırken arada bir feryadını Coniler de anlayabilsinler diye İngilizceye çevirmeyi unutmuyordu.

"Ne atı, basbayağı eşek bu."

"Sensin eşek, ben bu hayvanı her yaz Adana'da yarışa sokuyorum."

Üs komutanına kadar sirayet eden olayda -ki yaklaşık on beş kişi- emir komuta zincirinden bir tek halka bile muhtarı ikna edemedi ölenin eşek olduğuna. "Benekli atım, rahvan atım diye," ağlayıp inliyor, zavallı eşeğin uyuzdan sırtında pare pare açılan yaralara atıfta bulunarak 'benek' diyordu.

Adamlar kararlı, muhtar inatçıydı. Ancak bu sinir savaşından tek başına koskoca Amerikan ordusuna karşı göğsünü siper ederek muhtar galip çıktı. Amerikan başkanları koleksiyonuna yenilerini ekleyen muhtar, İso'ya ekmeğin nasıl kazanılacağına dair önemli bir tecrübe kazandırmış olmaktan ziyadesiyle bahtiyardı.

Köyün sıkıcı ve bunaltan yaşamında cereyan eden ikinci olay birincisinden daha trajik ama çok daha fazla kârlı oldu. Amerikan askerleri alış veriş için araçlarıyla üsten çıktıklarında bu kez ezerek öldürdükleri ne yazık ki köyün delisi Lütfü oldu. Sanki 'her köyün bir delisi vardır' lafını tamam etmek için köy kurulduğunda aniden ortaya çıkan Lütfü kimseyle konuşmaz, onun bunun artığıyla geçinip giderdi. Bütün gün sessizce ortalıkta dolanan Lütfü'yü kaderi o gün Amerikan aracının karşısına çıkarmıştı.

Oyunun tek değişmez siması Remezan'ın yürek parçalayan ağıtları bu kez gerçekten dokunaklıydı. Lütfü'ye çar-

pan aracın sürücüsü Coni bir yanda, o bir yanda ağladıkça ağlıyorlar, muhtar ses veriyor Coni gerisini getiriyordu.

"Ah dayım, Lütfü Dayım, sana doyamadan bu gavurlar aldılar seni benden."

Bu sefer Amerikalılar karşı çıkmak şöyle dursun emir komuta zincirinin tekmili birden Remezan'ı teselli ediyor, çaresizce ne yapacaklarını bilemiyorlardı. İso yangına körükle gidiyor, kıt kanaat İngilizce'siyle; "tek akrabasıydı, çok severdi," gibi laflar ediyordu. Bu trajedi karşısında kimse gözyaşlarına hakim olamıyordu. Köy sakinleri bile oyuna katılmışlar hep birlikte ağıt yakıyorlardı. Ama her şeyin bir çözümü vardı. Lütfü Dayı'nın yetimleri için külliyetli miktarda para şart olmuştu artık. Remezan'ı teselli ede ede, sırtını sıvazlaya sıvazlaya istediğini verdiler. Elbetteki Remezan da dayısına karşı son görevini yerine getirip cesedini alsınlar diye belediyeye haber vermeyi unutmadı.

Amerikalılar Pirinçlik Radar Üssü'nün TSK'ya devri için tören alanında çakı gibi dizildiklerinde, Muhtar Remezan da üsten dışarıya taşan bando mızıka sesleri eşliğinde Boris Yeltsin'in anasına avradına sövüyordu. Tabii arada bir özeleştiri yapmayı da ihmal etmiyordu hani: "Çok mu incittik bu gavurları acep?"

CADDEYE UZAK ÖYKÜLER **A. KADİR KONUKSEVER**

Batman'lı Mehmet Mehdi gülün izini sürmüştü yıllarca. Piya ise bulmuştu o gülü. Fakat savaşa kurban gitti ikisi de. Cephede başlayıp cephede bitmiyordu ki çatışmalar. Hayatların yanı sıra aşklar da soluyordu bu yüzden. Ömürler hiçe sayılırken, ölümler kutsanıyordu. Kiminin gülü kururken, kiminin kan bulaşıyordu perçemine.

Gülmek ile ağlamak arasında bocalanacak bir yerdi orası aslında. Kendine özgü insanları ve hayatlarıyla bambaşka bir diyar. Silah sesleri sokaklarda, evlerin yanı başlarında yankılanırken, unutuluşa terk edilmişti insanlar ve onların küçük öyküleri. Coğrafyaları yazgıları olmuş, yazgıları bıçak sırtında bilenmişti.

Bu kitap oradan geldi işte. Çatışmaların büyük gürültüsünde seslerini duyuramayan, daha doğrusu, böyle bir çabaya bile girişmeyen insanların öyküleri...

ISBN 975-8829-18-1

9 789758 829187